

CONSILIUM

NL

RAAD VAN DE EUROPESE UNIE

SECRETARIAAT-GENERAAL VAN DE RAAD

2009

Jaarverslag van de hoge vertegenwoordiger
van de Unie voor buitenlandse zaken en
veiligheidsbeleid aan het Europees Parlement
over de voornaamste aspecten
en de fundamentele keuzen van het GBVB

GBVB

RAPPORTEN

Photo : © European Union, 2010

JUNI 2010

2009

Jaarverslag van de hoge vertegenwoordiger
van de Unie voor buitenlandse zaken en
veiligheidsbeleid aan het Europees Parlement
over de voornaamste aspecten en de
fundamentele keuzen van het GBVB

GBVB

Nog veel meer over de Europese Unie is op het internet te vinden via de server Europa:
(<http://www.europa.eu>).

Bibliografische gegevens bevinden zich achter in deze publicatie.

ISBN 978-92-824-2758-3

ISSN 1831-9114

doi : 10.2860/35484

© Europese Unie, 2010

Printed in Belgium

INHOUD

DEEL I : TERUGBLIK OP 2009	7
A. DREIGINGEN EN MONDIALE PROBLEMEN.....	7
1. De proliferatie van massavernietigingswapens en de overbrengingsmiddelen daarvoor	7
2. Conventionele Wapens	8
3. Terrorisme.....	9
4. Energiezekerheid	10
5. Klimaatverandering en veiligheid	11
B. REGIONALE CONFLICTEN EN PRECAIRE SITUATIES	13
1. Midden-Oosten.....	13
2. Azië	14
3. Afrika.....	15
4. Latijns-Amerika.....	16
C. OPBOUW VAN STABILITEIT BINNEN EN BUITEN EUROPA	17
1. Uitzicht op Europa als een anker van stabiliteit.....	17
2. Nauwere samenwerking met buurlanden	20
3. Bestrijding van crisissen en langdurige conflicten in het aangrenzende gebied	21
D. MEDEWERKING AAN EEN EFFECTIEVERE MULTILATERALE ORDE	24
1. Activiteit in multilateraal verband	24
2. Meer regionale inbreng	26
E. BEVORDERING VAN DEMOCRATIE, MENSENRECHTEN EN RECHTSSTATELIJKHEID	29
1. Mensenrechten en gendermainstreaming	30
2. Mensenrechten in het GBVB.....	30
3. Mensenrechten in het GVDB.....	32
4. Strijd tegen straffeloosheid	33
F. WERELDWIJD BEVORDEREN VAN PARTNERSCHAPPEN.....	35
Consolidatie van de betrekkingen met strategische partners	35
Verenigde Staten van Amerika.....	35
Rusland	35
China	36
India	37
Mexico.....	38
Brazilië.....	38
Japan	39
Canada.....	39
Zuid-Afrika	39

G. EFFECTIEVER, CAPABELER, COHERENTER.....	40
1. Conflictpreventie.....	40
2. Consolidatie van het GVDB.....	40
3. Diversificatie van het GVDB	44
4. Grotere coherentie en efficiëntie	47
DEEL II - EEN BLIK OP 2010	48
<u>BIJLAGE I</u>: Legal acts in the CFSP area.....	55
<u>BIJLAGE II</u>: Appearances by representatives of the Council in the European Parliament in the field of CFSP/ESDP in 2009	68
<u>BIJLAGE III</u>: CFSP budget 2009 - commitment appropriations	77

VOORWOORD

In het jaarverslag van 2009 worden de voornaamste aspecten en de fundamentele keuzen van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid (GBVB) onder het Tsjechische en het Zweedse voorzitterschap behandeld. Het tweede deel van het verslag blikkt vooruit op de toekomstige uitdagingen van 2010.

De internationale politiek werd in 2009 gedomineerd door de reactie van de internationale gemeenschap op de economische en financiële crisis. Energiezekerheid bleef de basis van veel van de geostrategische uitdagingen waarmee de Europese Unie geconfronteerd werd. Ook regionale conflicten in het Midden-Oosten, Jemen, Afghanistan/Pakistan, Somalië en in de Europese nabuurlanden stonden hoog op de agenda van het buitenlands beleid van de EU. De EU bleef voortbouwen op het Europese perspectief als anker van stabiliteit, via verbeterde samenwerking met de buurlanden in het kader van het Europees nabuurschapsbeleid. Dit kreeg gestalte door de start van het oostelijk partnerschap en verdere werkzaamheden aangaande de Unie voor het Middellandse Zeegebied. Het jaar werd beëindigd met een gematigde reactie op de multilaterale inspanningen op het gebied van klimaatverandering.

Wat de activiteiten in het kader van het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid (GVDB) betreft¹, zette de EU wereldwijd drie militaire operaties en negen civiele missies voort, in het belang van de bredere internationale gemeenschap. EULEX Kosovo, tot op heden de grootste rechtsstaatmissie van de EU, ingesteld bij Gemeenschappelijk Optreden 2008/124/GBVB², bereikte zijn volle operationele vermogen met ongeveer 1700 internationale politiefunctionarissen, rechters, procureurs en douanebeambten, en ongeveer 1000 man lokaal personeel die in heel Kosovo worden ingezet.

Door de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon op 1 december, markeerde de laatste maand van 2009 een nieuw begin voor de wijze waarop de EU haar buitenlandse betrekkingen behartigt. Door het beleid en de uitvoeringsinstrumenten onder één gezag te brengen (van de hoge vertegenwoordiger) heeft Europa zijn capaciteit ter verwezenlijking van zijn doelstellingen inzake buitenlands beleid vergroot.

In de loop van 2009 werd het Europees Parlement (EP) regelmatig over GBVB-activiteiten geconsulteerd en geïnformeerd door het voorzitterschap en de hoge vertegenwoordiger, en op werkgroepniveau door de hogere ambtenaren van het secretariaat-generaal van de Raad³.

Krachtens de nieuwe institutionele regeling blijft het EP onverkort zijn rol spelen in het externe optreden van de Unie. Conform het bepaalde in artikel 36 zal de hoge vertegenwoordiger, die nu het voorzitterschap vervangt als belangrijkste actor inzake GBVB/GVDB, regelmatig met het EP overleggen over de belangrijkste aspecten en de basiskeuzen voor het GBVB en het GVDB en mededelen hoe deze beleidsterreinen zich ontwikkelen. Voorts zal de hoge vertegenwoordiger er zorg voor dragen dat de standpunten van het EP terdege in acht worden genomen. Het EP zal twee keer per jaar een debat houden over de voortgang bij de uitvoering van het GBVB, inclusief het GVDB.

¹ Het Europees Veiligheids- en Defensiebeleid (EVDB) vóór de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon.

² PB L 42 van 16.2.2008, blz. 92.

³ Zie in bijlage I de lijst van bezoeken van de vertegenwoordigers van de Raad aan het EP met betrekking tot het GBVB/EVDB in 2009.

Het EP zal ook verder regelmatig geconsulteerd worden over de budgettaire implicaties van het GBVB, onder meer de financiering van de gemeenschappelijke kosten van civiele GVDB-operaties en speciale vertegenwoordigers van de EU.

Dit verslag wordt aan het EP voorgelegd conform punt G.43 van het Interinstitutioneel Akkoord van 17 mei 2006 over de begrotingsdiscipline en een goed financieel beheer. Dit verslag betreft alleen de activiteiten op GBVB-gebied. Waar dat voor een volledig beeld van de activiteiten passend en nodig is, wordt ook melding gemaakt van acties die buiten de werkingssfeer van titel V van het Verdrag betreffende de Europese Unie vallen. Het verslag is een aanvulling op het hoofdstuk externe betrekkingen van het jaarverslag betreffende de vorderingen van de Europese Unie, dat krachtens artikel 4 van het VEU aan het Parlement wordt uitgebracht⁴.

⁴ Artikel 4 van het Verdrag van Nice.

DEEL I : TERUGBLIK OP 2009

A. DREIGINGEN EN MONDIALE PROBLEMEN ⁵

2009 bracht de bevestiging van de mondiale dimensie, de onderlinge samenhang en de complexiteit van de uitdagingen waar de EU voor staat. Het tegengaan van de proliferatie van massavernietigingswapens en van terrorisme bleef hoog op de agenda van de EU staan, terwijl steeds meer aandacht werd besteed aan de veiligheidsrisico's van klimaatverandering en energievoorziening.

1. De proliferatie van massavernietigingswapens en de overbrengingsmiddelen daarvoor ⁶

De EU bleef in multilaterale fora inspanningen doen op basis van de EU-strategie tegen de verspreiding van massavernietigingswapens (mvw's) van 2003 en de Nieuwe actielijnen voor de Europese Unie in de strijd tegen de proliferatie van massavernietigingswapens en de overbrengingsmiddelen daarvoor. De EU bleef de universele aanvaarding van de desbetreffende internationale verdragen en andere instrumenten en hun onverkorte toepassing ondersteunen. De nucleaire ambities van Iran blijven een ernstige veiligheidsdreiging en de EU is een belangrijke rol blijven spelen bij het aanpakken van dit probleem. Lichte wapens en handvuurwapens (SALW), andere conventionele wapens en de wapenembargo's blijven belangrijke agendapunten van de EU.

De reactie van Iran op nieuwe pogingen van de SG/HV, samen met China, Frankrijk, Duitsland, Rusland, het UK en de VS, om het land tot zinvolle onderhandelingen te bewegen, was ontoereikend. Daarom zijn in het kader van het tweesporenbeleid de besprekingen over mogelijke sancties hervat.

Ook heeft de EU, naast het formaliseren op EU-niveau van embargo's en beperkingen van de VN-Veiligheidsraad, een aangevulde lijst goedgekeurd van goederen voor tweërlei gebruik waarvoor een exportvergunning naar Iran nodig is. De algemene ambitie van de EU blijft een langdurige relatie met Iran op te bouwen, die op vertrouwen en samenwerking berust.

Conform de richtsnoeren inzake het buitenlands en veiligheidsbeleid van de EU in Oost-Azië bleef de EU bijdragen tot de handhaving van vrede en stabiliteit op het Koreaanse schiereiland en hechtte zij het allergrootste belang aan vooruitgang inzake regionale stabiliteit en non-proliferatie, in het bijzonder denuclearisatie. De EU heeft zich meermaals krachtig uitgesproken voor het zespartijenoverleg, en aangespoord tot inter-Koreaanse verzoening. Zij heeft haar gemeenschappelijk standpunt over Noord-Korea (DVK) herzien en resolutie 1874 van de VN-Veiligheidsraad, die de nucleaire test van de DVK in mei 2009 veroordeelt, op een robuuste manier omgezet en nieuwe sancties opgelegd.

Net als in 2008, kwam non-proliferatie van mvw's ook aan de orde in de contractuele betrekkingen van de EU met derde landen. In 2009 kwam er een voorlopig akkoord over mvw-clausules met China, Zuid-Korea, de Midden-Amerikaanse landen en Libië, terwijl er aanmerkelijke vooruitgang werd geboekt in de onderhandelingen met Rusland, Vietnam, Thailand, Singapore en de Filippijnen.

⁵ Het Europees Parlement heeft op 19 februari 2009 een resolutie aangenomen over de voornaamste aspecten en de fundamentele keuzen van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid (GBVB) in 2007, die bij het Europees Parlement is ingediend conform punt G.43 van het Interinstitutioneel Akkoord van 17 mei 2006 (2008/2241 (INI)) (P6_TA-PROV(2009)0074).

⁶ Het Europees Parlement heeft op 24 april 2009 een resolutie aangenomen over non-proliferatie en de toekomst van het Verdrag inzake de niet-verspreiding van kernwapens (NPV) (2008/2324(INI)) (P6_TA-PROV(2009)0333)

De EU is ook doorgegaan met het verlenen van politieke en financiële steun aan organisaties die zich bezighouden met non-proliferatie van mvw's. Een voorbeeld is het nieuwe, in juli 2009 aangenomen besluit van de Raad dat voortbouwt op het succes van de samenwerking tussen de EU en de Organisatie voor het Verbod op Chemische Wapens (OPCW). De EU bleef zich inspannen om het Verdrag inzake chemische wapens (CWC) universele gelding te geven. Er werd verdere steun verleend aan de Internationale Organisatie voor Atoomenergie (IAEA) in Wenen. De EU blijft de belangrijkste geldschieter van het Fonds voor Nucleaire Veiligheid. Er zijn besprekingen gestart over een verlenging van projecten ter ondersteuning van de IAEA.

Bij het aanpakken van de dreiging van biologische wapens heeft de EU twee gemeenschappelijke optredens geïnitieerd, een ter ondersteuning van het Verdrag inzake biologische wapens (BTWC) en een ander ter ondersteuning van de activiteiten op het gebied van bioveiligheid en biobeveiliging van de Wereldgezondheidsorganisatie. Conform de mvw-strategie van de EU van 2003, de Nieuwe actielijnen en de eisen van resolutie 1540 van de VN-Veiligheidsraad, heeft de EU op 5 mei 2009 een verbeterde verordening inzake controle op de uitvoer, de overbrenging, de tussenhandel en de doorvoer van producten voor tweërlei gebruik aangenomen, die op 27 augustus 2009 in werking is getreden.

Deze nieuwe verordening voorziet niet alleen, zoals de naam al zegt, in een regeling voor uitvoercontrole, maar bepaalt ook dat de overbrenging, de tussenhandel en de doorvoer van producten voor tweërlei gebruik op Unieniveau gecontroleerd worden.

De EU heeft ook een besluit van de Raad ten uitvoer gelegd ter ondersteuning van de Haagse Gedragscode, het enige internationale instrument dat een regeling bevat voor raketten, het voornaamste overbrengingsmiddel voor mvw's. Doel van de EU is het functioneren van de Haagse Gedragscode te versterken en ze universele gelding te geven. Daartoe is het nodig de hand te reiken aan staten die de Code niet hebben ondertekend.

2. Conventionele Wapens

Handvuurwapens en lichte wapens (SALW)

In 2009 heeft de EU het thema handvuurwapens en lichte wapens (SALW) verder onder de aandacht gebracht in multilaterale gremia en in de politieke dialoog met derde landen in het kader van de EU-strategie voor SALW.

In 2009 werd het EU-initiatief ter bestrijding van de illegale handel in wapens via de lucht verder ontwikkeld en werd gezocht naar manieren om ook de hand te reiken aan derde landen. De EU is tevens doorgegaan met de uitvoering van haar project inzake SALW en de vernietiging van overtollige munitie in Oekraïne en heeft een nieuw besluit van de Raad opgesteld inzake voorraadbeheer, verzamelen, registreren, en rapporteren van wapentransfers en de vernietiging van overtollige wapens in de Westelijke Balkan. Ook is begonnen met de voorbereiding van een nieuw besluit van de Raad ter ondersteuning van de uitvoering van het VN-actieprogramma inzake handvuurwapens en lichte wapens, met het oog op de toetsingsconferentie van 2012.

Voorts heeft de EU, naast lopende projecten inzake handvuurwapens en lichte wapens ter ondersteuning van het Midden-Amerikaanse programma voor toezicht op handvuurwapens en lichte wapens (CASAC) of van regionale organen in Afrika zoals de Economische Gemeenschap van West-Afrikaanse Staten, de Economische Gemeenschap van Centraal-Afrikaanse Staten en de Oost-Afrikaanse Gemeenschap, een uit het Stabiliteitsinstrument gefinancierd project gelanceerd ter bestrijding van de illegale opslag van en handel in handvuurwapens en lichte wapens in Afrika, via het regionale centrum inzake handvuurwapens en lichte wapens (RECSA).

Na de aanneming in 2008 van conclusies van de Raad over dat onderwerp, is de EU begonnen met het integreren van SALW-kwesties in haar betrekkingen met derde landen, onder meer via het opnemen van een artikel over handvuurwapens en lichte wapens in de desbetreffende overeenkomsten met derde landen. In 2009 kwam er een voorlopig akkoord over SALW-clausules met China, Zuid-Korea, de Midden-Amerikaanse landen en Libië, terwijl er aanmerkelijke vooruitgang werd geboekt in de onderhandelingen met Rusland, Vietnam, Thailand, Singapore en de Filipijnen. Ook werd voorbereidend werk uitgevoerd om tot een specifieke dialoog over handvuurwapens en lichte wapens tussen de EU en China te komen. De EU heeft ook de Afrikaanse Unie gesteund bij het opstellen van een SALW-strategie van de AU, die in 2010 mogelijk zal worden aangenomen.

Uitvoercontrole

Wat de uitvoer van conventionele wapens betreft, bleven de lidstaten er naar streven hun beleid inzake uitvoercontrole op één lijn te krijgen, en gaven zij blijk van hun vaste wil om de uitvoer van militaire technologie en goederen te voorkomen indien die gebruikt kunnen worden voor ongewenste doeleinden zoals binnenlandse onderdrukking of internationale agressie, of bij kan dragen tot regionale instabiliteit. Andere ontwikkelingen, zoals de gecoördineerde stimulering, en de actualisering van de gemeenschappelijke EU-lijst van militaire goederen in februari 2009, hebben ervoor gezorgd dat gemeenschappelijk standpunt 2008/944/GBVB meer dan ooit de meest complete regeling inzake wapenuitvoercontrole is.

Wereldwijd bleef de EU de onderhandelingen over een wapenhandelsverdrag (ATT) steunen. De EU-lidstaten hebben actief deelgenomen aan twee sessies van de open groep inzake ATT in 2009, en voor de nieuwe resolutie van de AVVN gestemd die het kader schept voor de onderhandelingen over een ATT tijdens de VN-Conferentie van 2012. De Raad heeft in 2009 een besluit van de Raad ter bevordering van het ATT-proces, bestaande uit zes regionale seminars met meer dan 120 uitgenodigde landen, aangenomen en uitgevoerd.

3. Terrorisme

In 2009 heeft de EU de terreurdreiging aan de orde gesteld in VN-verband en in haar betrekkingen met derde landen, vanuit de overtuiging dat effectieve antiterreurmaatregelen en de bescherming van mensenrechten, fundamentele vrijheden en de rechtsstaat complementaire, elkaar versterkende doelstellingen zijn.

In 2009 is op het gebied van terrorismebestrijding meer samengewerkt met de Verenigde Staten, zowel formeel als inhoudelijk, via de politieke dialoog tussen de EU en de VS op het hoogste niveau, en de technische dialoog op werkgroepniveau. De EU verwelkomde de oproep van president Obama om Guantánamo te sluiten en besloot om een positieve respons te geven mits de onderliggende beleidskwesties worden geregeld in het kader van een bredere beleidsherziening. De EU-ministers van Justitie en Buitenlandse Zaken hebben op 4 juni een voorwaardenscheppend kader opgesteld, onder meer bestaande uit een mechanisme voor informatie-uitwisseling dat de lidstaten die gedetineerden uit Guantánamo willen opvangen in staat stelt dat te doen en tegelijk hun EU- en Schengenpartners op de hoogte te houden.

Een op 15 juni 2009 uitgebrachte gezamenlijke verklaring van de EU en de VS biedt het trans-Atlantische kader voor samenwerking bij terrorismebestrijding, gebaseerd op gedeelde waarden, de rechtsstaat, internationaal recht en mensenrechten.

De politieke dialoog over capaciteitsopbouw met derde landen is uitgebreid. In de trojkavergaderingen in COTER-verband zijn besprekingen gevoerd met de VS, Rusland, Canada, Australië, Pakistan, Jemen enz. Het belangrijkste financiële instrument om de inspanningen van derde landen ter bestrijding en voorkoming van terrorisme te ondersteunen, is het stabiliteitsinstrument.

Zuidelijk Azië, met name Pakistan en Afghanistan, de Sahel, Jemen en Somalië, blijven hoog op de agenda voor terrorismebestrijding van de EU staan.

Een van de prioriteiten van het beleid voor terrorismebestrijding van de EU is preventie, meer bepaald de strijd tegen radicalisering en rekrutering, niet alleen binnen de EU maar ook daarbuiten.

In het kader van de dialoog en het overleg inzake mensenrechten is het mensenrechtenaspect van terrorismebestrijding in 2009 herhaaldelijk aan de orde geweest; de EU heeft haar gesprekspartners er daarbij op gewezen dat rechtsstatelijkheid een kernprincipe van hun terreurbestrijdingsstrategie moet zijn.

4. Energiezekerheid⁷

Onze potentiële en feitelijke kwetsbaarheid op het gebied van energievoorziening is begin 2009 duidelijk aan het licht gekomen bij het gasgeschil tussen Rusland en Oekraïne. In GBVB-verband is, in de bilaterale betrekkingen van de EU met haar partners en in de regionale strategieën, de nadruk nog sterker op het aspect energiezekerheid komen te liggen.

In het geval van Rusland worden onze energiebetrekkingen gekenmerkt door een sterke interdependentie: Rusland is de belangrijkste externe leverancier van de EU en de EU de grootste afnemer van Russische olie. De verandering in de energiebetrekkingen van Rusland met zijn burens heeft sedert januari 2007 tot een aantal bilaterale geschillen geleid. Het gasgeschil tussen Rusland en Oekraïne in januari 2009 had bijzonder ernstige gevolgen voor EU-burgers en EU-bedrijven, en heeft de EU ertoe aangezet de noodzakelijke maatregelen te nemen om haar energiezekerheid te verbeteren (voorstellen die momenteel door de lidstaten en het Europees Parlement worden bekeken). De crisissen hebben aangetoond dat transparante en voorspelbare energiebetrekkingen nodig zijn. Het mechanisme voor vroegtijdige waarschuwing op energiegebied tussen de EU en Rusland, dat op 16 november 2009 is ondertekend, zou het risico van verstoring van de aanvoer moeten verkleinen.

Het valt te betreuren dat Rusland in juli 2009 heeft aangekondigd dat het zich terugtrekt uit het Verdrag inzake het Energiehandvest (met ingang van oktober 2009). De EU heeft in haar contacten met Rusland steeds het belang benadrukt van een gemeenschappelijk internationaal juridisch kader voor de bescherming van investeringen, de doorvoer en de handel in energieproducten. De EU is vast van plan om de beginselen van het Energiehandvest te doen opnemen in de nieuwe overeenkomst tussen de EU en Rusland waarover momenteel wordt onderhandeld.

⁷ Het Europees Parlement heeft op 17 september 2009 een resolutie over energiezekerheid (Nabucco en Desertec) aangenomen (P7_TA-PROV(2009)0021).

In april 2009 werd met Belarus een gezamenlijke verklaring over energie ondertekend, en in december 2009 werd een politiek akkoord bereikt over toetreding van de Republiek Moldavië en Oekraïne tot de Energiegemeenschap. In 2009 heeft de EU samen met de internationale financiële instellingen aangeboden om steun te verlenen bij de modernisering van de gaspijplijnen van Oekraïne, de hervorming van de gassector van Oekraïne en de aankoop van gas. De energiekwesties werden met de oostelijke partners besproken tijdens het energiezekerheidsforum van het oostelijk partnerschap.

De bilaterale energiebesprekingen met Algerije en Libië werden voortgezet, terwijl in december 2008 een energieconvenant met Egypte werd ondertekend en in 2009 succesvolle onderhandelingen over een energieconvenant met Irak plaatsvonden (ondertekend in januari 2010). In het Middellandse Zeegebied werd de eerste fase van de samenwerking tussen de regulerende instanties voor energie van Euromed (Medreg), waaraan word deelgenomen door zeven Arabische landen, Israël, de Palestijnse gebieden en Turkije, afgesloten; daar wordt een vervolg aan gegeven in de tweede fase die in 2010 van start gaat. De trilaterale samenwerking tussen de EU, Israël en de Palestijnse Autoriteit is in 2008 opnieuw op gang gebracht, maar is vastgelopen vanwege de Gaza-crisis. Het doel blijft een gezamenlijk energiebureau in te stellen en projecten van gemeenschappelijk belang te bevorderen, zoals het gezamenlijk Israëlisch-Palestijnse initiatief "Solar for Peace". In 2009 werd een door de EU betaalde studie ter ondersteuning van het "Solar for Peace"-project voltooid.

Versterking van de energietransportnetten is een belangrijke prioriteit van de strategie van de Unie voor Centraal-Azië. De top van Praag over de zuidelijke energicorridor in mei 2009 en het intergouvernementeel akkoord over Nabucco waren belangrijke bouwstenen bij de ontwikkeling van een directe route van de Centraal-Aziatische landen naar de EU, wat voor beide kanten van belang is. Een conceptnota over samenwerking inzake energiekwesties met Oezbekistan is in de maak.

5. Klimaatverandering en veiligheid

In een in maart 2008 ingediend verslag van de SG/HV en de Europese Commissie aan de Europese Raad⁸ staat beschreven hoe klimaatverandering een dreigingsmultiplicator kan worden, namelijk doordat meer extreme weersomstandigheden, verminderde neerslag, slinkende oogsten en stijging van de zeespiegel de bestaande spanningen in fragiele of falende staten opdrijven. In 2009 is meer werk gemaakt van de uitvoering van de aanbevelingen in deze nota en de vervolgaanbevelingen⁹ van de SG/HV in december 2008.

In aansluiting op de conclusies van de Raad van december 2008 zijn een gezamenlijk voortgangsverslag¹⁰ en vervolgaanbevelingen over klimaatverandering en internationale veiligheid voorgelegd aan de Raad Buitenlandse Zaken (RBZ) van december 2009. In dat verslag worden de werkzaamheden belicht die de afgelopen jaren in verband met klimaatverandering en internationale veiligheid zijn verricht. Er zijn vier voorbeeldstudies (regionale scenario's) uitgevoerd over klimaatverandering en internationale veiligheid in Zuidwest-Azië, Zuidoost-Azië, Midden-Amerika en de eilandstaten in de Indische en de Stille Oceaan. In die voorbeeldstudies wordt meer in detail ingegaan op potentiële veiligheidsimplicaties in de betrokken gebieden en zij moeten een leidraad vormen voor de bezinning op de ontwikkelingen inzake aanpassing aan klimaatverandering en beheersing van klimaatrisico's in die gebieden.

⁸ "Klimaatverandering en internationale veiligheid" (Raadsdocument 7249/08).

⁹ "Klimaatverandering en veiligheid: Aanbevelingen van de hoge vertegenwoordiger en vervolg op het verslag van de hoge vertegenwoordiger en de Commissie inzake klimaatverandering en internationale veiligheid". (Raadsdocument 16994/1/08 REV1)

¹⁰ Gezamenlijk voortgangsverslag en vervolgaanbevelingen over klimaatverandering en internationale veiligheid aan de Raad (Raadsdocument 16645/09)

De RBZ heeft zijn goedkeuring gehecht aan het verslag en de aanbevelingen daarbij, en verklaarde dat de klimaatverandering en de gevolgen daarvan voor de internationale veiligheid onderdeel zijn van de bredere EU-agenda voor klimaatverandering, en centraal staan in het optreden van de EU. Er is veel voortgang gemaakt bij het vergroten van de EU-capaciteit voor vroegtijdige waarschuwing, analyse en reactie omtrent de gevolgen van het klimaat voor de internationale veiligheid, door dit onderwerp te integreren in de werkzaamheden van de verschillende diensten van het secretariaat-generaal van de Raad (SGR), in combinatie met een uitgebreide coördinatie met de Commissiediensten.

Het onderwerp werd een integrerend deel van de agenda van de politieke dialoog met derde landen, onder meer de VS, Rusland, India, Japan en China. Er vond ook informeel overleg plaats met internationale en regionale organisaties, zoals de VN, de OVSE, de NAVO en het ASEAN Regionaal Forum, met als doel het debat over klimaatverandering aan te zwengelen in de aanloop naar de klimaatonderhandelingen van Kopenhagen.

In juni 2009, met een leidende rol voor de EU, heeft de Algemene Vergadering van de VN (AVVN) unaniem ingestemd met een resolutie¹¹ waarin diepe bezorgdheid wordt uitgesproken over de mogelijke gevolgen van de klimaatverandering voor de veiligheid en waarin de secretaris-generaal van de VN wordt verzocht in de 64e Algemene Vergadering van de VN een rapport¹² over dat onderwerp in te dienen. De EU heeft bijgedragen aan het rapport dat in september 2009 werd gepresenteerd en een debat op gang heeft gebracht in en tussen de bevoegde VN-organen.

11 Resolutie A/63/281 van de Algemene Vergadering van de VN

12 Rapport van de secretaris-generaal van de VN over klimaatverandering en de mogelijke veiligheidsimplicaties daarvan (A/64/350)

B. REGIONALE CONFLICTEN EN PRECAIRE SITUATIES

Reeds bestaande en nieuwe regionale conflicten alsook instabiliteit die veroorzaakt wordt door fragiele staten blijven een ernstige bedreiging voor de veiligheid van de EU en haar burgers. De oorzaken daarvan zijn talrijk en er is een meervoudige respons van de EU nodig in samenwerking met andere mondiale spelers en multilaterale en/of regionale organisaties. Daarnaast maken fragiele, door conflicten geteisterde landen de minste vorderingen bij het bereiken van de millenniumdoelstellingen.

1. Midden-Oosten^{13 14}

De twee belangrijkste ontwikkelingen in het Israëliisch-Palestijnse conflict in 2009 waren het Gaza-conflict, dat in de laatste dagen van 2008 is uitgebroken en op 18 januari 2009 is beëindigd door een eenzijdig staakt-het-vuren van Israël en Hamas, en de niet aflatende inspanningen van de nieuwe VS-regering van president Obama, via speciaal gezant Mitchell, om de onderhandelingen tussen beide partijen te hervatten.

De EU bleef de vorming van een Palestijnse staat ondersteunen, onder meer via haar GVDB-missies (zie hierna). Deze inspanningen leken positieve resultaten op te leveren, en de Westelijke Jordaanoever beleefde een economische groei, onder meer omdat Israël de beperkingen op de vrijheid van verkeer heeft verminderd. Er blijft echter ernstige bezorgdheid, met name wat betreft de voortzetting van de bouw van nederzettingen, de situatie in Oost-Jeruzalem, en de regeling voor het in- en uitreizen van Gaza. Voorts blijft ook de impasse in de inter-Palestijnse verzoening voor bezorgdheid zorgen.

Maatregelen met het oog op de normalisering van de betrekkingen tussen Libanon en Syrië in 2009 kunnen bijdragen tot een verbetering van de situatie in de regio. Op lange termijn zou de EU bijstand en expertise kunnen verlenen voor het treffen van een grensregeling tussen die twee staten, en meer bepaald de vaststelling, afbakening en beveiliging van de grens. De EU heeft steun verleend aan Libanon, Syrië en Jordanië om de respectieve regeringen te helpen het hoofd te bieden aan de grote vluchtelingenstroom uit Irak.

De EU heeft de laatste hand gelegd aan de associatieovereenkomst met Syrië en voorgesteld om in oktober 2009 over te gaan tot ondertekening met Syrië. Syrië heeft daar nog niet mee ingestemd omdat het meer tijd wil om de mogelijke gevolgen van deze overeenkomst te bestuderen. Syrië hoopt dat de ondertekening in 2010 kan plaatsvinden.

In reactie op de toenemende instabiliteit in Jemen in 2009, en indachtig de veiligheidsbelangen van de EU in de Golf, heeft de Raad een integrale EU-aanpak voor Jemen aangenomen, bestaande uit politieke dialoog, ontwikkelingshulp, meer nadruk op donorcoördinatie, capaciteitsopbouw, humanitaire bijstand, staatsvorming en meer samenwerking en bijstand inzake terrorismebestrijding. Deze aanpak zal in 2010 verder uitgebouwd en uitgevoerd worden in samenwerking met Jemen en de belangrijkste internationale belanghebbenden.

¹³ Het Europees Parlement heeft op 15 januari 2009 een resolutie over de situatie in de Gazastrook aangenomen (P6_TA-PROV(2009)0025).

¹⁴ Het Europees Parlement heeft op 18 februari 2009 een resolutie over humanitaire hulp aan de Gazastrook aangenomen (P6_TA-PROV(2009)0057).

De EU en Irak hebben in november 2009 de onderhandelingen over een partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst afgerond. Deze overeenkomst zal, na de ondertekening en sluiting ervan, de eerste juridisch bindende overeenkomst tussen de EU en Irak zijn.

2. Azië

2009 was een moeilijk jaar voor Afghanistan en Pakistan. In de loop van het jaar heeft de EU haar betrokkenheid vergroot door in de RAZEB in oktober overeenstemming te bereiken over een plan voor de versterking van het optreden van de EU in Afghanistan en Pakistan, en maatregelen te nemen voor de uitvoering ervan. Het EU-actieplan beoogt een vernieuwd streven om de regio te stabiliseren, aangezien de situatie in Afghanistan en Pakistan in vele opzichten onderling verweven is. In het kader van de nieuwe inzet van de EU wordt Afghanistan opgeroepen tot samenwerking en eigen verantwoordelijkheid. Daarbij zullen regionale partners een belangrijke rol moeten spelen aangezien regionale stabiliteit essentieel is om Afghanistan en Pakistan welvarend te maken.

Het actieplan heeft tot doel de ontluikende strategische betrekkingen met Pakistan te versterken, onder meer door in het eerste halfjaar van 2010 een tweede ad-hoc top te beleggen.

De EU heeft een verkiezingswaarnemingsmissie gestuurd voor de presidents- en provincieraadsverkiezingen in augustus 2009 en zal bezien of het mogelijk is te helpen bij de hervorming van het verkiezingsproces in Afghanistan en of opnieuw een verkiezingswaarnemingmissie kan worden ingezet met het oog op de komende parlementsverkiezingen in het najaar van 2010.

Ter facilitering van de civiele coördinatie en conform het Verdrag van Lissabon, heeft de EU sinds april 2010 één vertegenwoordiging in Afghanistan na de integratie van de delegatie van de Europese Commissie in het bureau van de speciale vertegenwoordiger van de EU.

De EU hield vast aan haar meersporenbeleid ten aanzien van Birma/Myanmar: behoud van de beperkende maatregelen (die werden aangescherpt na het vonnis tegen Daw Aung San Suu Kyi in augustus 2009), voortzetting van de humanitaire hulp, als omschreven in het gemeenschappelijk standpunt van 2006, op gang houden van de dialoog en de contacten met de autoriteiten in het kader van ASEM en met de ASEAN en andere burens, en ondersteunen van de VN-inspanningen.

Met het oog op de instabiliteit die volgens de EU zou kunnen optreden indien de situatie niet verbetert, en in het besef dat de stem en de verzoeken van de EU de regering duidelijk moeten bereiken, heeft de Raad in december 2009 besloten nadrukkelijker te streven naar dialoog met de autoriteiten om haar voornaamste doelstelling naderbij te brengen: het begin van een transitie naar een stabiele democratie en de rechtsstaat, op basis van een inclusieve dialoog tussen de autoriteiten en de oppositie en de etnische groepen, en vrijlating van alle politieke gevangenen, hetgeen moet uitmonden in vrije en eerlijke verkiezingen in 2010.

De EU zal nauw blijven samenwerken met de VN en gelijkgestemde bondgenoten zoals de VS, Japan, Australië, de ASEAN-landen en andere partners.

3. Afrika¹⁵

In de Hoorn van Afrika^{16 17} was de EU een belangrijke speler binnen de internationale gemeenschap, in nauwe coördinatie met ander internationale partners. De EU was medeorganisator van een donorconferentie in Brussel over bijstand aan de veiligheidssector in Somalië en heeft het akkoord van Djibouti, dat voorziet in een vreedzame politieke oplossing voor de regio, actief gesteund. De EU heeft in de loop van 2009 besloten haar betrokkenheid in Somalië te vergroten via een integrale aanpak¹⁸ en een beleid vastgesteld voor de Hoorn van Afrika, en vervolgens conclusies van de Raad over de Hoorn van Afrika aangenomen¹⁹. De EU heeft haar betrokkenheid bevestigd door het mandaat uit te breiden van de GVDB-operatie EU NAVFOR Atalanta, die een leidende rol speelt in de internationale operaties ter bestrijding van de piraterij en zorgt voor nooit geziene niveaus van coördinatie in de regio, alsmede door in te stemmen met het sturen van een militaire GVDB-missie om de Somalische veiligheidstroepen mee te helpen opleiden²⁰. De EU steunt de intensivering van de inspanningen in het kader van de Contactgroep piraterij voor de kust van Somalië (CGPCS).

In het kader van laatstgenoemde missie wordt het GVDB voor het eerst aangewend voor het verlenen, samen met andere internationale partners, van een directe militaire basisopleiding, ter ondersteuning en aanvulling van een bestaand opleidingsprogramma. De missie sluit aan bij programma's voor bestrijding van de piraterij en de ruimere ontwikkelingsprogramma's van de Commissie, en vormt een meer omvattende benadering van de crisisbeheersingsactiviteit.

De EU is toezicht blijven houden op de vier vredesprocessen in het gebied van de Grote Meren. Dit werd sterk vergemakkelijkt door de grote vooruitgang in de betrekkingen tussen de DRC en Rwanda die in de loop van 2009 te constateren viel. Het vredesproces in het oosten van de DRC is een complexe politieke en militaire opdracht. Ondanks positieve ontwikkelingen is dit proces nog steeds aan de gang, met name wat betreft de neutralisering van de Rwandese FDLR-rebellen en de integratie van de voormalige Congolese rebellen in het leger van de DRC.

Ook in het vredesproces in Burundi was vooruitgang zichtbaar. De rebellenbeweging FNL heeft zijn wapens ingeleverd, is gedemobiliseerd en heeft zich omgevormd tot een politieke partij. De voorbereiding voor de verkiezingscyclus van 2010 (presidents-, parlaments- en lokale verkiezingen) is van start gegaan. Voorts blijven de criminele activiteiten van het verzetsleger van de heer een ernstige ondermijnende factor in de regio (DRC, CAR en Zuid-Sudan). Het oosten van de DRC is nog steeds het toneel van een van de ernstigste humanitaire crises in de wereld hoewel er bemoedigende vooruitzichten voor stabilisering zijn.

In de Sahel zijn er nog steeds problemen in verband met veiligheid en ontwikkeling, onder meer drugs, illegale migratie, Al Qaida-cellen (AQMI), wapenhandel en gewapende opstanden, in combinatie met ontwikkelingsproblemen zoals onderontwikkeling, jeugdwerkloosheid (mogelijke rekruten voor de rebellenbewegingen of AQMI) en lopende ontwikkelingsinspanningen die gehinderd worden door de precare veiligheidssituatie. Er loopt een EU-initiatief ter ondersteuning van de regio, met name Mauritanië, Mali en indien mogelijk Niger. Doel van het EU-initiatief is een integrale aanpak inzake ontwikkeling, veiligheid, goed bestuur, eerbiediging van de mensenrechten en de rechtsstaat via geschikte EU-instrumenten en bilaterale bijstandsprogramma's van EU-lidstaten. Samenwerking met Algerije, Marokko en Libië en regionale en continentale organisaties is hierbij essentieel.

¹⁵ Het Europees Parlement heeft op 24 maart 2009 een resolutie over "Eén jaar na Lissabon: het partnerschap van de EU en Afrika in de praktijk" aangenomen (P6_TA-PROV(2009)0151).

¹⁶ Het Europees Parlement heeft op 15 januari 2009 een resolutie over de situatie in de Hoorn van Afrika aangenomen (P6_TA-PROV(2009)0026).

¹⁷ Het Europees Parlement heeft op 26 november 2009 een resolutie over een politieke oplossing voor de piraterij voor de Somalische kust aangenomen (P7_TA-PROV(2009)0099).

¹⁸ Conclusies van de Raad van juli.

¹⁹ Conclusies van de Raad van december.

²⁰ Conclusies van de Raad Buitenlandse Zaken van januari.

De politieke en veiligheidssituatie in Guinee-Bissau is in 2009 plots verslechterd toen militaire en politieke leiders, onder wie de president, werden vermoord. De verkiezingen hebben niettemin plaatsgevonden en begin september is een nieuwe president aangetreden voor een ambtstermijn van vijf jaar. Sedertdien vertoont het land een zekere mate van politieke stabiliteit. In de loop van 2009 heeft de EU haar betrokkenheid bevestigd door het mandaat van de GVDB-missie EU SSR GUINEE BISSAU te verlengen tot mei 2010.

In Guinee kwam de impasse die ontstond doordat de junta zich aan de macht vastklampte, tot een hoogtepunt met de bloedige onderdrukking van een vreedzame bijeenkomst van de oppositie, waarbij meer dan 150 doden vielen, verkrachtingen plaatsvonden en mensen vermist raakten. Na de mislukte moordpoging op de leider van de junta heeft de nieuwe interim-president onder druk van de internationale gemeenschap maatregelen genomen om de transitie opnieuw op de rails te krijgen. De EU heeft verscheidene van de haar ter beschikking staande instrumenten benut om druk uit te oefenen op de junta, onder meer sancties tegen de verantwoordelijken voor de moorden.

In Mauritanië hebben vreedzaam verlopen verkiezingen de weg vrijgemaakt voor het herstel van de constitutionele orde.

Wat betreft Sudan werd de agenda gedomineerd door het conflict in Darfur en de trage vorderingen bij de uitvoering van het algemene vredesakkoord (Comprehensive Peace Agreement (CPA)). Als reactie op de beschuldiging door het ICC van president Al Bashir, heeft Sudan een aantal internationale ngo's uitgewezen, waardoor de humanitaire situatie nog verslechterde. De EU-ontwikkelingssamenwerking werd belemmerd doordat Sudan de herziene Overeenkomst van Cotonou niet had bekrachtigd. De gespannen betrekkingen tussen Tsjaad en Sudan verbeterden, wat heeft bijgedragen tot de beperkte vorderingen in de vredesgesprekken voor Darfur in Doha. De initiatieven van de AU kregen meer vaart door het uitvoeringspanel op hoog niveau voor Sudan onder de leiding van voormalig president Mbeki, en met steun van de EU.

In Madagascar werd de verkozen president van het land in maart 2009 onwettig afgezet. De AU heeft het land onmiddellijk geschorst en een internationale contactgroep (VN, permanente leden van de VN-Veilighedsraad, EU, SADC en andere) ingesteld om een vreedzame oplossing te vinden. De AU heeft de fungerende president en een aantal van zijn aanhangers diens gevolge sancties opgelegd.

4. Latijns-Amerika

Na de staatsgreep van 28 juni in Honduras, heeft de EU de afzetting van president Manuel Zelaya veroordeeld en alle initiatieven en inspanningen tot herstel van de democratie in het land ondersteund. De EU-ambassadeurs werden teruggeroepen. De verkiezingswaarnemingsmissie van de EU voor de verkiezingen van 29 november werd geannuleerd, omdat die kon worden gezien als een vorm van erkenning van de de facto regering. In de plaats daarvan werd een technisch team van verkiezingsexperts gestuurd. Na deze verkiezingen en gezien de inspanningen van de nieuwe president, Porfirio Lobo, om de bepalingen van het akkoord van San José/Tegucigalpa toe te passen, die hebben geleid tot een nationaal verzoeningsakkoord, en een streven naar verzoening, heeft de EU besloten de betrekkingen met Honduras te normaliseren. Dat behelst onder meer de samenwerkingsactiviteiten (met uitzondering van de activiteiten in verband met militaire aangelegenheden) en de hervatting van de onderhandelingen van de associatieovereenkomst met Midden-Amerika.

C. OPBOUW VAN STABILITEIT BINNEN EN BUITEN EUROPA

1. Uitzicht op Europa als een anker van stabiliteit

De Raad herhaalde (december 2009)²¹ dat een coherente implementatie van de nieuwe consensus inzake uitbreiding (december 2006)²², gebaseerd op een consolidatie van de verbintenissen, het hanteren van eerlijke en consistente voorwaarden en betere communicatie, alsmede het vermogen van de EU om nieuwe leden op te nemen, de basis blijft van het EU-optreden, ook wat betreft het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid in alle stadia van het uitbreidingsproces.

De onderhandelingen met Turkije zijn momenteel in een moeilijker stadium gekomen en Turkije moet zijn inspanningen opvoeren om aan de vastgestelde voorwaarden te voldoen. Turkije moet zich op een aantal gebieden verder inspannen om aan de criteria van Kopenhagen te voldoen, met name wat de fundamentele vrijheden betreft. Het onderhandelingsproces is het beste drukmiddel en een katalysator voor progressie op dit gebied. Turkije is een belangrijke regionale speler, onder meer voor de veiligheid in het Midden-Oosten en de zuidelijke Kaukasus, en speelt een sleutelrol in de energievoorziening en de bevordering van de dialoog tussen beschavingen. In die context juichte de Raad de aanzienlijke diplomatieke inspanningen ter normalisering van de betrekkingen met Armenië toe. In zijn conclusies van december 2009 toonde de Raad zich ook verheugd over de aanvang van de geïntensiveerde dialoog over migratie en vroeg hij dat snel concrete stappen zouden worden gezet. De Raad herhaalde dat Turkije zich ondubbelzinnig moet inzetten voor betrekkingen van goed nabuurschap en voor de vreedzame regeling van geschillen conform het Handvest van de Verenigde Naties en, indien nodig, met een beroep op het Internationaal Gerechtshof. Voorts wees de EU opnieuw nadrukkelijk op alle soevereine rechten van de EU-lidstaten, waaronder het sluiten van bilaterale overeenkomsten, overeenkomstig het EU-acquis en het internationaal recht, met inbegrip van het Verdrag van de VN inzake het recht van de Zee.

De Raad stelde eveneens met grote teleurstelling vast dat Turkije, ondanks herhaalde oproepen, niet heeft voldaan aan zijn verplichting om het aanvullend protocol bij de associatieovereenkomst volledig en op niet-discriminerende wijze toe te passen, en evenmin vooruitgang heeft geboekt bij de normalisatie van de betrekkingen met de Republiek Cyprus. Zolang geen vorderingen worden gemaakt, handhaaft de EU haar maatregelen uit 2006, die van invloed zullen blijven op alle vorderingen in de onderhandelingen. Overeenkomstig haar conclusies van 11 december 2006 zal de EU de vooruitgang die wordt geboekt met betrekking tot de kwesties die in de verklaring van de Europese Gemeenschap en haar lidstaten van 21 september 2005 aan bod komen, blijven volgen en evalueren. Verwacht wordt dat er nu zonder verdere vertraging vorderingen worden gemaakt.

Van Turkije wordt tevens verwacht dat het actieve steun biedt voor de lopende onderhandelingen die moeten leiden tot een rechtvaardige, alomvattende en duurzame oplossing voor het Cypriotische probleem binnen het kader van de Verenigde Naties, conform de desbetreffende resoluties van de Veiligheidsraad van de VN en in overeenstemming met de beginselen waarop de Unie is gegrondvest. De concrete inzet en bijdrage van Turkije voor zo'n allesomvattende regeling zijn essentieel.

Kroatië heeft het afgelopen jaar aanmerkelijke vorderingen gemaakt bij de toetredingsonderhandelingen, die nu in de eindfase zitten. De werkgroep voor het opstellen van het toetredingsverdrag met Kroatië is in december 2009 ook met zijn werkzaamheden begonnen.

²¹ Conclusies van de Raad van 8 december 2009 (doc. 17169/1/09 REV 1).

²² Conclusies van de Europese Raad van 14 en 15 december 2006 (doc. 16879/1/06 REV 1).

De Raad was verheugd over de ondertekening, in Stockholm op 4 november 2009, van de arbitrageovereenkomst over het grensgeschil met Slovenië, en over de ratificatie daarvan door het Kroatische parlement (Sabor) op 20 november 2009. De Raad moedigde Kroatië aan verder te bouwen op deze vorderingen bij zijn inspanningen om een regeling te vinden voor alle onopgeloste bilaterale vraagstukken, in het bijzonder grensgeschillen, gelet op het belang van goede betrekkingen met de buurlanden.

Het stabilisatie- en associatieproces vormt het algemene beleidskader voor de betrekkingen en onderhandelingen met de Westelijke Balkan²³ tot en met de uiteindelijke toetreding ervan tot de EU. De Raad heeft in 2009 opnieuw zijn volle steun toegezegd voor het Europese perspectief van de gehele Westelijke Balkan, dat essentieel blijft voor de stabiliteit, de verzoening en de toekomst van de regio.

De EU herhaalde dat regionale samenwerking en goede nabuurschapsbetrekkingen belangrijk zijn in het proces van toenadering tot de EU. Ondanks het feit dat de regio in 2009 dichterbij de EU is komen te staan, blijven bepaalde opgaven voor alle landen dezelfde: zij moeten de rechtsstaat versneld verder consolideren, en onder meer zorgen voor vrijheid van meningsuiting, bestrijding van corruptie en georganiseerde misdaad, alsmede de doeltreffendheid en onafhankelijkheid van de rechterlijke macht garanderen en de administratieve capaciteit verbeteren.

De werkzaamheden met de partners in de Westelijke Balkan zijn in 2009 vervolgd: Albanië (op 28 april 2009) en Servië (op 22 december 2009) hebben aanvragen voor EU-lidmaatschap ingediend, nadat Montenegro dat al in december 2008 had gedaan. De Raad heeft besloten de Commissie te verzoeken een advies op te stellen over het verzoek van Montenegro (op 23 april 2009) en Albanië (op 16 november 2009). De stabilisatie- en associatieovereenkomst (SAO) EU-Albanië is op 1 april 2009 in werking getreden. De eerste Stabilisatie- en Associatieraad met Albanië vond plaats op 18 mei 2009. De uitvoering van de interim-overeenkomst tussen de EU en Bosnië en Herzegovina en van die met Montenegro bleef vlot verlopen, in afwachting van de afronding van alle procedures voor de inwerkingtreding van de SAO. In het geval van Bosnië en Herzegovina²⁴ onderstreepte de Raad in juni 2009 dat leiderschap nodig is om constructief aan het politieke proces te kunnen deelnemen, en dat nationalistische retoriek achterwege moet blijven. In december sprak de Raad opnieuw zijn bezorgdheid uit over de politieke ontwikkelingen en riep hij Bosnië en Herzegovina ertoe op het tempo van de belangrijkste hervormingen dringend op te voeren. De Raad bracht toen tevens in herinnering dat een gezamenlijke visie van de leiders over een gemeenschappelijke toekomst voor het land en de politieke wil om te voldoen aan de vereisten voor Europese integratie, noodzakelijk zijn om vooruitgang te boeken. De Raad onderstreepte ook dat Bosnië en Herzegovina een eerste reeks van grondwetwijzigingen moet doorvoeren om een functionele staat te creëren en zijn grondwettelijke kader aan te passen aan het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

In december 2009 was de aanklager bij het ICTY tevreden over het niveau van samenwerking van Servië met het Straftribunaal. De Raad heeft derhalve op 8 december besloten de interim-overeenkomst tussen de EU en Servië toe te passen. Die overeenkomst is ten slotte op 1 februari 2010 in werking getreden.

De vertegenwoordigers van de EU hebben belangrijke taken op zich genomen in de internationale coördinatiemechanismen voor de Westelijke Balkan. De Hoge Vertegenwoordiger voor het GBVB, de heer Javier Solana, heeft in mei 2009 samen met de vice-president van de VS een bezoek gebracht aan Bosnië en Herzegovina, en daarbij bevestigd dat zowel de EU als de VS hechten aan de stabiliteit van het land, steun uitgesproken voor de Europees-Atlantische integratie-inspanningen en de leiders opgeroepen de noodzakelijke hervormingen door te voeren. Het EU-voorzitterschap heeft in oktober en november 2009 samen met de VS een inspanning geleverd om een overeenkomst over essentiële hervormingen te faciliteren.

²³ Het Europees Parlement heeft op 24 april 2009 een resolutie over de consolidatie van stabiliteit en welvaart in de Westelijke Balkan (2008/2200) aangenomen (P6_TA-PROV(2009)0331).

²⁴ Het Europees Parlement heeft op 24 april 2009 een resolutie over de situatie in Bosnië en Herzegovina aangenomen (P6_TA-PROV(2009)0332).

Dat heeft uiteindelijk geleid tot twee bijeenkomsten op hoog niveau in Camp Butmir nabij Sarajevo, die gepaard gingen met een aantal technische besprekingen en vergaderingen. De hoge vertegenwoordiger/SVEU, die een dubbele functie heeft, blijft het belangrijkste aanspreek- en coördinatiepunt voor het optreden van de internationale gemeenschap. Samen met de EU-delegatie heeft de Hoge Vertegenwoordiger/SVEU het Europese perspectief van Bosnië en Herzegovina andermaal bevestigd. De EU heeft ook actief deelgenomen aan de vergaderingen van de Vredesimplementatieraad. De stuurgroep van de Vredesimplementatieraad is doorgegaan met het toetsen van de vorderingen bij het voldoen aan de "de vijf doelstellingen en twee voorwaarden". Die moeten eerst vervuld zijn voordat het Bureau van de Hoge Vertegenwoordiger kan worden gesloten. De Raad heeft in juni 2009 nogmaals bevestigd te zullen ijveren voor de beoogde overgang van het OHR naar een sterkere EU-aanwezigheid zodra aan de vijf doelstellingen en de twee voorwaarden is voldaan. Doordat BiH te weinig vorderingen maakt, kon tot nu toe geen besluit over een overgang worden genomen.

In Montenegro (29 maart 2009) en Albanië (28 juni 2009) vonden parlementsverkiezingen plaats. In beide landen werden daarbij vrijwel alle internationale normen nageleefd, maar er blijven nog enkele tekortkomingen en de aanbevelingen van het ODIHR moeten worden opgevolgd. Albanië heeft bij de parlementsverkiezingen onvoldoende gebruik gemaakt van de kans om aan de hoogste normen voor democratische verkiezingen te voldoen. In december 2009 heeft de Raad Algemene Zaken alle politieke partijen in Albanië opgeroepen een constructieve politieke dialoog te voeren, ook in het parlement.

In de Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië (FYROM) bleef de coalitieregering die in 2008 tot stand kwam, functioneel en stabiel - rekening houdend met de kaderovereenkomst van Ohrid. De presidents- en de gemeentelijke verkiezingen vonden in maart en april 2009 plaats, in twee rondes. Het OVSE/ODIHR oordeelde dat daarbij aan de meeste internationale normen is voldaan. In zijn uitbreidingsstrategie en voortgangsrapport voor het land heeft de Commissie geoordeeld dat FYROM veel heeft verwezenlijkt wat essentiële prioriteiten qua hervormingen betreft en in voldoende mate voldoet aan de politieke criteria van Kopenhagen. Op die basis heeft de Commissie aanbevolen de toetredingsonderhandelingen te openen.

In zijn conclusies van december 2009 heeft de Raad nota genomen van de aanbeveling, de vorderingen van het land erkend en verklaard dat hij tijdens het volgende voorzitterschap op het onderwerp zal terugkomen.

De Commissie heeft in oktober maatregelen voorgesteld om de politieke en sociaaleconomische ontwikkeling van Kosovo te stimuleren. In december heeft de Raad goede nota genomen van deze voorstellen en heeft daarbij de Commissie verzocht de nodige maatregelen te nemen ter ondersteuning van de vorderingen van Kosovo op weg naar de EU overeenkomstig het Europese perspectief voor de regio, en verklaard belang te hechten aan maatregelen in verband met handel en visa, zonder afbreuk te doen aan het standpunt van de lidstaten in verband met de status. De Raad heeft de Commissie tevens aangemoedigd programma's van de Unie open te stellen voor deelname door Kosovo en de dialoog van de EU met Kosovo in SAP-verband te intensiveren.

De SVEU in Kosovo is in 2009 ter plekke invulling blijven geven aan de blijvende inzet van de EU voor de stabilisering en de sociaaleconomische ontwikkeling van Kosovo. Hij is tevens blijven fungeren als de internationale civiele vertegenwoordiger (ICR) en is door de internationale stuurgroep in die hoedanigheid benoemd. Hij vervult een centrale coördinerende rol bij het engagement van de internationale gemeenschap in Kosovo. In 2009 waren de belangrijkste aandachtsgebieden voor de SVEU het verlenen van steun aan het politiek proces en het leveren van een bijdrage aan de regionale samenwerking en stabiliteit. De EU zal hiertoe sterk aanwezig blijven en de eerbiediging van mensenrechten, bescherming van minderheden en van cultureel/godsdienstig erfgoed bevorderen. Wat de laatstgenoemde aangelegenheid betreft, illustreert de benoeming van ambassadeur Moschopoulos tot bemiddelaar voor de bescherming van het cultureel en godsdienstig erfgoed van de Servische orthodoxe kerk in Kosovo dat de EU zich voor die zaak inzet.

De Raad heeft, nu de voormalige Joegoslavische republiek Macedonië (FYROM), Montenegro en Servië voldaan hebben aan alle benchmarks van de EU voor visumliberalisering, op 30 november besloten de visumvereisten voor burgers van die landen op te heffen. Dat besluit trad op 19 december in werking.

In december heeft de Raad de Commissie aangemoedigd soortgelijke voorstellen voor Albanië en Bosnië en Herzegovina in te dienen zodra zij oordeelt dat deze landen voldoen aan de in de routekaarten van de Commissie opgenomen ijkpunten.

2. Nauwere samenwerking met buurlanden²⁵

Het Europees Nabuurschapsbeleid (ENB) blijft het kader voor de betrekkingen met partners in de aangrenzende regio's. De EU is begonnen of doorgegaan met besprekingen over de verbetering en verdere ontwikkeling van de bilaterale betrekkingen met verschillende zuidelijke ENB-partnerlanden. Na de aanneming van het gezamenlijk document over een geavanceerde positie voor Marokko, zijn de werkzaamheden over een nieuw actieplan tussen de EU en Marokko, voortkomend uit de wil van Marokko om zijn betrekkingen met de EU en al haar instellingen te verdiepen, in 2009 voortgezet. Andere mediterrane landen (Egypte, Jordanië en Tunesië) hebben verzocht om een opwaardering in hun betrekkingen met de Europese Unie. Er is verder gewerkt aan de uitvoering van een actieplan tussen de EU en Israël, hoewel de besprekingen over de opwaardering van de bilaterale betrekkingen en over een nieuw actieplan de negatieve gevolgen ondervonden van de Gaza-crisis. De looptijd van het huidige actieplan werd verlengd tot juni 2010.

De onderhandelingen over een kaderovereenkomst EU-Libië zijn in november 2008 van start gegaan; sindsdien hebben reeds vijf onderhandelingsrondes plaatsgevonden. Op een aantal gebieden is aanzienlijke vooruitgang geboekt.

Wat het oostelijke nabuurschap betreft, zijn de onderhandelingen met Oekraïne over een nieuwe associatieovereenkomst, waarvan de instelling van een diepgaande en uitgebreide vrijhandelszone integraal deel zou uitmaken, goed gevorderd, en de EU blijft ervan overtuigd dat ze in de komende maanden kunnen worden afgesloten indien Oekraïne de noodzakelijke politieke wil kan opbrengen om het tempo van de onderhandelingen op te voeren teneinde de nog uitstaande problemen aan te pakken. In januari 2010 werden onderhandelingen met de Republiek Moldavië over een nieuwe associatieovereenkomst gestart. De opwaardering van de contractuele betrekkingen met Armenië, Azerbeidzjan en Georgië zal gebaseerd zijn op de beginselen inclusiviteit, differentiatie en conditionaliteit. De besprekingen in de Raad over de ontwerp-onderhandelingsrichtsnoeren voor deze landen zijn begonnen in 2009. Als reactie op een aantal positieve maatregelen inzake democratie en basisvrijheden, heeft de EU geleidelijk meer banden aangeknoopt met Belarus en zal zij hervormingsinspanningen blijven aanmoedigen. Mede door een aantal bezoeken op hoog niveau van en aan Belarus zijn de politieke uitwisselingen geïntensiveerd.

In 2009 is de multilaterale samenwerking verder geïntensiveerd door de start van het oostelijk partnerschap tijdens de top van Praag op 7 mei. Het voornaamste doel van het oostelijk partnerschap is het scheppen van de nodige voorwaarden voor een snellere politieke associatie en verdere economische integratie tussen de Europese Unie en geïnteresseerde partnerlanden (Armenië, Azerbeidzjan, Belarus, Georgië, de Republiek Moldavië en Oekraïne). In de loop van vorig jaar werd de multilaterale dimensie van het oostelijk partnerschap actief onderzocht: twee vergaderondes van vier thematische gremia werden bijeengeroepen en de werkprogramma's daarvan werden goedgekeurd, en er werden verscheidene werkpanels ingesteld en een aanvang gemaakt met kerninitiatieven. De eerste vergadering van het forum van het oostelijk partnerschap voor het maatschappelijk middenveld heeft in november plaatsgevonden, en werd gevolgd door de ministeriële bijeenkomst van het oostelijk partnerschap in december.

²⁵ Het Europees Parlement heeft op 19 februari 2009 een resolutie aangenomen over de kritische evaluatie van het Europees nabuurschaps- en partnerschapsinstrument (2008/2236(INI)) (P6_TA-PROV(2009)0078).

Voor het oostelijk partnerschap gelden de beginselen van differentiatie en conditionaliteit. Er zal worden gezorgd voor complementariteit tussen de regionale initiatieven van de EU en de betrokken partnerlanden, met name de Synergie voor het Zwarte Zeegebied.

Het enthousiasme waarmee de start van de Unie voor het Middellandse Zeegebied ²⁶ in juli 2008 werd begroet, is in 2009 jammer genoeg niet in daden omgezet. Door het Gaza-conflict werden de activiteiten van de Unie voor het Middellandse Zeegebied voor het grootste deel van 2009 bevroren. De bijeenkomsten werden tijdens de zomer geleidelijk hervat en later op het jaar vonden ministeriële bijeenkomsten over de rol van vrouwen in de samenleving, Ecofin, duurzame ontwikkeling en handel plaats. Niettemin werden twee ministeriële bijeenkomsten (buitenlandse zaken en milieu) uitgesteld en het jaar werd afgesloten zonder dat de statuten voor het secretariaat, dat in Barcelona zal worden opgezet, werden aangenomen. De statuten van het secretariaat werden uiteindelijk in maart 2010 aangenomen. In januari 2010 werd Ahmad Massadeh van Jordanië benoemd tot secretaris-generaal van het gezamenlijk secretariaat van de Unie voor het Middellandse Zeegebied.

3. Bestrijding van crisissen en langdurige conflicten in het aangrenzende gebied

De onopgeloste conflicten in de Zuidelijke Kaukasus - Abchazië, Zuid-Ossetië en Nagorno-Karabach - blijven een fundamenteel obstakel voor de stabilisatie, de politieke hervorming en de economische ontwikkeling van de regio vormen.

Zolang een oplossing voor deze conflicten uitblijft, zullen Georgië, Armenië en Azerbeidzjan niet hun volle aandacht kunnen besteden aan het consolideren van de democratie, goed bestuur, economische ontwikkeling, de rechtsstaat en de eerbiediging van de mensenrechten. Georgië heeft de meeste vooruitgang geboekt wat betreft het terugdringen van corruptie en het bevorderen van de rechtsstaat, maar alle drie de landen ondervinden nog altijd moeilijkheden bij de overgang naar een levendige, pluralistische democratie. Er is in uiteenlopende mate vooruitgang geboekt op sommige gebieden, maar onvoldoende pluralisme en mediavrijheid, een over het algemeen zwakke rechtsstaat en het ontbreken van politieke dialoog blijven zorgen baren.

Sedert de oorlog in augustus 2008 is de situatie in Georgië weliswaar stabiel geworden, maar zij is nog altijd precair en onvoorspelbaar. De niet-nakoming door Rusland van de overeenkomsten van 12 augustus en 8 september 2008 bleef de pogingen tot regeling van het conflict in de weg staan.

Sinds het staakt-het-vuren van augustus 2008, is de EU een belangrijke speler op veiligheidsgebied in de regio, dankzij de GVDB-waarnemingsmissie van de EU in Georgië (EUMM Georgia) ^{27 28}, de aanwijzing van een SVEU voor de crisis in Georgië ²⁹, een actieve rol bij de start en de voortzetting van de gesprekken tussen de twee partijen in Genève onder haar medevoorzitterschap ³⁰, en de uitvoering van een belangrijk bijstandspakket na het conflict ³¹. Voorts stond de EU achter het idee van een internationaal onderzoek naar het conflict in Georgië ³².

²⁶ Het Europees Parlement heeft op 19 februari 2009 een resolutie aangenomen met als titel Barcelona-proces: Unie voor het Middellandse Zeegebied (2008/2231 (INI)) (P6_TA(2009)0077).

²⁷ De Raad heeft besloten het mandaat van de waarnemingsmissie van de EU in Georgië met nog eens twaalf maanden te verlengen, tot en met 14 september 2010. (Conclusies van de Raad over de EUMM Georgia van 27 juli 2009, doc. 12354/09 en Gemeenschappelijk Optreden 2009/572/GBVB van 27 juli 2009 (PB L 197 van 29 juli 2009, blz. 110)).

²⁸ Een officiële delegatie van het Europees Parlement heeft van 24 tot en met 27 februari een bezoek gebracht aan de EUMM Georgia.

²⁹ Gemeenschappelijk Optreden 2009/131/GBVB van 16 februari 2009 (PB L 46 van 17 februari 2009, blz. 47-49) en Gemeenschappelijk Optreden 2009/571/GBVB van 27 juli 2009 (PB L 197 van 29 juli 2009, blz. 109).

³⁰ De eerste ronde van de interne besprekingen van Genève vond plaats op 15 oktober 2008 en tot nu toe zijn er negen achter de rug. De 9e bijeenkomst vond plaats op 28 januari 2010.

³¹ Er is een omvangrijk programma van naoorlogse bijstand gelanceerd na de donorconferentie in Georgië (22 oktober 2008).

³² Conclusies van de Raad van 15 September 2008 (Raadsdoc. 13030/08) en Besluit van de Raad 2008/901/GBVB van 2 december 2008 (PB L 323, 3.12.2008, blz. 66) en Besluit van de Raad 2009/570/GBVB van 27 juli 2009 (PB L 197 van 29 juli 2009, blz. 108).

Hoewel de EU zich sterk had gemaakt voor de voortzetting van de OVSE-missie in Georgië, met inbegrip van haar eerdere rol van waarnemer in Zuid-Ossetië, en voor de voortzetting van de waarnemingsmissie van de Verenigde Naties in Georgië (UNOMIG) in Abchazië, hebben veto's van Rusland ertoe geleid dat beide operaties werden beëindigd, waardoor er elementen van de internationale veiligheidsarchitectuur in Georgië verloren gingen. Bijgevolg bleef de EUMM over als enige internationale waarnemingsmissie, en heeft zij een aanzienlijke bijdrage aan de veiligheid en de normalisatie ter plekke geleverd. Het mandaat van de missie is door de Raad met één jaar verlengd, tot en met 14 september 2010.

De betrokkenheid van de EU bij de twee afgescheiden regio's steunt op twee pijlers: niet-erkenning van deze regio's, maar tegelijk de bereidheid om zich voor een aantal zaken in te zetten, onder meer het kweken van vertrouwen langs administratieve grenslijnen, contacten van mens tot mens, en economisch herstel.

Het proces van Genève bleef complex. Gezien de gespannen politieke toestand die er heerst, was de voortzetting van de besprekingen van Genève op zich al een hele prestatie, omdat dit het enige forum was waarbij alle conflictpartijen vertegenwoordigd waren en verplicht waren om met elkaar te overleggen. Nadat de besprekingen van Genève een jaar aan de gang waren en er negen ronden hadden plaatsgevonden, waren er zo goed als geen concrete resultaten. Wat Nagorno-Karabach betreft, blijft de EU de onderhandelingen met de Minsk-groep van de OVSE ondersteunen. De EU heeft bekend gemaakt dat zij de normalisatie van de Turks-Armeense betrekkingen en Nagorno-Karabach niet formeel of informeel zal koppelen. De EU heeft sedert het begin van de normalisatie van de Turks-Armeense betrekkingen het bemiddelingswerk van Zwitserland gesteund. Hoewel de EU geen deel uitmaakt van de Minsk-groep van de OVSE, bleef zij politieke steun verlenen voor de oplossing van het conflict en deelde zij de belanghebbende partijen mee dat de EU gereed was om haar betrokkenheid bij een regeling van het conflict te vergroten via activiteiten in het veld. Het afgelopen jaar is het vredesproces van Nagorno-Karabach een nieuwe fase ingetreden met intensievere onderhandelingen die door de presidenten van Armenië en Azerbeidzjan werden gesteund, maar de vooruitzichten voor vrede waren eind 2009 nog onduidelijk.

Uit de gebeurtenissen na de verkiezingen in de Republiek Moldavië bleek dat ervoor moet worden gezorgd dat de verbetering van de betrekkingen met de Republiek Moldavië gepaard gaan met een intensievere dialoog over mensenrechten en democratie.

De EU heeft op de politieke crisis gereageerd via intensievere contacten van de SVEU met alle belanghebbenden, en door het verlenen van aanzienlijke electorale expertise, ten einde een gunstig klimaat te scheppen voor de herhaling van de parlementsverkiezingen van juli 2009.

De EU-missie voor bijstandverlening inzake grensbeheer aan de Republiek Moldavië en Oekraïne (EUBAM) is steun blijven geven aan de verbetering van de professionele capaciteiten van de Moldavische en Oekraïense douane en grenswacht, en van de samenwerking tussen beide diensten. In december 2009, na constructieve bilaterale gesprekken, werd belangrijke voortgang geboekt door te beginnen met de afbakening van het centrale (Transnistrische) deel van de Moldavisch-Oekraïense staatsgrens. Bij overeenkomst tussen de Europese Commissie, Oekraïne en de Republiek Moldavië werd de EUBAM-missie in november 2009 verlengd.

Wat de kwestie Transnistrië betreft, heeft de EU het afgelopen jaar haar betrokkenheid bij de "5+2"-onderhandelingsformule en haar aanwezigheid ter plekke verhoogd, via de SVEU en de uitvoering van twee grote pakketten met vertrouwenwekkende projecten. Op het eind van het jaar, heeft de EU er op verzoek van de twee conflictpartijen mee ingestemd een oplossing te helpen vinden voor de onopgeloste kwesties die een obstakel vormen voor de hervatting van het spoorwegverkeer door Transnistrië.

Wat Belarus³³ betreft, heeft de Raad zich in maart 2009 opnieuw beraten op de opschorting van de lijst van visumverboden, waartoe in oktober 2008 was besloten na de vrijlating van de laatste internationaal erkende politieke gevangenen. Hoewel enkele positieve stappen van de zijde van Belarus werden vastgesteld, kwam de Raad tot de conclusie dat de omstandigheden niet rijp waren voor opheffing van het visumverbod, en is het verbod nogmaals met een jaar verlengd. Als blijk van aanmoediging, werd de opschorting verlengd tot december 2009. Belarus was ook uitgenodigd voor deelname aan het oostelijke partnerschap, en was een actieve deelnemer. De eerste ronde van de mensenrechtendialoog tussen Belarus en de EU heeft in 2009 plaatsgevonden. Sedert maart waren er echter vrijwel geen verdere positieve tekenen van democratisering³⁴.

Er waren zelfs voorbeelden van terugval, zoals bepaalde strafzaken die als politiek gemotiveerd konden worden geïnterpreteerd en het neerslaan van betogingen.

Toch beweren gematigde oppositieleiders en mensenrechtenactivisten dat het klimaat over het algemeen verbeterd is³⁵, en hebben zij de EU aangespoord een politiek van betrokkenheid te blijven voeren. Daarmee rekening houdend heeft de Raad in november 2009 het beleid tegenover Belarus opnieuw tegen het licht gehouden en het visumverbod met een jaar verlengd (tot en met december 2010), en tegelijkertijd de opschorting met eenzelfde periode verlengd. De Commissie werd verzocht het voorbereidende werk voort te zetten met het oog op het verkrijgen van onderhandelingsrichtsnoeren voor visumversoepelings- en overnameovereenkomsten, die zullen worden aangenomen zodra de omstandigheden het toelaten.

³³ Het Europees Parlement heeft op 15 januari 2009 een resolutie over de EU-strategie ten aanzien van Belarus aangenomen (P6_TA-PROV(2009)0027).

Het Europees Parlement heeft op 2 april 2009 een resolutie over de halfjaarlijkse evaluatie van de dialoog EU-Belarus aangenomen (P6_TA-PROV(2009)0212).

³⁴ Het Europees Parlement heeft op 17 december 2009 een resolutie over Belarus aangenomen (P7_TA(2009)0117).

³⁵ De autoriteiten hebben voorzichtige stappen naar liberalisering genomen, onder meer door de verspreiding van enkele onafhankelijke kranten via de officiële medianetwerken en de registratie van de "For Freedom"-beweging van oppositieleider Aleksandr Milinkevich.

D. MEDEWERKING AAN EEN EFFECTIEVERE MULTILATERALE ORDE

1. Activiteit in multilateraal verband

Mondiale uitdagingen vergen mondiale oplossingen. De instelling van een doelmatiger multilaterale wereldorde, zoals gevraagd in de EVS, is daarom een primaire EU-doelstelling op veiligheidsgebied. Nauwe samenwerking met de Verenigde Naties, de NAVO, de OVSE en de Raad van Europa, en participatie in andere internationale coördinatiemechanismen, is de beste manier om dat doel te bereiken.

Verenigde Naties

De VN, met hun universele mandaat en legitimiteit, vormen het natuurlijke kader voor het zoeken van mondiale oplossingen. De versterking van de VN blijft een essentieel element in het externe optreden van de EU. Het VN-kader speelt een essentiële rol op gebieden als vredeshandhaving, mensenrechten en ontwikkeling. Bij de EU-prioriteiten voor UNGA 64³⁶ werd sterk het accent gelegd op het aanpakken van de mondiale economische en financiële crisis, het negatieve effect van klimaatverandering en de behoefte om te zorgen voor energie- en voedselzekerheid. De EU heeft haar aandacht ook toegespitst op de mensenrechtensituatie in een groot aantal landen, onder meer door middel van resoluties inzake de mensenrechtensituatie in Birma/Myanmar en de Democratische Volksrepubliek Korea in UNGA 64, alsmede door talrijke verklaringen en interactieve dialogen met speciale VN-rapporteurs en de VN-mensenrechtenraad.

In 2009 is de implementatie van het R2P-beginsel ("verantwoordelijkheid om te beschermen") voor de EU voort een belangrijke prioriteit in de VN gebleven. De EU en haar lidstaten hebben zich zeer actief en gericht ingezet om de andere VN-lidstaten ervan te overtuigen dat concrete maatregelen moeten worden genomen om dit concept te implementeren. Niet het minst door de inzet van de EU, kon daarover tijdens de besprekingen over R2P in de Algemene Vergadering in juli, in ruime mate overeenstemming worden bereikt. In de desbetreffende resolutie van de AVVN wordt verklaard dat de AV *"haar bespreking van de verantwoordelijkheid om te beschermen zal voortzetten"*.

Mede door het debat en de resolutie werd de betekenis van het concept verhelderd en kon het een vaste plaats krijgen in de VN-agenda. De EU heeft ook een intern beraad aangevat over de wijze waarop R2P in het EU-beleid kan worden geïntegreerd.

Op het gebied van crisisbeheersing is de EU nauw blijven samenwerken met de VN. De uitvoering van de gezamenlijke verklaring inzake samenwerking op het gebied van crisisbeheersing van 2007 heeft duidelijk geleid tot een intensivering van de contacten. Hogere VN-ambtenaren waren vaak te gast bij het Politiek en Veiligheidscomité, en EU-vertegenwoordigers, onder meer SVEU's, ontmoeten regelmatig hun ambtgenoten bij de VN³⁷.

De EU en de VN hebben nauw samengewerkt in operatiegebieden waar zij beiden actief zijn, met name Kosovo, Afghanistan, de Democratische Republiek Congo, Guinee-Bissau, Somalië en Georgië. Wat Somalië betreft, heeft de EU de inspanningen voor veiligheid en ontwikkeling nauw gecoördineerd met de Verenigde Naties.

³⁶ Als opgenomen in doc. 10809/09. In zijn resolutie van 24 maart 2009 (P6_TA(2009)0150 – 2009/2000(INI)) deed het Europees Parlement aanbevelingen aan de Raad ten aanzien van de prioriteiten van de EU voor de 64ste zitting van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties.

³⁷ Zie voor verdere informatie de twee voortgangsverslagen over aanbevelingen voor de uitvoering van de gezamenlijke verklaring over samenwerking bij crisisbeheersing tussen de EU en de VN, die deze periode bestrijken (doc. 11451/09 en 17541/09).

In Tsjaad en de Centraal-Afrikaanse Republiek, is de overdracht van de operationele verantwoordelijkheden van EUFOR Tsjaad/CAR aan de VN-operatie MINURCAT succesvol afgerond en zijn daarbij ongeveer 2000 manschappen van EU-lidstaten onderdeel geworden van het VN-contingent. De lering die is getrokken uit de overgang van EUFOR Tsjaad/CAR naar MINURCAT en uit de planningfase van EULEX Kosovo na de omvorming van UNMIK, zal een waardevolle inbreng vormen bij de verdere consolidering van de samenwerking tussen de EU en de VN bij crisisbeheersing. In zijn verslag over de missie van de Verenigde Naties voor interim-bestuur in Kosovo (UNMIK) van 20 september 2009 heeft de secretaris-generaal van de VN opgemerkt dat andere actoren, zoals de OVSE en EULEX een steeds belangrijkere rol spelen, die een aanvulling vormt op de rol van UNMIK, in het kader van resolutie 1244 (1999) van de VN-Veiligheidsraad. De EU heeft er verder naar gestreefd de Mensenrechtenraad en de Derde Commissie van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties effectiever te maken. Zoals steeds heeft de EU het voortouw genomen bij of steun verleend aan resoluties en initiatieven die gericht zijn op de verdediging en uitbreiding van internationale normen tegen pogingen uit verschillende hoek om deze in te perken of aan nadere voorwaarden te verbinden. Daartoe heeft de EU haar overtuigingspogingen op lange termijn voortgezet om sceptici over de streep te trekken en consensus op te bouwen.

NAVO ³⁸

In 2009 is de samenwerking tussen de NAVO en de EU in het kader van de "Berlin Plus"-overeenkomsten voor de GVDB-operatie EUFOR Althea in Bosnië en Herzegovina vlot en efficiënt blijven verlopen. Verder werd ook informatie uitgewisseld in het kader van de Groep vermogens EU-NAVO. Zoals vermeld in het vorige verslag zou, als alle lidstaten van de EU eraan zouden deelnemen, dit de uitwisseling van gegevens over militaire vermogens verder ten goede komen.

De EU heeft in december 2009 een aantal concrete voorstellen afgerond over de versterking van de betrekkingen tussen de EU en de NAVO in een geest van samenwerking met de NAVO. In die voorstellen, die door de hoge vertegenwoordiger zijn toegezonden aan de secretaris-generaal van de NAVO, kwam naar voren dat solide regelingen nodig zijn om interactie in het veld te vergemakkelijken wanneer GVDB- en NAVO-crisisbeheersingsoperaties/-missies op hetzelfde strijdtoneel aanwezig zijn, zoals het geval is in Kosovo en Afghanistan.

OVSE

In 2009 heeft de EU de inspanningen van de OVSE bij verscheidene regionale kwesties gesteund, onder meer Kosovo, de Zuidelijke Kaukasus en de langdurige conflicten. De EU hechtte bijzonder belang aan conflictpreventie en conflictoplossing, onder meer via het werk van de Hoge Commissaris voor nationale minderheden en de werkzaamheden inzake vertrouwensopbouw en democratische opbouw van de veldmissies van de OVSE.

De EU heeft zich in de OVSE sterk en constructief ingezet bij de dialoog over de toekomst van de Europese veiligheid, die in 2009 de agenda van de OVSE gedomineerd heeft. De EU heeft een sleutelrol gespeeld door het Griekse voorzitterschap te helpen het Korfoe-proces succesvol op gang te brengen, tijdens de allereerste informele ministeriële vergadering van de OVSE, en het potentieel daarvan onderkend om het vertrouwen tussen deelnemende staten te herstellen en hopelijk de OVSE te versterken en een hernieuwd elan te geven.

De ministeriële Raad van Athene (1-2 december 2009) heeft met succes een verklaring en een besluit over het Korfoe-proces aangenomen, conform de EU-doelstellingen waarbij sterk wordt ingezet op het voeren van een uitgebreide veiligheidsdialoog in OVSE-verband, en ernaar gestreefd wordt een ruime agenda en voldoende gedefinieerde modaliteiten voor vooruitgang op te stellen onder het Kazachse voorzitterschap in 2010 en daarna. De EU bleef steun verlenen aan de OVSE-inspanningen om in alle drie OVSE-dimensies (de politiek-militaire dimensie, de economisch-ecologische dimensie en de menselijke dimensie) de veiligheid te verbeteren. De samenwerking met de OVSE werd verder uitgebouwd op gebieden als grensbeheer en veiligheids- en drugscontrole.

³⁸

Het Europees Parlement heeft op 19 februari 2009 een resolutie aangenomen over de rol van de NAVO in de veiligheidsstructuur van de EU (2008/2197(INI)) (P6_TA-PROV(2009)0076).

Wat de economisch-ecologische dimensie betreft, was de EU actief betrokken bij de onderhandelingen om de OVSE een verkennend mandaat te geven om na te gaan hoe zij haar rol in de dialoog over energiezekerheid kan vergroten.

Wat de menselijke dimensie betreft, bleef de EU hameren op het belang dat zij hecht aan het beschermen van de onafhankelijkheid van de OVSE-instellingen, met name ODIHR. De EU heeft zich steeds sterk gemaakt en geijverd voor maatregelen tegen negatieve ontwikkelingen inzake mediavrijheid in het OVSE-gebied, en wat betreft aanvallen tegen journalisten en mensenrechtenverdedigers.

Raad van Europa

De EU is blijven samenwerken met de Raad van Europa (RvE), conform het memorandum van overeenstemming tussen de twee organisaties, met name op het gebied van het ENR en in de Westelijke Balkan. De meeste gezamenlijke programma's van de EU en de RvE en de door de EU gesteunde activiteiten van de RvE betroffen samenwerking op het gebied van democratie en mensenrechten, onder meer voor electorale bijstand en mediakwesties. De EU heeft wat betreft constitutionele en wetgevende kwesties ook goed kunnen samenwerken met de RvE-Commissie van Venetië. De EU stond volledig achter de inspanningen ter vergroting van de efficiëntie van het Europees Hof voor de rechten van de mens.

De inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon heeft het pad geëffend voor voorbereidingen met betrekking tot de toetreding van de EU tot het Europees Verdrag inzake mensenrechten³⁹.

2. Meer regionale inbreng

In het uitvoeringsverslag EVS van 2008 wordt erop gewezen dat "conflicten alleen duurzaam kunnen worden opgelost als alle regionale partijen met een gemeenschappelijk belang bij vrede worden ingeschakeld". Hierbij is een belangrijke rol weggelegd voor de regionale partners, evenals voor regionale mogelijkheden. Door al of niet te handelen kunnen zij vrede en stabiliteit bewerkstelligen, dan wel een factor van spanning en onrust vormen. De EU acht het daarom bijzonder belangrijk om, dankzij haar betrekkingen met regionale organisaties en door het bevorderen van de intra- en interregionale samenwerking, een cultuur van verantwoorde, eigen regionale inbreng te creëren.

Regionale organisaties en regionale samenwerking

In de Westelijke Balkan is de Raad voor regionale samenwerking (RCC) - waarvan de werkzaamheden deel uitmaken van het Zuidoost-Europees Samenwerkingsproces (SEECp), en waarvan het secretariaat in Sarajevo is gevestigd en het verbindingsbureau in Brussel - de samenwerking in de regio op bepaalde belangrijke gebieden blijven versterken. Het secretariaat van de RCC heeft in 2009 onder meer het proces ter opstelling van een regionale onderzoeksstrategie opgesteld, de sociale dialoog in de regio opgevoerd, en een begin gemaakt met de vorming van een netwerk van brandweercentra. Het secretariaat van de RCC neemt ook deel aan de werkgroepen die zijn ingesteld in het kader van IPA-programma's met meerdere begunstigden, waarbij prioriteiten voor regionale projecten in kaart werden gebracht.

In zijn jaarlijkse bijeenkomst in juni 2009, heeft de RCC om meer aandacht gevraagd voor het aanpakken van openstaande kwesties tussen de landen van de Westelijke Balkan.

De Raad, die de nadruk legde op de beginselen van totale inclusiviteit en lokale inbreng, memoreerde dat een constructieve aanpak van regionale samenwerking, inclusief handel, essentieel blijft om te komen tot volledige participatie van de volledige regio, met inbegrip van Kosovo en Servië, in alle betrokken fora.

³⁹ Het Europees Parlement heeft op 16 december 2009 een resolutie aangenomen inzake beperkende maatregelen die van invloed zijn op de rechten van individuen na de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon (P7_TA-PROV(2009)011

De verdere uitvoering van de EU-strategie voor Centraal-Azië heeft intensievere samenwerking tussen de EU-landen en de landen van Centraal-Azië mogelijk gemaakt, met inbegrip van politieke dialoog en technische samenwerking. In 2009 vonden een regionale en vijf bilaterale ministeriële trojka's plaats in Doesjanbe en een open ministerieel forum EU-Centraal-Azië in september in Brussel, waar over veiligheidsproblemen werd gedebatteerd, meer bepaald gemeenschappelijke bedreigingen en uitdagingen zoals terrorisme, mensensmokkel en drugshandel, non-proliferatie en energiezekerheid. Daarnaast vonden meer politieke contacten op hoog niveau plaats. Er vonden vele contacten plaats tussen de SVEU voor Centraal-Azië en de landen in de regio, en met derde partijen over de regionale situatie.

In 2009 was de stabiliteit van het Afrikaanse continent een belangrijk punt van zorg voor de EU. De Afrikaanse Unie (AU) en de Afrikaanse regionale organisaties bleven de belangrijkste partners, met name in het kader van het strategische partnerschap tussen de EU en Afrika en het bijbehorende actieplan 2008-10, waarvoor in oktober 2009 een tussentijdse evaluatie werd gemaakt. Prioriteit werd verleend aan de samenwerking na de wereldwijde economische en financiële crisis en bij de gemeenschappelijke inspanningen om de UNCCC in Kopenhagen te organiseren.

Tijdens vergaderingen in het kader van de ministeriële dialoog en tijdens de vergadering van het Politiek en Veiligheidscomité (PVC) van de EU met de Raad voor Vrede en Veiligheid van de AU (oktober 2009), hebben beide partijen hun reacties op onconstitutionele regeringswisselingen in Afrika, met name in Mauritanië, Guinée en Madagaskar, verder op elkaar afgestemd. De coördinatie tussen de AU, de VN, de EU en de betrokken regionale organisaties (ECOWAS en SADC) is verbeterd.

De EU-delegatie bij de AU in Addis Abeba met een SVEU/delegatiehoofd met dubbele functie heeft bijgedragen tot de uitvoering van de EU-agenda in Afrika. Er is verdere voortgang gemaakt inzake EU-steun aan de AMISOM-operatie van de AU in Somalië, zowel in politiek als financieel opzicht. In Brussel vond een gezamenlijke donorconferentie AU-VN-EU plaats ter ondersteuning van de federale overgangsregering in Somalië.

De AU heeft haar inspanningen opgevoerd ter stabilisering van de binnenlandse situatie in Sudan, bv. door het verslag van het Mbeki-panel voor vrede, gerechtigheid en verzoening in Darfur en Sudan te onderschrijven.

In dit perspectief heeft de AU in vergaderingen op politiek niveau met de EU de verwante kwestie aan de orde gesteld dat moet worden verzocht om een AVVN-resolutie die tijdelijke opschorting van de vervolging van de aangeklaagde president El Bashir mogelijk maakt, conform artikel 16 van het statuut van Rome van het ICC. Evenzo heeft de AU meermaals de praktijk van universele jurisdictie die door afzonderlijke lidstaten wordt uitgeoefend aan de orde gesteld. Een rapport van onafhankelijke Afrikaanse en Europese juridische deskundigen heeft dit thema helpen verduidelijken.

In 2009 bleef de gezamenlijke strategie Afrika-EU het belangrijkste transcontinentale beleidskader, dat beide partijen in staat stelt hun politieke en technische samenwerking te verdiepen, samen gemeenschappelijke dreigingen en mondiale uitdagingen aan te pakken, en nieuwe kansen te grijpen via betere coördinatie op internationaal vlak.

De EU en de AU hebben samengewerkt bij de uitvoering van alle 8 thematische partnerschappen in het kader van de gezamenlijke strategie, en om vorderingen te maken op cruciale gebieden als vrede en veiligheid, democratisch bestuur en mensenrechten, handel en regionale integratie, millenniumdoelstellingen voor ontwikkeling, energie, klimaatverandering, migratie/mobiliteit/werkgelegenheid en wetenschap/ICT en ruimte.

Wat het partnerschap op het gebied van vrede en veiligheid betreft, verloopt de steun voor het in werking stellen van een Afrikaanse vredes- en veiligheidsarchitectuur op bevredigende wijze ondanks bepaalde vertragingen wegens de verschillen in capaciteit en integratieagenda van de Afrikaanse partners. De opleidingscyclus van de Afrikaanse troepenmacht, Amani Africa, zou eind 2010 voltooid moeten zijn. Er zijn voorlopige conclusies opgesteld door een gezamenlijke AU-EU-studie van Afrikaanse opleidingscentra op het gebied van vredesondersteunende operaties en zij zullen naar verwachting in 2010 worden afgerond. Ook werd gewerkt aan de samenwerking tussen de Crisis Room van de AU en EU SITCEN. Er moet worden gezocht naar een betere afstemming tussen de verschillende modules van de APSA.

De duurzame financiering van vredeshandhavingsoperaties onder Afrikaanse leiding kwam aan de orde in het kader van het Prodi-panel. De vraag hoe de noodzakelijke uitrusting moet worden verstrekt bleef belangrijk, met name wat betreft de criteria om in aanmerking te komen voor EU-financieringsinstrumenten zoals de Afrikaanse vredesfaciliteit. Er waren vorderingen in de besprekingen daarover met de Verenigde Naties.

In 2009 heeft de EU twee rondes van de mensenrechtendialoog met de Afrikaanse Unie gehouden, en een seminar van het maatschappelijk middenveld georganiseerd (april 2009), die als inbreng in het proces hebben gediend. De dialogen waren gericht op de samenwerking tussen de EU en de AU inzake mensenrechtenkwesties, zoals het vaststellen van normen en regionale mensenrechteninstrumenten, maar dienden ook als forum voor de bespreking van zorgwekkende mensenrechtensituaties.

De EU heeft haar politieke dialoog met de ASEAN voortgezet op ministerieel niveau (27-28 mei 2009, Phnom Penh) en daarbij werd het strategische belang van de samenwerking en de betrekkingen tussen de EU en ASEAN nogmaals erkend. Er zijn politieke verklaringen afgelegd in de marge van de ministeriële vergadering, waarbij de ASEAN formeel heeft ingestemd met het verzoek van de EU om toe te treden tot het ASEAN-Verdrag van vriendschap en samenwerking en heeft beloofd het toetredingsproces te versnellen. Voorts heeft de EU de eerste partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst (PSO) met Indonesië ondertekend. De EU heeft ook aanzienlijke vooruitgang geboekt bij de PSO-onderhandelingen met andere ASEAN-landen, met name Vietnam, de Filipijnen en Thailand. Terwijl het strategische doel van een interregionale vrijhandelsovereenkomst werd bevestigd, heeft de EU besloten te streven naar bilaterale vrijhandelsovereenkomsten met de betrokken ASEAN-landen en ermee ingestemd om onderhandelingen te beginnen met Singapore als eerste ASEAN-land.

Tijdens de bijeenkomst van de ministers van Buitenlandse Zaken van de ASEM in Hanoi (25-26 mei 2009) is een openhartige dialoog tussen de Europese en de Aziatische partners gevoerd over een breed scala aan onderwerpen van gemeenschappelijk belang en gewicht, onder meer de uitbreiding van de ASEM met Rusland en Australië. De ministers verwelkomden de aanvragen van Australië en Rusland en gaven hogere functionarissen de opdracht de nadere voorwaarden op te stellen zodat beide landen tijdens de achtste top in 2010 formeel tot de ASEM kunnen toetreden. Een belangrijk resultaat was de gezamenlijke verklaring waarin alle ministers de ondergrondse kernproeven van de DVK op 25 mei veroordeelden. De bijeenkomst van de ministers van Buitenlandse Zaken van de ASEM bleek tevens het startpunt te zijn voor de voorbereidingen van de achtste ASEM-top in Brussel (4-5 oktober 2010).

Er waren nog steeds moeilijkheden in verband met het sluiten van een vrijhandelsovereenkomst met de Samenwerkingsraad van de Golf (GCC). De GCC blijft gemengde politieke boodschappen uitzenden, terwijl de EU herhaaldelijk heeft laten blijken tot het sluiten van de overeenkomst te willen overgaan.

De politieke relaties met Latijns-Amerika werden in 2009 verder geïntensiveerd. In september heeft de Commissie een mededeling over Latijns-Amerika aangenomen, die een beleidskader is voor betrekkingen tussen de EU en dit gebied.

De ministeriële vergadering van de EU-Rio Groep (Praag, 13 mei 2009) was een verdere stap bij de consolidatie van dit biregionale strategische partnerschap. De top ging vooral over "Hernieuwbare energiebronnen: een duurzame aanpak van energiezekerheid en klimaatverandering", en "Herstel van de financiële stabiliteit en de groei van de mondiale economie"⁴⁰.

Bij de onderhandelingen met Midden-Amerika en sommige Andeslanden (Colombia/Peru) werd in 2009 verdere vooruitgang geboekt. De onderhandelingen over de associatieovereenkomst van de EU met Midden-Amerika vorderden goed totdat ze werden opgeschort wegens de coup in Honduras in juni 2009. De onderhandelingen werden eind 2009 hervat. De onderhandelingen voor een meerpartijenhandelsovereenkomst (met Colombia en Peru) waren eind 2009 bijna afgerond, en zijn op 1 maart 2010 afgesloten. Wat betreft de onderhandelingen over een associatieovereenkomst met Mercosur, bevestigden belangrijke Latijns-Amerikaanse leiders eind 2009 dat zij bereid zijn die (sinds 2004 opgeschorte) onderhandelingen te hervatten.

⁴⁰ (doc. 9881/09).

E. BEVORDERING VAN DEMOCRATIE, MENSENRECHTEN EN RECHTSSTATELIJKHEID^{41 42 43 44}

Consolidatie van democratie⁴⁵ en rechtsstatelijkheid en eerbiediging van de mensenrechten staan hoog op de lijst van GBVB-doelstellingen⁴⁶. De ministers van Buitenlandse Zaken van de EU hebben in november 2009 hun goedkeuring gehecht aan een aantal Raadsconclusies over de ondersteuning van democratie in de externe betrekkingen van de EU⁴⁷. Doel ervan is een kader te bieden om de bestaande instrumenten op een meer coherente en effectieve wijze te benutten, met name op het gebied van buitenlands en ontwikkelingsbeleid. In de conclusies is een agenda voor actie opgenomen waarin de kernwaarden en -beginselen van de EU-aanpak zijn samengebracht. Die behelzen onder meer het inzicht dat democratie niet van buitenaf kan worden opgelegd, een landenspecifieke benadering, een echt partnerschap en dialoog om ownership door derde landen te bewerkstelligen en het achterwege blijven van nieuwe conditionaliteit voor EU-ontwikkelingshulp. Eveneens in november 2009 heeft de Raad de sterke gehechtheid van de EU aan bevordering en bescherming van de vrijheid van godsdienst en levensovertuiging herhaald⁴⁸. In die conclusies werd de bevoegde Raadsinstanties verzocht de bestaande EU-initiatieven te evalueren en voorstellen op te stellen ter bevordering van de vrijheid van godsdienst en levensovertuiging in bilaterale betrekkingen en in multilateraal verband.

⁴¹ Het Europees Parlement heeft op 7 mei 2009 een resolutie over het jaarverslag over de mensenrechten in de wereld in 2008 en het mensenrechtenbeleid van de Europese Unie aangenomen (2008/2336(INI)) (P6_TA-PROV(2009)0385).
⁴² Het Europees Parlement heeft op 14 januari 2009 een resolutie aangenomen over de ontwikkeling van de VN-Raad voor de mensenrechten en de rol van de EU (2008/2201(INI))(P6_TA-PROV(2009)0021).

⁴³ Volgens zijn urgentieprocedure (artikel 122) voor schendingen van mensenrechten, democratie en de rechtsstaat heeft het Europees Parlement resoluties aangenomen over de volgende situaties:

- Iran: de kwestie Shirin Ebadi op 15 januari 2009 (P6_TA-PROV(2009)0029)
- de staatsgreep in Guinee op 15 januari 2009 (P6_TA-PROV(2009)0030)
- persvrijheid in Kenia op 15 januari 2009 (P6_TA-PROV(2009)0031)
- Sri Lanka op 5 februari 2009 (P6_TA-PROV(2009)0054)
- Birmaanse vluchtelingen in Thailand op 5 februari 2009 (P6_TA-PROV(2009)0055)
- de weigering tot uitlevering door Brazilië van Cesare Battisti van 5 februari 2009 (P6_TA-PROV(2009)0056)
- Guinee-Bissau op 12 maart 2009 (P6_TA-PROV(2009)0143)
- verbanning van NGO's uit Darfur op 12 maart 2009 (P6_TA-PROV(2009)0145)
- de Filippijnen op 12 maart 2009 (P6_TA-PROV(2009)0144)
- steun voor de Bijzondere Rechtbank voor Sierra Leone op 24 april 2009 (P6_TA-PROV(2009)0310)
- de humanitaire situatie van de bewoners van kamp Ashraf op 24 april 2009 (P6_TA-PROV(2009)0311)
- vrouwenrechten in Afghanistan op 24 april 2009 (P6_TA-PROV(2009)0309)
- Iran: de kwestie Roxana Saberi op 7 mei 2009 (P6_TA-PROV(2009)0391)
- Madagaskar op 7 mei 2009 (P6_TA-PROV(2009)0392)
- de zaak Manuel Rosales in Venezuela op 7 mei 2009 (P6_TA-PROV(2009)0393)
- Kazachstan: de zaak Jevgeni Zjovtis op 17 september 2009 (P7_TA-PROV(2009)0023)
- Syrië: de zaak Muhannad al-Hassani op 17 september 2009 (P7_TA-PROV(2009)0024)
- de moord op mensenrechtenactivisten in Rusland op 17 September 2009 (P7_TA-PROV(2009)0022)
- Guinee op 22 oktober 2009 (P7_TA-PROV(2009)0059)
- Iran op 22 oktober 2009 (P7_TA-PROV(2009)0060)
- Sri Lanka op 22 oktober 2009 (P7_TA-PROV(2009)0061)
- Nicaragua op 26 november 2009 (P7_TA-PROV(2009)0103)
- Laos en Vietnam op 26 november 2009 (P7_TA-PROV(2009)0104)
- China: de rechten van minderheden en de toepassing van de doodstraf op 26 november 2009 (P7_TA-PROV(2009)0105)
- geweld in de Democratische Republiek Congo op 17 december 2009 (P7_TA-PROV(2009)0118)
- Uganda: wetsontwerp anti-homoseksualiteit op 17 december 2009 (P7_TA-PROV(2009)0119)
- vrijheid van meningsuiting in Azerbeidzjan op 17 December 2009 (P7_TA-PROV(2009)0120).

⁴⁴ Mensenrechten en democratie in de wereld. Verslag betreffende de acties van de EU: juli 2008 - december 2009.

⁴⁵ Het Europees Parlement heeft op 22 oktober 2009 een resolutie over democratieopbouw in de externe betrekkingen van de EU aangenomen (P7_TA-PROV(2009)0056).

⁴⁶ Conclusies van de Raad over mensenrechten en democratisering in derde landen, 8 december 2009.

⁴⁷ Conclusies van de Raad over de ondersteuning van de democratie in de externe betrekkingen van de EU - Naar meer samenhang en effectiviteit (doc. 16081/09).

⁴⁸ Conclusies van de Raad over de vrijheid van godsdienst en levensovertuiging, november 2009.

De vrijheid van godsdienst en levensovertuiging is wezenlijk verbonden met de andere fundamentele vrijheden, waaronder de vrijheid van meningsuiting. Tijdens discussies in fora als de Mensenrechtenraad heeft de EU benadrukt dat de vrijheid van meningsuiting een van de wezenlijke grondslagen van een democratische samenleving is, aangezien zij eenieders zelfontplooiing garandeert, evenals een pluralistische, verdraagzame samenleving die toegang biedt tot een veelheid van ideeën en levensbeschouwingen. De EU heeft uiting gegeven aan haar overtuiging dat de staten erop moeten toezien dat het recht op vrijheid van meningsuiting uitsluitend kan worden beperkt op de gronden vermeld in artikel 19, lid 3, en in artikel 20 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten.

1. Mensenrechten en gendermainstreaming⁴⁹

Bescherming en bevordering van de mensenrechten waren de rode draad door tal van GBVB-activiteiten in 2009: diverse nieuwe vormen van mensenrechtenoverleg en -dialoog werden opgezet, ook nu werd de mensenrechtenthematiek hecht verankerd in het raamwerk van de betrekkingen met derde landen, nieuwe richtsnoeren werden vastgesteld⁵⁰, en concrete voortgang werd gemaakt met de mensenrechten- en de genderagenda in GVDB-verband. In de conclusies van de Raad van december 2009 wordt benadrukt dat verdere praktische maatregelen nodig zijn om het mensenrechten- en het genderperspectief in het GVDB te versterken. De organisatie van een eerste vergadering van de genderadviseurs en gendersteunpunten op 9-10 november 2009 te Brussel is een welkome stap in die richting.

2. Mensenrechten in het GBVB

De EU heeft zich in 2009 toegelegd op de uitvoering van haar beleid ten aanzien van vrouwenrechten, zoals geformuleerd in de "alomvattende aanpak voor de uitvoering door de EU van de resoluties 1325 en 1820 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties" en de EU-richtsnoeren inzake geweld tegen vrouwen en de bestrijding van alle vormen van discriminatie tegen vrouwen (beide documenten werden op 8 december 2008 door de Raad aangenomen).

De EU heeft ook belangrijke initiatieven ontplooid ter bevordering van resolutie 1325 van de VN-Veiligheidsraad en de andere resoluties van de Veiligheidsraad over vrouwen, vrede en veiligheid. Zij heeft resolutie 1325 van de VN-Veiligheidsraad op de agenda's van zijn overleg over mensenrechten met de VS en Canada gezet, en Vrouwen, Vrede en Veiligheid gekozen als kernthema bij de samenwerking met de Afrikaanse Unie. De EU organiseerde twee evenementen over resolutie 1325 van de VN-Veiligheidsraad in New York, onder meer een rondetafel in februari waar een keur aan belanghebbenden van de EU, de AU, de Verenigde Naties en ngo's bijeengebracht werd om te bespreken hoe regionale regelingen het optreden op VN- en nationaal niveau kunnen aanvullen, en een ministerieel evenement in september om de maatregelen in de aanloop naar het tienjarig bestaan van resolutie 1325 van de VN-Veiligheidsraad te bespreken, alsmede de resterende uitvoeringstekorten.

De EU heeft ook actie ondernomen voor een paar individuele gevallen, een aantal daarvan op grond van de richtsnoeren over mensenrechtenverdedigers, onder meer Mexico (mensenrechtenverdediger), Afghanistan (brief aan de regering inzake de nieuwe Sharia-wet), Rusland (gevallen van vrouwelijke mensenrechtenverdedigers), Sudan (zedeproces tegen vrouwen wegens het dragen van een broek), Saudi-Arabië (kindhuwelijken), Zambia (proces tegen krantenredacteur voor een reportage over het feit dat vrouwen geen toegang krijgen tot gezondheidszorg voor moeders) en Iran (mensenrechtenverdediger). Het genderspecter werd verder in beleid geïntegreerd en in aanmerking genomen bij de EU-instrumenten voor crisisbeheersing en er is specifieke steun verleend voor het omgaan met bijzondere situaties waar vrouwen onder te lijden hebben, zoals in verband met de slachtoffers van vrouwenhandel in Syrië.

⁴⁹ Het Europees Parlement heeft op 7 mei 2009 een resolutie over gendermainstreaming in de buitenlandse betrekkingen van de EU en haar vredesopbouw/natievorming aangenomen (2008/2198(INI) (P6_TA-PROV(2009)0372).

⁵⁰ De Raad heeft een bijgewerkte versie van de EU-richtsnoeren inzake de bevordering van de naleving van het internationaal humanitaire recht aangenomen (doc. 16841/09).

Op 18 december heeft het voorzitterschap een verklaring afgelegd om te herdenken dat 30 jaar geleden het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen werd aangenomen.

Foltering bleef een belangrijk agendapunt in de mensenrechtendialogen en -overlegbijeenkomsten met derde landen. Er werden verscheidene demarches in individuele gevallen ondernomen. Bijzondere aandacht ging uit naar voorkoming van foltering en naar EU-steun voor universele preventiemechanismen: het VN-subcomité ter preventie van foltering en de mogelijke rol daarvan bij de oprichting van regionale en nationale structuren, en de nationale preventiemechanismen die worden opgericht overeenkomstig het Facultatief Protocol bij het Verdrag tegen foltering.

In 2009 heeft de EU zich ook toegelegd op de uitvoering van haar beleid inzake kinderrechten, zoals geformuleerd in de EU-richtsnoeren betreffende de rechten van het kind en de EU-richtsnoeren betreffende kinderen en gewapende conflicten.

Krachtens de EU-richtsnoeren betreffende de rechten van het kind, werd de looptijd van het eerste aandachtsgebied (bestrijding van geweld tegen kinderen) in 2009 met twee jaar verlengd. Er werden tien proeflanden voor de implementatie van de richtsnoeren gekozen in nauwe samenwerking met UNICEF en het maatschappelijk middenveld. Er werden specifieke uitvoeringsstrategieën bepaald die inspelen op de specifieke behoeften van de proeflanden; die strategieën zijn in de tweede helft van 2009 in werking gezet.

Voorts was het jaarlijkse EU-forum van ngo's in 2009 gewijd aan de rechten van het kind en aan de vooruitzichten en inspanningen bij de bestrijding van geweld tegen kinderen. De rechten van het kind stonden regelmatig op de agenda van de politieke dialoog, en met name van de mensenrechtendialoog en het overleg met derde landen, bv. met Jordanië, Israël, de Centraal-Aziatische republieken.

De EU was actief betrokken bij de bevordering van kinderrechten in verschillende VN-fora. De EU heeft ernaar gestreefd meer en nauwer met de VN samen te werken op het stuk van kinderen in gewapende conflicten. De EU heeft ook de nieuwe resolutie 1882 (2009) van de VN-Veiligheidsraad, die strekt tot intensievere bescherming van door gewapende conflicten getroffen kinderen, verwelkomd en gesteund.

In het licht van de toenemende zorg over de vrije uitoefening van bepaalde vrijheden in Vietnam en Cambodja, zoals verwoord door het Europees Parlement, heeft de EU nog meer gebruik gemaakt van de kanalen om mensenrechtenkwesties aan te kaarten bij een aantal landen van de regio, door meer verklaringen af te leggen en demarches uit te voeren, en door de situatie nog beter in het oog te houden. De Raad heeft in 2009 de instelling van de mensenrechtendialoog met Indonesië goedgekeurd.

De EU bleef bezorgd over de situatie van de mensenrechten in Rusland. Tijdens twee overleggronden over mensenrechten heeft de EU in 2009 haar zorgen over verschillende aspecten van de mensenrechtensituatie in Rusland nader uiteen kunnen zetten, onder meer over individuele schendingen van mensenrechten⁵¹. De EU heeft daarnaast onder meer door verklaringen en demarches haar bezorgdheid over de moorden op journalisten en mensenrechtenverdedigers in de Russische Federatie geuit.

⁵¹ Op 16 december 2009 heeft het Europees Parlement de Sacharov-prijs voor de vrijheid van denken toegekend aan de Russische burgerrechtenorganisatie Memorial en haar drie vertegenwoordigers Oleg Orlov, Sergei Kovaljov en Ljudmila Aleksejeva, en aan alle andere mensenrechtenverdedigers in Rusland. Toen Ljudmila Aleksejeva een van mensenrechtenactivisten was die op 31 december 2009 in Moskou in hechtenis werden genomen, heeft de voorzitter van het EP, Jerzy Buzek, om haar onmiddellijke vrijlating verzocht.

De EU blijft bezorgd over de mensenrechtensituatie in Centraal-Azië. Conform haar strategie voor Centraal-Azië, heeft de EU een mensenrechtendialoog ingesteld met alle landen in de regio. Tot dusver hebben twee rondes plaatsgevonden, en mensenrechtenkwesties komen ook aan de orde in alle bijeenkomsten op hoog niveau met alle vijf betrokken landen.

Wat Oezbekistan betreft, heeft de Raad na toetsing van de situatie op 26-27 oktober 2009, besloten het wapenembargo niet te verlengen, en de Oezbeekse autoriteiten aldus aan te moedigen verdere ingrijpende maatregelen te nemen om de rechtsstaat en de mensenrechtensituatie ter plekke te verbeteren. Binnen een jaar zal de Raad Buitenlandse Zaken de vorderingen van de Oezbeekse autoriteiten en de effectiviteit van de samenwerking tussen de EU en Oezbekistan bespreken en evalueren.

De mensenrechten werden voorts regelmatig aangekaart bij een aantal partners in het Middellandse Zeegebied en het Midden-Oosten, met name Algerije, Egypte, Israël, Marokko, Syrië en Tunesië. Op het gewelddadige optreden van de Iraanse autoriteiten tegen betogers en oppositie na de presidentsverkiezingen in Iran van 12 juni is door de Raad en de Europese Raad gedurende 2009 fel gereageerd. De EU heeft de Iraanse regering opgeroepen interne politieke moeilijkheden vreedzaam op te lossen en zijn internationale verplichtingen inzake mensenrechten na te komen.

De EU blijft zijn bezorgdheid over mensenrechten overbrengen aan China. Er vonden twee sessies van de mensenrechtendialoog plaats. Er werd een interne evaluatie van de dialoog voltooid en de aanbevelingen zullen in 2010 ten uitvoer worden gelegd. De EU heeft een aantal openbare verklaringen afgelegd waarin de mensenrechtenschendingen in China veroordeeld worden, zoals de gevangenzetting van Liu Xiaobo en het weren van EU-waarnemers op dit proces, de executie van de Britse staatsburger Akmal Shaikh, en de executies van personen in Tibet en Xinjiang.

De EU heeft de ASEAN gefeliciteerd met de instelling van de nieuwe intergouvernementele commissie voor de rechten van de mens (AICHR), waarmee de ASEAN een cruciale stap zet in haar ontwikkeling als organisatie die de universele mensenrechten verdedigt. De Europese Unie heeft de ASEAN aangemoedigd om het mandaat van de AICHR uit te voeren en om de toekomstige operaties van de AICHR af te stemmen op de beginselen van Parijs, teneinde de mensenrechten van alle ASEAN-burgers te beschermen. De EU zag ernaar uit om in partnerschap met de ASEAN te blijven werken aan mensenrechtenkwesties, en is bereid om op dit gebied bijstand te verlenen en ervaringen uit te wisselen, ook wat de verdere ontwikkeling van de AICHR betreft.

In 2009 hebben de EU en Argentinië, Brazilië, Chili en Mexico besloten op het gebied van de mensenrechten in nauwe samenwerking met elkaar te gaan optreden, met name in de mensenrechtenfora, en zijn zij daarover uitvoerig met elkaar in overleg getreden. Daarnaast is de EU mensenrechtendialogen aangegaan met Argentinië, Brazilië en Colombia, en heeft zij haar dialoog met Chili geïntensiveerd. De eerste sessie van de mensenrechtendialoog met Mexico zal plaatsvinden in 2010.

3. Mensenrechten in het GBVB

De inspanningen om het internationaal humanitair recht⁵² beter in het beleid te integreren en de aspecten mensenrechten, gender en door gewapende conflicten getroffen kinderen op te nemen in alle stadia van GVDB-missies en -operaties zijn voortgezet, onder meer door de benoeming van een aantal mensenrechtenexperts in missies en operaties en het integreren van mensenrechtenaspecten in de planning en het mandaat van bepaalde GVDB-missies en -operaties.

⁵² In zijn conclusies van december 2009 bevestigt de Raad opnieuw zijn engagement om te zorgen voor de uitvoering van de EU-richtsnoeren inzake het IHR en het belang van verdere verbetering van de integratie van het IHR in het externe optreden van de Europese Unie (doc. 16842/09).

Er werd verder gewezen op het belang van gendermainstreaming, onder meer de uitvoering van de resoluties 1325, 1820, 1888 en 1889 van de VN-Veiligheidsraad, en de toepasselijke EU-beleidsdocumenten⁵³, met name met het oog op het bereiken van meer concrete vooruitgang in de praktijk, conform de resolutie van het Europees Parlement over gendermainstreaming in de externe betrekkingen van de EU en vredesopbouw/natievorming. De Raad heeft in november 2009 zijn goedkeuring gehecht aan het document "Implementation of UNSCR 1325 and UNSCR 1820 in the context of training for the CSDP missions and operations - recommendations on the way forward" (tenuitvoerlegging van VNVR-resoluties 1325 en 1820 in het kader van de opleiding voor GDVB-missies en -operaties - aanbevelingen betreffende de weg vooruit). Dit document bevat geplande maatregelen om de coherentie en de kwaliteit van de opleiding van personeel voor en tijdens de inzet in GDVB-missies en -operaties te verbeteren.

4. Strijd tegen straffeloosheid

Bij de opbouw en handhaving van duurzame vrede, internationale gerechtigheid en rechtsstatelijkheid is het tegengaan van straffeloosheid voor de EU van primair belang. Het Internationaal Strafhof (ICC) wordt daarom door de EU nog steeds krachtig gesteund⁵⁴, en dit is terug te zien in het externe EU-beleid, in GBVB- en EVDB-verband. De ngo-gemeenschap is hierbij ook nu een waardevolle bondgenoot gebleken.

Herstel wegens internationale misdaden en ernstige mensenrechtenschendingen is een belangrijk aspect van de betrekkingen met onze partners. Het internationaal strafrecht, dat met name door het ICC en de Internationale Straftribunalen voor het voormalige Joegoslavië, Rwanda en Sierra Leone wordt toegepast, speelt een cruciale rol bij vredeshandhaving en versterking van de internationale en lokale veiligheid. Hierin aangemoedigd door het Europees Parlement, blijft de EU streven naar het bevorderen van universaliteit als onderdeel van haar krachtige steun voor het Hof en wel via diplomatieke demarches, seminars, de invoeging van clausules in EU-overeenkomsten met derde landen en steun voor het maatschappelijk middenveld.

Berechting van mensenrechtenschendingen uit het verleden en onvoorwaardelijke samenwerking met het Internationaal Straftribunaal voor het voormalige Joegoslavië (ICTY)⁵⁵ worden daarom beschouwd als essentiële voorwaarden voor verzoening in de Westelijke Balkan. Voortdurend wordt ernaar gestreefd personen die wegens oorlogsmisdaden worden vervolgd voor de rechter te brengen, en de EU ondersteunt daarbij ten volle de aanhoudende inspanningen om hun netwerken bloot te leggen, te ontrafelen en op te rollen; doel daarbij is met name om voort te gaan met het proces van Radovan Karadzic, en om Ratko Mladić en Goran Hadžić te arresteren conform de resolutie van het EP over het mandaat van het Internationaal straftribunaal voor het voormalige Joegoslavië (2008/2290(INI)).

De civiele GVDB-missie EULEX Kosovo-missie heeft zijn volledige operationeel vermogen bereikt en is begonnen met het onderzoeken, vervolgen en berechten van oorlogsmisdaden, georganiseerde criminaliteit en gevallen van corruptie.

Er is ook specifieke steun verleend voor de overdracht van kennis van het ICTY aan de nationale rechtsstelsels van de landen in voormalig Joegoslavië zodat ze in staat zijn oorlogsmisdaden te berechten.

⁵³ Algemene aanpak voor de uitvoering door de EU van resoluties 1325 en 1820 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties over vrouwen, vrede en veiligheid, 15671/1/08 REV 1 en uitvoering van resolutie 1325 van de VN-Veiligheidsraad, als versterkt door resolutie 1820 van de VN-Veiligheidsraad, in het kader van het EVDB (doc. 15782/3/08 REV 3).

⁵⁴ De EU bleef het ICC steunen via Raadsconclusies (Sudan, Kenia en het Gebied van de Grote Meren) en de verklaringen van het voorzitterschap.

⁵⁵ Het Europees Parlement heeft op 12 maart 2009 een resolutie aangenomen over het mandaat van het Internationaal straftribunaal voor het voormalige Joegoslavië (2008/2290(INI)) (P6_TA-PROV(2009)0136).

In 2009 werd de civiele GVDB-missie EUPOL RD Congo versterkt met een multidisciplinair team dat gespecialiseerd is in de bestrijding van seksueel geweld, om iets te doen aan de heersende straffeloosheid in de DRC. Verdere betrokkenheid van de EU moet worden overwogen, met name in het kader van de recente aanneming van resolutie 1888 van de VN-Veiligheidsraad en de lopende plannen van de VN om "gemengde kamers" in te stellen als mechanisme van overgangsrecht.

In 2009 deden zich andere belangrijke ontwikkelingen voor zoals het eerste proces tegen Tomas Lubanga (januari) en het eerste arrestatiebevel dat door het ICC is uitgevaardigd tegen een zittend staatshoofd - Omar Al Bashir van Sudan (maart). Dat laatste stuitte op fel verzet van de AU en de Arabische wereld. Om het statuut van Rome te beschermen heeft de EU daarop gereageerd met discrete en snelle maatregelen. De EU wenste ook dat de VS nieuwe toezeggingen doen.

De EU blijft ook sterke pleitbezorger van het VN-onderzoek naar de moord op de voormalige Libanese premier Rafic Hariri en anderen, en van het tribunaal dat daartoe is ingesteld.

Het proces van Hissène Habré is ook een belangrijk punt in de dialoog tussen Senegal, de Afrikaanse Unie en de EU en er zal een precedentwerking van uitgaan die afwijzen van aansprakelijkheid zal bemoeilijken en de cultuur van straffeloosheid in het Afrikaanse land aan banden zal leggen. Er is steun op technisch niveau verleend om de Senegalese autoriteiten te helpen bij de voorbereiding van het proces.

Een ander nationaal instrument bij het tegengaan van straffeloosheid is de toepassing van universele jurisdictie. Tijdens de 11e ministeriële Trojka met de AU van november 2008, werd erkend dat deze kwestie negatieve gevolgen heeft gehad voor de betrekkingen tussen de EU en de AU. Vervolgens werd een deskundigengroep ingesteld om de onderscheiden interpretaties van het beginsel universele jurisdictie aan Afrikaanse en EU-zijde te verhelderen. Hiervoor werd steun verleend uit het stabiliteitsinstrument. Het rapport van de groep werd in april 2009 aan de Trojka gepresenteerd.

F. WERELDWIJD BEVORDEREN VAN PARTNERSCHAPPEN

1. Consolidatie van de betrekkingen met strategische partners

Volgens het uitvoeringsverslag EVS "versnelt de mondialisering het proces van machtsverschuiving". Zij kan verschillen in waardepatronen aan het licht brengen, maar ons ook een kans bieden om - steunend op gedeelde belangen en gestuurd door onze waarden - partnerschappen met de hoofdrolspelers op het wereldtoneel tot stand te brengen of te verstevigen. Niet alleen moet het multilaterale bestel doeltreffender worden, ook moeten de oude en nieuwe mogelijkheden belang krijgen bij de handhaving ervan.

Verenigde Staten ⁵⁶

De trans-Atlantische betrekkingen blijven een hoeksteen van het GBVB. In de loop van het jaar zijn de EU en de VS nauw overleg blijven plegen over regionale kwesties. Opnieuw kwam het accent te liggen op Iran, het vredesproces in het Midden-Oosten, Afghanistan, Pakistan, en de Westelijke Balkan, met name Bosnië en Herzegovina. Er is nauw samengewerkt op het gebied van terrorismebestrijding, waarbij de besprekingen ook gingen over de sluiting van de militaire gevangenis in Guantánamo ⁵⁷, die nog steeds op zich laat wachten, en over de financiële crisis, mede in de G8 en de G20.

De informele EU-VS topontmoeting in Praag (5 april 2009) bood de gelegenheid tot een eerste politiek contact tussen de EU-leiders en de nieuwe VS-president. Tijdens de formele Top EU-VS (Washington, november 2009) kwamen complexe mondiale thema's aan de orde waarmee de EU en de VS zich geconfronteerd zien, onder meer economische/financiële kwesties, klimaatverandering, cyberveiligheid, ontwikkelingsbeleid en uitdagingen voor het buitenlands beleid. Een belangrijk resultaat was de instelling van de Energieraad EU-VS die zich zal bezighouden met aangelegenheden als energieveiligheid, nieuwe technologieën en onderzoek. Andere resultaten zijn onder meer de verklaring over ontwikkelingsdialoog en samenwerking, die de basis legt voor verdere samenwerking inzake bepaalde aspecten van het ontwikkelingsbeleid.

In een verklaring over non-proliferatie en ontwapening werden belangrijke gezamenlijke doelstellingen op dit gebied genoemd. Voorts werden de maatschappelijke en economische voordelen van visumvrij reizen in een veilige omgeving tussen de beide partners opgesomd. Beide partijen bevestigden nogmaals dat zij met elkaar zullen samenwerken om zo spoedig mogelijk te komen tot volledig visumvrij reizen tussen de VS en de EU-lidstaten, en de veiligheid van de reizigers te vergroten.

De Russische Federatie ⁵⁸

Na een terugval door het conflict in Georgië in augustus 2008 en de daaropvolgende gascrisis in januari 2009, heeft de EU de betrekkingen met Rusland hervat, met als uitgangspunt het verdedigen van de belangen en waarden van de EU. Als strategische partner op het wereldtoneel, moet Rusland in het belang van de EU verder worden opgenomen in het op regels gebaseerde internationale bestel, en moeten wij samen mondiale vraagstukken zoals klimaatverandering, terrorisme, georganiseerde criminaliteit en energiezekerheid aanpakken. De EU en Rusland hebben er wederzijds belang bij nauwer met elkaar samen te werken om op effectieve wijze vele internationale kwesties aan te pakken die bovenaan op de GBVB-agenda van de EU staan, zoals Iran, het Midden-Oosten, Afghanistan en de aanslepende conflicten in de gemeenschappelijke buurlanden. Om deze agenda te bevorderen heeft de EU gekozen voor een aanpak van beginselvast engagement: waar mogelijk, zoeken naar mogelijkheden om onze betrekkingen met Rusland te ontwikkelen, maar vasthouden aan onze beginselen waar nodig.

⁵⁶ Het Europees Parlement heeft op 26 maart 2009 een resolutie aangenomen over de stand van de trans-Atlantische betrekkingen in de nasleep van de VS-verkiezingen (2008/2199(INI)) (P6_TA-PROV(2009)0193).

Het Europees Parlement heeft op 22 oktober 2009 een resolutie over de voorbereiding van de Bijeenkomst van de TEC en de Top EU/USA (op 2 en 3 november 2009) (P7_TA-PROV(2009)0058) aangenomen.

⁵⁷ Het Europees Parlement heeft op 4 februari 2009 een resolutie over de repatriëring en hervestiging van de gedetineerden van Guantánamo aangenomen (P6_TA-PROV(2009)0045).

⁵⁸ Het Europees Parlement heeft op 12 november 2009 een resolutie over de top EU-Rusland in Stockholm op 18 november 2009 aangenomen (P7_TA-PROV(2009)0064).

De dialoog EU-Rusland over internationale kwesties - zowel in bilateraal verband als in internationale fora - is breed en intensief, en is de afgelopen jaren steeds opener geworden. In 2009 vonden niet minder dan 35 bijeenkomsten in het kader van de politieke dialoog plaats.

De onderhandelingen over een nieuwe overeenkomst EU-Rusland zijn voortgezet; in 2009 vonden vijf rondes plaats. Zoals overeengekomen in de gezamenlijke strategie EU-Rusland tijdens de top EU-Rusland in juni 2008, is het doel een strategische overeenkomst te sluiten die een breed kader zal bieden voor de betrekkingen van de EU met Rusland in de nabije toekomst, en het potentieel van onze betrekkingen zal helpen vergroten.

Die overeenkomst zou een steviger rechtsgrond en juridisch bindende toezeggingen moeten bieden voor alle belangrijke onderdelen van onze betrekkingen, zoals opgenomen in de vier gemeenschappelijke ruimten EU/Rusland en hun routekaarten die zijn overeengekomen tijdens de top van Moskou in mei 2005. Voor de EU is het essentieel om evenwichtige vooruitgang te bewerkstelligen in alle aspecten van de onderhandelingen, mede wat betreft de noodzakelijke bepalingen in samenhang met handel en investeringen ⁵⁹.

Wat externe veiligheid betreft, heeft Rusland zijn bijdrage aan de militaire GVDB-operatie Eufor Tsjaad/CAR, 4 helikopters en 120 man personeel, voortgezet totdat de missie in maart 2009 beëindigd werd.

Dat was een goed voorbeeld van effectieve samenwerking inzake crisisbeheersing. De coördinatie met de maritieme GVDB-missie Eunavfor Atalanta bij de bestrijding van piraterij langs de kust van Somalië in 2009 is ook een zeer positieve ontwikkeling. Voorts werd tijdens de EU-Rusland-top van november 2009 in Stockholm besloten om de verkennende gesprekken over een kader-deelnameovereenkomst voor Russische deelname aan EU-crisisbeheersingsoperaties te hervatten. De eerste informele contacten hiervoor vonden in december 2009 plaats, en die worden naar verwachting in 2010 voortgezet.

De situatie omtrent de mensenrechten, de democratie, de rechtsstaat en binnenlandse ontwikkelingen in Rusland bleven in 2009 aanleiding geven tot bezorgdheid. Dit gold met name de situatie in de Noordelijke Kaukasus. Niettemin waren er ook enkele positieve ontwikkelingen in Rusland op het gebied van de mensenrechten, zoals de ratificatie van Protocol nr. 14 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens. In september 2009 heeft president Medvedev een uitvoeringsbevel ondertekend tot aanstelling van de Presidentieel Commissaris voor de rechten van het kind.

China

De rol van China op het wereldtoneel en zijn algemene invloed op de gang van zaken in de wereld is in 2009 fors toegenomen. De EU juicht toe dat China opnieuw op het voorplan is gekomen, omdat de inzet van China in mondiale aangelegenheden haars inziens een sleutelement voor wereldwijde stabiliteit is, en spoort China voortdurend aan om een constructieve rol te spelen in de internationale betrekkingen.

De EU heeft China met name verder aangemoedigd zijn aandeel te nemen in het bevorderen van regionale stabiliteit, en actief mee te zoeken naar oplossingen voor regionale crises. Evenzo spoorde zij de partijen aan weerszijden van de Straat van Taiwan aan hun geschillen op vreedzame wijze en door dialoog op te lossen, en sprak zij haar voldoening uit over de verdere vorderingen bij hun besprekingen in 2009.

⁵⁹ Het Europees Parlement heeft op 2 april 2009 een aanbeveling van het Europees Parlement aan de Raad over de nieuwe overeenkomst tussen de EU en Rusland aangenomen (doc. EP P6_TA(2009)0215).

De betrekkingen tussen de EU en China verliepen, na de incidenten van 2008, over het algemeen vlot. De politieke dialoog bleef het belangrijkste kanaal voor het voortzetten van het strategische partnerschap tussen de EU en China. De onderhandelingen over de partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst, die in 2007 van start ging, zijn goed gevorderd, met name over het politieke deel. Ook met betrekking tot een groot aantal sectorale dialogen, in totaal meer dan 56, is de samenwerking voortgezet, onder meer over handel en economische zaken.

Bij wijze van uitzondering vonden in 2009 twee toppen plaats (de eerste, die op 20 in Praag plaatsvond, was in feite de uitgestelde top van 2008). Dit was het teken dat beide partijen zich opnieuw willen inzetten. Tijdens beide toppen werd in het algemeen ingegaan op de betrekkingen tussen de EU en China en meer bepaald op het aangaan van mondiale uitdagingen zoals de financiële en economische crisis, klimaatverandering en regionale en internationale situaties. Tijdens de tweede top, die op 30 november in Nanjing plaatsvond, gaf de EU prioriteit aan klimaatverandering in de aanloop naar de Conferentie van Kopenhagen over dat thema en aan de toekomst van de bilaterale betrekkingen op de vooravond van de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon.

Tijdens twee ronden van de mensenrechtendialoog tussen de EU en China en in een aantal demarches en openbare verklaringen kon de EU verder haar bezorgdheid uiten over de verslechtering van de mensenrechtensituatie in China: wijdverbreide toepassing van de doodstraf (onder meer de eerste executie van een EU-burger in een halve eeuw, de geesteszieke Britse burger Akmal Shaikh), het harde optreden tegen mensenrechtenverdedigers, beperkingen op de uitoefening van de vrijheid van vereniging, levensovertuiging en meningsuiting, en toenemende druk op de rechterlijke macht (onder meer de gevangenisstraf van 11 jaar voor Liu Xiaobo en de verdwijning van Gao Zhisheng). In dit verband moet de evaluatie van de mensenrechtendialoog tussen de EU en China die in 2009 werd uitgevoerd in overleg met het maatschappelijk middenveld, ons beter in staat stellen de dialoog meer resultaatgericht te maken.

India

Het strategische partnerschap met India is zeer belangrijk voor de EU en dat werd nogmaals onderstreept tijdens de tiende top EU-India die op 6 november 2009 plaatsvond. De betrekkingen met India mogen dan al positief zijn voor sommige aspecten (handel/economische kwesties), zij moeten nog verder ontwikkeld worden op het stuk van politieke uitwisselingen en samenwerking, zodat gemeenschappelijke uitdagingen kunnen worden aangepakt (regionale kwesties, onder meer Afghanistan, terrorisme, klimaatverandering/energie, cyberveiligheid, financiële crises, non-proliferatie). Met name op het gebied van terrorismebestrijding en vredeshandhaving en vredesopbouw is meer samenwerking mogelijk.

Het ware de betrekkingen tussen de EU en India ten goede gekomen indien de soms zeer volle agenda een duidelijker prioriteitstelling en een stroomlijning had ondergaan. Anderzijds heeft de sterke voorkeur die India aan de dag legt voor betrekkingen met afzonderlijke lidstaten boven betrekkingen met de EU, het land belet over gevoelige aangelegenheden vorderingen te maken met de EU. Nu het Verdrag van Lissabon van kracht is en er een nieuwe hoge vertegenwoordiger/vice-voorzitter (hv/vv) is benoemd, doet zich een nieuwe kans voor om verder verbetering te brengen in de presentatie van de politieke agenda van de EU en van haar acties in de regio.

India bekijkt de betrekkingen van de EU met Pakistan met een kritisch oog, met name na de aanvallen in Mumbai. Daarom staat de EU voor een tweevoudige uitdaging voor de toekomst: de Indiërs ervan te overtuigen dat de inzet van de EU in Pakistan India ten goede komt, en Pakistan ervan te overtuigen dat niet India de belangrijkste bedreiging vormt, maar de extremistische krachten die het land van binnenuit ondermijnen. Tijdens de volgende top in Brussel de tweede helft van 2010, moet de EU tegemoet trachten te komen aan de ambitie van India om als mondiale speler en volwaardige strategische partner beschouwd te worden.

Na het positieve besluit over nucleaire samenwerking met India in de Groep van Nucleaire Exportlanden, dat aan bepaalde voorwaarden gebonden is, is de EU onderhandelingen over een Euratom-overeenkomst begonnen, terwijl sommige EU-lidstaten nauwlettend zullen blijven volgen hoe India werk maakt van alle voornemens die het tegenover de Groep van Nucleaire Exportlanden heeft geuit.

Mexico⁶⁰

Mexico manifesteert zich steeds nadrukkelijker als opkomende economische macht en steeds belangrijker speler op het wereldtoneel, en dit rechtvaardigt zijn status als "strategische partner" voor de EU.

De betrekkingen tussen de EU en Mexico zijn sedert 2004 stelselmatig verbeterd. De EU heeft in 2008 besloten Mexico de status van strategische partner toe te kennen. Een gezamenlijk uitvoeringsplan met concrete maatregelen om het strategisch partnerschap te implementeren werd tijdens de gezamenlijke Raad in Praag aan Mexico gepresenteerd (mei 2009). Sedertdien is verder gewerkt, om nog voor de top een afgerond gemeenschappelijk uitvoeringsplan te kunnen presenteren.

2010 wordt een cruciaal jaar voor Mexico, na een zeer moeilijk jaar 2009 (H1N1-epidemie, sterke impact van de economische crisis, steeds meer met de oorlog tegen drugs verband houdend geweld en ernstige droogte). De indicatoren doen echter verwachten dat de economie dit jaar zal aantrekken en dat de hervormingsagenda van president Calderón zal worden geïntensiveerd.

Wat de betrekkingen tussen de EU en Mexico betreft, zal 2010 gekenmerkt worden door belangrijke gebeurtenissen, met name de bilaterale top (16 mei 2010), de uitvoering van ons strategisch partnerschap en de viering van het feit dat tien jaar geleden de algemene overeenkomst in werking trad. Mexico zal tevens gastheer zijn van de volgende Conferentie van de Partijen bij het VN-Klimaatverdrag in Cancún eind 2010.

Brazilië⁶¹

Het strategische partnerschap met Brazilië heeft een brede politieke dialoog met het grootste land in Zuid-Amerika en een van de belangrijkste opkomende spelers in de multipolaire wereld van de 21e eeuw op gang gebracht. In 2009 vond een ontmoeting van de politieke directeuren (in maart in Praag) plaats, alsmede de derde top EU-Brazilië (oktober, Stockholm), met een agenda die in het teken stond van de financiële crisis, de internationale onderhandelingen over klimaatverandering en de meest urgente regionale en internationale kwesties.

Het overbruggen van de kloof tussen de ontwikkelde en de ontwikkelingslanden is wat het strategisch partnerschap met Brazilië zo belangrijk maakt. Een voorbeeld daarvan zijn de onderhandelingen over het internationaal klimaatverdrag, waarbij de EU heeft gepoogd Brazilië te overtuigen en dat zal blijven doen. Meer algemeen delen de EU en Brazilië een gemeenschappelijk pakket politieke waarden en zullen zij samenwerken om die waarden in de toepasselijke multilaterale fora te bevorderen. Vermeldenswaard is met name het regelmatige overleg over mensenrechten in Genève en New York.

De EU acht het belangrijk met Brazilië te blijven samenwerken inzake belangrijke regionale en internationale kwesties. De EU verwelkomt de actieve rol van Brazilië in het Zuid-Amerikaanse gebied en moedigt het land aan een leidende rol te blijven spelen bij het bevorderen van democratie en toenemende welvaart door meer economische en politieke integratie. Beide partijen hebben verder belangstelling getoond in een associatieovereenkomst EU-Mercosur.

⁶⁰ Het Europees Parlement heeft op 12 maart 2009 een resolutie betreffende het strategisch partnerschap EU-Mexico aangenomen (2008/2289(INI)) (P6_TA-PROV(2009)0141).

⁶¹ Het Europees Parlement heeft op 12 maart 2009 een resolutie betreffende het strategisch partnerschap EU-Brazilië aangenomen (2008/2288(INI)) (P6_TA-PROV(2009)0140).

Ten slotte hebben de EU en Brazilië verder gewerkt aan het opzetten van driehoekssamenwerkingsprojecten met belangstellende derde landen om ze te helpen de millenniumdoelstellingen te verwezenlijken.

Japan

Het in de EU-Veiligheidsstrategie verlangde strategische partnerschap van de EU en Japan is verder opgebouwd. Het overleg en de politieke dialoog over internationale en mondiale vraagstukken zijn in 2009 geïntensiveerd, onder meer in de vorm van strategische dialogen over Oost-Azië en Centraal-Azië.

Onze nauwe samenwerking in 2009 is geculmineerd in de bilaterale top in Praag op 4 mei. Daarbij is gebleken dat de standpunten over GVDB-aspecten en belangrijke dossiers op de internationale agenda zeer dicht bij elkaar lagen, en dat beide partijen belangstelling hadden om informatie te blijven delen en samen te werken en het potentieel voor meer samenwerking inzake vrede en veiligheid onderkennen.

Twee keer per jaar vindt nu een dialoog en overleg over mensenrechten plaats, en de EU is Japan blijven aansporen om een moratorium op terechtstellingen in te voeren, zeker nu in september 2009 een nieuwe minister van Justitie is benoemd die vroeger lid was van de parlementaire liga tegen de doodstraf.

Canada

Het hoogtepunt was de top van Praag in mei 2009, waar de leiders zich tevens hebben beraden over GBVB-gerelateerde onderwerpen als Afghanistan, het Midden-Oosten en het oostelijke partnerschap. De jaarlijkse ministeriële vergadering vond plaats in oktober in Ottawa, en ging over het vredesproces in het Midden-Oosten, Iran, Honduras, Haïti en Cuba, Sudan en Darfur, Afghanistan/Pakistan, het poolgebied en wederkerigheid op het gebied van visa, met name het feit dat Canada opnieuw de visumplicht voor Tsjechië heeft ingevoerd. In november 2009 vonden in Ottawa achtereenvolgens vergaderingen van een Gemengde Samenwerkingscommissie en van een coördinatiegroep op hoog niveau plaats.

Zuid-Afrika

De betrekkingen tussen de EU en Zuid-Afrika zijn sterk geïntensiveerd na de instelling van het strategisch partnerschap tussen de EU en Zuid-Afrika in 2007. Krachtens het actieplan van het partnerschap, is de politieke dialoog opgewaardeerd en vinden nu jaarlijks topontmoetingen plaats en is de sectorale samenwerking uitgebreid tot een zeer breed scala aan onderwerpen (onder meer onderzoek, milieu en energie, ruimte, vervoer, migratie, gezondheid).

De tweede top EU-Zuid-Afrika vond voor het eerst in Zuid-Afrika plaats, onder voorzitterschap van Jacob Zuma, op 11 september 2009. De top bood de kans om gemeenschappelijke standpunten op te stellen over de belangrijkste mondiale onderwerpen (klimaatverandering en de hervorming van de internationale financiële instellingen) en over conflictsituaties in Afrika en daarbuiten.

In de loop van 2009 zijn nieuwe impulsen gegeven aan de samenwerking met Zuid-Afrika over strategische thema's zoals milieu en energie, waaronder het afvangen en opslaan van kooldioxide en schone kolentechnologie. Ook zijn vorderingen gemaakt bij de samenwerking inzake ruimtethema's, met een overeenkomst inzake de uitbreiding van het European Geostationary Navigation Overlay System (EGNOS) over Zuid-Afrika en de installatie van onderdelen van de Galileo-grondinfrastructuur in Zuid-Afrika.

De EU is de Ontwikkelingsgemeenschap van Zuidelijk Afrika (SADC) en haar aangestelde bemiddelaar, de Zuid-Afrikaanse president Zuma, blijven steunen in hun inspanningen om een oplossing te vinden voor de crisis in Zimbabwe, na de instelling van de regering van nationale eenheid.

G. EFFECTIEVER, CAPABELER, COHERENTER

1. Conflictpreventie

De kracht van de EU bij conflictbeheersing ligt nog altijd in haar vermogen om via een totaalaanpak de verschillende facetten van deze veeleisende en brede taak tegemoet te treden, door het brede gamma van EU-instrumenten (soft tools) te combineren, met name preventieve diplomatie, ontwikkelingsbeleid en -bijstand, steun voor de versterking van de democratische instellingen en de rechtsstaat, bevordering van verzoening en dialoog, en de opbouw van institutioneel en nationaal vermogen inzake conflictpreventie. Het opnemen van conflictpreventie-maatregelen in deze activiteiten is belangrijk en zal verder bevorderd worden. In 2009 is begonnen met de opstelling van een EU-actieplan voor preciaire en conflictsituaties, zodat gedurende de hele plannings- en uitvoeringscyclus een meer samenhangende aanpak door EU-instellingen en de lidstaten kan worden ontwikkeld, waarbij veiligheid en ontwikkelingsbeleid hand in hand gaan.

Het in juni 2009 door de Europese Raad goedgekeurde jaarverslag over de activiteiten van de EU in het kader van conflictpreventie geeft een volledig beeld van de inspanningen van de Europese Unie op dit gebied. In november 2009 is begonnen met een bestandsopname, naar aanleiding van het tienjarig bestaan van het Göteborg-programma in 2011.

Conform het uitvoeringsverslag van de EVS, waarin vredesbemiddeling werd gezien als onderbenut potentieel voor de EU, heeft de Raad op 16/17 november 2009 het "concept inzake versterking van de bemiddelings- en dialoogcapaciteit van de EU" goedgekeurd. Het concept onderkent het belang van bemiddeling als doelmatig en kosteneffectief instrument voor conflictpreventie, conflicttransformatie en conflictoplossing, en vraagt om een meer professionele, gecoördineerde en gerichte EU-aanpak. Daardoor zal de EU nog beter in staat zijn een actieve internationale rol op dit gebied te spelen.

Afgezien van de regelmatige actualiseringen van de EU-watchlist, zijn regelmatig rapporten en evaluaties van de veiligheidsrisico's opgesteld in het kader van vroegtijdige waarschuwing. De samenwerking en capaciteitsopbouw op het gebied van het gebruik van open bron-informatie is verder gestructureerd op zowel institutioneel als nationaal niveau.

Voor de veiligheidsdreigingen in verband met energie, natuurlijke hulpbronnen, klimaatverandering, non-proliferatie van massavernietigingswapens en illegale handel in lichte wapens en handvuurwapens is ook een preventief langetermijnbeleid ontwikkeld.

Met het oog op het tijdig en gezamenlijk reageren op veiligheidsdreigingen en het ontwikkelen van gemeenschappelijke benaderingen zijn dialoog, capaciteitsopbouw en samenwerking met de VN, regionale organisaties en niet-statelijke actoren steeds verder verbeterd.

2. Consolidatie van het GVDB ⁶²

Civiel-militaire synergieën bij vermogensontwikkeling

De Raad heeft opnieuw gewezen op het belang van de totaalaanpak van de EU inzake crisisbeheersing. Hij is in november 2009 overeengekomen te bezien op welke gebieden synergieën bij de ontwikkeling en het gebruik van civiele en militaire vermogens een toegevoegde waarde hebben en derhalve moeten worden toegepast. Die gebieden zijn onder meer vervoer, communicatie, veiligheid en bescherming van de troepenmacht, logistiek, ruimtevermogens en medische steun.

⁶² Het Europees Parlement heeft op 19 februari 2009 een resolutie over de Europese veiligheidsstrategie en het EVDB aangenomen (2008/2202(INI)) (P6_TA-PROV(2009)0075).

Een concreet voorbeeld van het bereiken van civiel-militaire synergieën zijn de werkzaamheden van de Commissie en het Europese Defensieagentschap, in samenwerking met het secretariaat-generaal van de Raad, betreffende de integratie van maritiem toezicht. De Commissie heeft in oktober 2009 mededelingen op dit gebied uitgebracht en de groep van wijzen van het EDA heeft een tussentijds verslag over hun werk verspreid; het eindverslag is ingediend in april 2010. Een ander concreet voorbeeld van civiel-militaire synergie is het besluit van de Raad in november 2009 om een pool van Europese deskundigen op het gebied van hervorming van de veiligheidssector te vormen.

Civiele vermogens

Er is verder gewerkt aan het civiele hoofddoel voor 2010. De civiele vermogens waren het onderwerp van besprekingen op verschillende niveaus. De Raad heeft in juni 2009 de nadruk gelegd op plannen en voorstellen inzake snelle ontplooiing, menselijke hulpbronnen, uitrusting en financiën (onder meer een mogelijk besluit betreffende het aanleggen van een permanente opslagcapaciteit voor de EU) en heeft tegelijk het belang onderstreept van een goed gecoördineerd kader voor vermogensontwikkeling.

Er is belangrijk werk verricht over verschillende thema's, waarmee is bijgedragen tot de verbetering van het vermogen van de EU om snel op crisissen te reageren, ook ter ondersteuning van de diplomatieke inspanningen van de EU. De uitvoering van het initiatief inzake civiele reactieteams (CRT's) is voortgezet⁶³, met de presentatie van een herzien concept dat onder meer voorziet in een verhoging van de nagestreefde omvang van de reserve tot 200 deskundigen en het zoveel mogelijk afstemmen van de nadere regels voor CRT op die van de EU-reserve van deskundigen voor de hervorming van de veiligheidssector. Ook de Commissie zal nu toegang hebben tot de reserve.

De snelle reactiecapaciteit werd verbeterd door de besluiten om de civiele reactieteams te verbeteren, uiterlijk in januari 2010 een tijdelijke opslagplaats in de EUPM Bosnië en Herzegovina te realiseren, en te beginnen met de voorbereidingen voor een mogelijke permanente oplossing inzake opslag met het oog op snelle en regelmatige inzet. Eind 2009 werd ook vooruitgang geconstateerd in verband met andere kwesties zoals de aanneming van het eerste jaarlijkse verslag over geleerde lessen voor het civiele EVDB (december 2009), de continue ontwikkeling van de Goalkeeper-softwareomgeving (instrument voor civiel crisisbeheersingsvermogen)⁶⁴, de aanneming van een herzien en verbeterd concept voor missies ter versterking van de politie (raakvlakken met het bredere gebied van rechtsstatelijkheid)⁶⁵, en de overeenkomst ter versterking van de opleiding inzake gender en mensenrechten voor GVDB-missies en operaties, ter verdere uitvoering van resoluties 1325 en 1820 van de VN-Veiligheidsraad.

Militaire vermogens

Binnen het kader van het hoofddoel 2010-proces en na de aanneming in december 2008 van een verklaring over de versterking van vermogens, is in verschillende fora, met name het Europese Defensieagentschap, verder gewerkt aan de verbetering van de crisisbeheersingscapaciteit van de EU. De Raad heeft in mei 2009 nota genomen van de nieuwe strijdkrachtencatalogus. Die bevat gewijzigde bijdragen van de lidstaten, waarmee twee tekorten in de militaire vermogens konden worden aangevuld en twaalf andere ten dele konden worden weggewerkt.

Het EDA is in samenwerking met het Militaire Comité van de EU (EUMC) gestart met het updaten van het vermogensontwikkelingsplan. Parallel daarmee werd door het EDA en het EUMC verder gewerkt aan de twaalf geselecteerde prioritaire acties van het vermogenontwikkelingsplan. Er werden vorderingen gemaakt inzake de militaire concepten van de EU, onder meer de goedkeuring door het EUMC in mei van het concept voor speciale operaties, het conceptuele kader voor menselijke inlichtingen voor militaire doeleinden in door de EU geleide militaire operaties, het concept computernetwerk en het concept voor het opzetten van de operationele basis voor de inzet van Eufor.

⁶³ Hernieuwd concept voor civiele reactieteams (CRT's) werd in november 2009 door het PVC onderschreven.

⁶⁴ Twee applicaties zijn online beschikbaar (<https://esdp.consilium.europa.eu>).

⁶⁵ Ook de algemene beginselen voor een Analytisch vermogen van de missie werden in CIVCOM ingevoerd.

De lidstaten toonden opnieuw de vaste wil om vast te houden aan de hoge ambitie van de EU inzake het snelle reactievermogen. Het concept Snelle militaire reactie werd in januari herzien. In het concept wordt de militaire snellereactietijd omschreven als een periode van vijf tot dertig dagen vanaf de goedkeuring van het crisisbeheersingsconcept tot het tijdstip waarop de gezamenlijke operaties ter plaatse een aanvang nemen. Tijdens de coördinatieconferenties van de gevechtstroepen in april en oktober, bevestigden de lidstaten hun toezeggingen en hebben zij opnieuw aangeboden om twee gevechtstroepen paraat te houden tot eind 2011. In november heeft de Raad overeenstemming bereikt over een document dat richtsnoeren geeft voor het verhogen van de flexibiliteit en de inzetbaarheid van de EU-gevechtsgroepen. In april en oktober 2009 vonden conferenties over snelle reactie op zee en in het luchtruim plaats.

Er wordt nog verder nagedacht over manieren om het realiseren van Europese vermogens na 2010 te bevorderen, onder meer over de noodzaak de synergieën tussen de processen voor de ontwikkeling van civiele en militaire EU-vermogens te vergroten.

Geleerde lessen en beproefde methodes bij het civiele GVDB

De EU heeft voortdurend getracht de doelmatigheid en het snelle reactievermogen van zijn instrumenten te verbeteren op basis van de ervaring die is opgedaan met de inmiddels talrijke missies. Er zijn twee belangrijke lessen waarvoor verder politiek beraad nodig is en twee die meer praktische vervolgmaatregelen vereisen. Allereerst de politieke kwesties: GVDB-missies zijn een belangrijk instrument van het GBVB maar zijn geen vervangmiddel voor beleid en moeten worden ingepast in een algemene EU-strategie voor een land of regio. Voorts is het GVDB een tweewegsysteem: op strategisch niveau moet samen met de gaststaat worden gestreefd naar duidelijke criteria om vooruitgang te meten, vóór en tijdens de inzet van een missie, zodat kan worden gezorgd voor ondersteuning en follow-up. Ook is, wil het civiele GVDB een effectief en geloofwaardig instrument blijven, een politieke accentverschuiving nodig van succesvolle inzet naar succesvolle uitvoering. Naarmate de vraag naar crisisrespons toeneemt, krijgt de EU te maken met een tekort aan deskundigen. Anders dan bij militaire operaties het geval is, hangen civiele missies gewoonlijk af van vrijwillige inzet. Toch zijn de civiele onderdelen van de operatie niet veel gemakkelijker. De EU en de lidstaten moeten dus de groeiende kloof dichten tussen het aantal manschappen dat mag worden uitgezonden en het aantal manschappen dat daadwerkelijk kan worden ingezet, ofwel door zich meer in te spannen om personeel aan te werven, op te leiden en uit te rusten en de inzet aantrekkelijker te maken ofwel door onze ambities te temperen.

De EU heeft ook twee meer praktische prioriteiten vastgesteld. Allereerst biedt de herziening van het Financieel Reglement in 2010 de mogelijkheid om de financiële regelingen te verbeteren door ze beter af te stemmen op de behoeften van het civiele GVDB, met name aan snelle inzet en missies van beperkte duur. Ten tweede speelt er een aantal kwesties in verband met missieondersteuning. Om die reden is er opdracht gegeven tot een haalbaarheidsstudie die de verdere mogelijkheden moet verkennen voor het aanleggen van een opslagruimte voor uitrusting in samenhang met missies.

Vanaf het begin van de inzet van EU-troepen in 2003 gingen de interne lessen meer over de wijze waarop de planning dan over de wijze waarop het effect kon worden verbeterd. Een van de redenen daarvoor is dat tot op heden slechts weinig missies afgesloten zijn (Themis Georgia, Proxima FYROM, Atjeh MM). De lidstaten zijn steeds meer bezig hun vermogens te vergroten. De financiële en menselijke middelen van de EU zijn eindig en er moet kritisch worden gezien waar de EU de meeste toegevoegde waarde kan bieden. In de toekomst zal de EU derhalve moeten beoordelen wanneer de voorwaarden voor inzet aanwezig zijn, en nauw moeten samenwerken met de gaststaat om te bewerkstelligen dat de missies ter plaatse een blijvende impact hebben.

Opleiding en oefeningen

Er zijn in 2009 aanzienlijke inspanningen geleverd om te voldoen aan de algemene doelstellingen die in het EU-opleidingsconcept genoemd zijn, te weten het ontwikkelen van een gemeenschappelijke Europese veiligheidscultuur en het aan de lidstaten en EU-instellingen ter beschikking stellen van deskundig personeel (diplomatiek, civiel - onder meer politie en rechtsstaat - en militair personeel) dat efficiënt kan werken in alle onderdelen van het GVDB, onder meer personeel dat voor GVDB-missies en -operaties kan worden ingezet. Dit omvatte een degelijke evaluatie van voorbije opleidingsactiviteiten en geleerde lessen, de herziening van de opleidingsbehoeften en -vereisten en de verdere ontwikkeling van het EU-opleidingsprogramma.

Op het gebied van opleiding in civiele crisisbeheersing zijn de lidstaten overeengekomen het systeem van aan de inzet voorafgaande opleiding voor civiele GVDB-missies te verbeteren. Gezien de toegenomen complexiteit van GVDB-crisisbeheersingsmissies en de moeilijke omstandigheden waarin zij opereren, benadrukt de Raad het belang van een adequate aan de inzet voorafgaande opleiding voor het vermogen om missieopdrachten uit te voeren. In dat opzicht is het essentieel om voort te bouwen op ervaringen die zijn opgedaan met het EG-project inzake opleiding voor civiele aspecten van crisisbeheersing.

Eind 2009 heeft de EUMS het nut van de catalogus van gezamenlijke opleidingsfaciliteiten (STF) opnieuw tegen het licht gehouden, onder meer de mogelijke opname van opleidingsfaciliteiten van derde landen. Uit de evaluatie is gebleken dat de catalogus van gezamenlijke opleidingsfaciliteiten een overleginstrument is dat in de behoeften van de lidstaten lijkt te voorzien. Het opstellen van een catalogus van gezamenlijke opleidingsfaciliteiten in de vorm van een databank moet worden uitgesteld omdat de omstandigheden daarvoor (personeel, begroting, prioriteit enz.) momenteel niet gunstig zijn.

De Europese veiligheids- en defensieacademie (EVDA), de voornaamste opleider op EU-niveau, heeft strategisch GVDB-onderwijs verstrekt aan civiel en militair personeel. Het afgelopen jaar zijn de lidstaten begonnen met nieuwe soorten cursussen onder auspiciën van de EVDA. Zo waren er onder meer cursussen over belangrijke onderwerpen als het plannen van GVDB-missies, civiel-militaire coördinatie, vermogensontwikkeling, vredesopbouw, hervorming van de veiligheidssector, alsmede internationaal humanitair recht en het recht bij gewapende conflicten. Daarnaast is aanzienlijke vooruitgang geboekt ten aanzien van opleiding op het gebied van gender en beveiliging. In december 2009 heeft voor het eerst de jaarlijkse netwerkconferentie van de EVDA plaatsgevonden, waaraan werd deelgenomen door de civiele en militaire actoren die betrokken zijn bij EU-opleiding in GVDB.

De EVDA is de uitvoering van het Europees uitwisselingssysteem voor jonge officieren tijdens hun beginopleiding (naar het model van Erasmus) blijven steunen, onder meer door de uitvoering van een eerste gemeenschappelijke module over het EVDB in Lissabon in september 2009. Er wordt verder werk verricht, met name wat betreft het opmaken van de balans van de huidige uitwisselingsactiviteiten, de ontwikkeling van een juridisch kader voor de vrijwillige uitwisseling van officieren en de instelling van een militair studiepuntenoverdrachtsysteem (MECTS).

Wat betreft de toekomstige ontwikkeling van de EVDA is er thans nog een nieuw Raadsbesluit in voorbereiding, waarbij de EVDA wordt omgevormd overeenkomstig de door de Raad in december 2008 goedgekeurde aanbevelingen van het EVDA-bestuur.

Tijdens de crisisbeheersingsoefening van de EU in 2009 (CME 09) zal er een snelle reactie op een crisissituatie worden geoefend volgens een scenario waarin zowel het EU-operatiecentrum als het civiel plannings- en uitvoeringsvermogen (CPCC) een rol speelt. De militaire EU-oefening (Milex 09) was gericht op de interactie tussen het operationeel hoofdkwartier van de EU in Larissa en het hoofdkwartier van de troepenmacht van de EU in Napels, waarbij vooral maritieme aspecten een rol speelden. Beide oefeningen boden een uitstekende gelegenheid om de desbetreffende EU-structuren en procedures te oefenen ⁶⁶.

⁶⁶ 17 t/m 26 juni 2009, persmededeling van de Raad 10994/09 (Presse 177) van 12 juni 2009.

Financiering

De GBVB-begroting werd verhoogd van 47 miljoen euro in 2000 tot 243 miljoen euro in 2009 en zal in 2013 naar verwacht 400 miljoen euro bedragen. Het overgrote deel van de middelen uit de begroting voor 2009 werd besteed aan operaties en acties in verband met civiele crisisbeheersing, in het bijzonder Eulex Kosovo (116 miljoen), Eupol Afghanistan (36 miljoen) en EUMM Georgia (11 miljoen) ⁶⁷.

3. Diversificatie van het GVDB

In het uitvoeringsverslag EVS staat: "hoe complexer de uitdagingen, hoe flexibeler wij moeten kunnen reageren". Dat betekent dat het scala van instrumenten dat de EU bij een crisis ter beschikking staat, moet worden gediversifieerd. Sedert de start van het EVDB waren de civiele missies traditioneel gericht op begeleiding, toezicht en advies op het gebied van politie, en op verbetering van de werkrelaties tussen politie en OM. Dat blijven weliswaar kerntaken van het civiele EVDB maar er zijn een aantal andere activiteiten ontwikkeld om uitdagingen op het gebied van veiligheid en stabiliteit beter het hoofd te bieden in de partnerlanden waar de missies zijn ingezet.

Verscheidenheid van taken

Hervorming van de veiligheidssector (SSR)

In 2009 waren de activiteiten van de EU op SSR-gebied gericht op de vergroting van de capaciteit van de EU en op de concrete levering van capaciteit via haar EVDB-missies. De vorming van een reserve van EU SSR-deskundigen is een prioriteit gebleven. Er kan een beroep worden gedaan op de reserve om de Raad en de Commissie te helpen bij de voorbereiding van EU SSR-missies en -acties.

De EU SSR Guinee-Bissau heeft haar werkzaamheden voortgezet. Er is een strategische toetsing gestart die de situatie in Guinee-Bissau in een regionale context moet plaatsen. Het mandaat van de missie is met het oog op een definitief Raadsbesluit tot en met 31 mei 2010 verlengd. De twee EVDB-missies in de DRC bleven in 2009 het SSR-proces steunen en beide missies zijn verlengd tot medio 2010. Eupol RDC is actief in de politie- en OM-activiteiten van SSR. Met name in de politiesector is goede voortgang gemaakt. Het mandaat van Eupol RD Congo werd versterkt met betrekking tot het tegengaan van seksueel geweld, mede conform de resolutie van het EP over geweld in de DRC. Wat Eusec RD Congo betreft, heeft de Raad op 27 juli 2009 het herziene algemene concept goedgekeurd, dat zes activiteiten heeft omschreven voor de toekomstige inzet van Eusec RD Congo met ingang van 1 oktober 2009. De EU is de sector justitie, waarvoor in 2007 een sectorale hervorming was aangenomen, blijven steunen.

Er is een programma van €29 miljoen goedgekeurd dat op een scala aan onderwerpen gericht is, onder meer opleiding, capaciteitsopbouw, herstel van de infrastructuur, modernisering van de wetgeving en invoering van de nieuwe justitiële structuren waarin de grondwet van de DRC van 2006 voorziet.

⁶⁷ Voor nadere gegevens, zie de financiële memoranda in de rechtshandelingen op GBVB-gebied (bijlage III).

Rechtsstaat

In 2009 heeft de geïntegreerde EU-rechtsstaatmissie Eulex Kosovo⁶⁸ zijn volledige operationeel vermogen bereikt en het effect in Kosovo is reeds zichtbaar. Eulex heeft zich ontpopt tot stabiliserende factor, een essentiële speler bij de bestrijding van georganiseerde misdaad en corruptie en bij de ondersteuning van hervormingen van de rechtsstaat. Eulex kon in heel Kosovo ingezet worden en heeft aanzienlijke vorderingen gemaakt op alle onderdelen van haar mandaat (politie, rechterlijke macht en douane). Eulex ondersteunt bij haar optreden de autoriteiten van Kosovo, maar behoudt een uitvoerende rol die geleidelijk aan de lokale autoriteiten zal worden overgedragen. Om tot de gewenste eindsituatie te komen van justitiële en penitentiaire systemen en politie- en douanediensdiensten die transparant en verantwoordingsplichtig zijn en een multi-etnisch karakter hebben, met duidelijk omschreven rollen en vrij van politieke inmenging, is Eulex Kosovo gestart met een *programmatische aanpak* om de prestaties van de missie en de evolutie van de instellingen van Kosovo in rechtsstatelijk opzicht te meten. Het politieprotocol, een samenwerkingsmechanisme tussen Servië en Eulex, is ondertekend.

Na het besluit in 2008 tot versterking van de activiteit van Eupol Copps ter ondersteuning van het Palestijnse strafrechtelijk bestel, heeft de missie in 2009 een gedetailleerde beoordeling uitgevoerd van het strafrechtstelsel en zich vervolgens beziggehouden met de toepassing van een overeengekomen actieplan. Tot nu toe zijn de secties politie en justitie erin geslaagd op werkniveau goed samen te werken met hun lokale ambtgenoten.

De geïntegreerde rechtsstaatmissie van de EU voor Irak (Eujust LEX) heeft met succes een omvangrijk opleidingsprogramma voor functionarissen van rechterlijke macht, politie en gevangeniswezen voortgezet. De opleidingsactiviteiten omvatten cursussen en seminars in Europa en, sinds 2009, Irak.

Politie

Bestrijding van georganiseerde criminaliteit

In 2009 heeft de EUPM BiH de ontwikkeling van capaciteiten in BiH voor de bestrijding van georganiseerde criminaliteit (en corruptie) gesteund, met name het consolideren van de successen bij de bestrijding van georganiseerde criminaliteit en corruptie. De besprekingen vonden gedurende heel 2009 plaats en hebben tot doel het mandaat van EUPM per 1 januari 2010 meer te richten op de ondersteuning van de strijd tegen georganiseerde criminaliteit en corruptie, waarbij met name de banden tussen politie en OM bevorderd worden.

Corruptiebestrijding

In 2009 is Eupol Afghanistan meer steun gaan verlenen aan het Afghaanse ministerie van Binnenlandse Zaken en de Afghaanse nationale politie bij de bestrijding van corruptie, een van de hoofdprioriteiten van de Afghaanse regering. De missie heeft met name de Afghaanse autoriteiten gesteund bij de ontwikkeling van een uitvoeringsprogramma op het gebied van corruptiebestrijding, gericht op het creëren en handhaven van een intern Afghaans systeem van corruptiebestrijding. De steun van Eupol Afghanistan gaat naar drie hoofdgebieden: capaciteitsopbouw, opleiding/preventie en handhaving. Daarbij zijn onder meer specifieke Afghaanse structuren voor corruptiebestrijding in het leven geroepen.

Bestrijding van seksueel geweld

Einde 2009 kreeg Eupol RDC ook nog de taak de bestrijding van seksueel geweld in de DRC te ondersteunen. De taak van Eupol RDC is de opbouw van vermogen inzake crimineel onderzoek door de Congolese politie te ondersteunen en bij te dragen tot de ontwikkeling van een strategie ter bestrijding van seksueel geweld, als onderdeel van de algemene hervorming van de politie in de DRC.

⁶⁸ Het Europees Parlement heeft op 5 februari een resolutie over Kosovo en de rol van de EU aangenomen (P6_TA-PROV(2009)0052).

Leverancier van veiligheid

Binnen haar beperkte uitvoerende mandaat, speelt Eulex Kosovo een belangrijke rol als secundaire leverancier van veiligheid, die waar nodig bijstand verleent aan de Kosovaarse politie, in samenwerking met KFOR. In 2009 heeft Eulex kunnen reageren op gecompliceerde veiligheidssituaties, met name in het noorden van Kosovo. De kern van het Eulex-mandaat is ondersteuning van de lokale veiligheidsactoren, via toezicht, begeleiding en advies.

Vredesbewaking

De EU heeft verschillende instrumenten ter beschikking om een belangrijke rol te spelen in post-conflictsituaties. Die instrumenten variëren van diplomatieke bemiddelingsinspanningen tot waarnemingsmissies. Het meest concrete voorbeeld is de civiele crisisbeheersingsmissie (EU- waarnemingsmissie in Georgië, EUMM) die is ingezet in Georgië na het uitbreken van het conflict in augustus 2008. EUMM is momenteel de enige internationale waarnemingsmissie in Georgië en speelt een belangrijke rol bij de opbouw van vertrouwen door als medevoorzitter op te treden van de bijeenkomsten van het mechanisme voor preventie en respons bij incidenten in het kader van het proces van Genève. De missie heeft een beslissende rol gespeeld bij de vermindering van de spanningen en de handhaving van de stabiliteit in de regio. Ervoor te zorgen dat de EU-waarnemingsmissie toegang tot het gehele Georgische grondgebied verkrijgt blijft een belangrijk doel van de missie.

Bestrijding van piraterij

Eunavfor Somalia - operatie Atalanta ging in december 2008 van start en in december 2009 is haar mandaat met twaalf maanden verlengd. In 2009 hebben de schepen van het Wereldvoedselprogramma daardoor op een veilige manier voedsel kunnen leveren, en hebben zij meer dan 50 koopvaardischepen van Mombasa naar Mogadishu begeleid. Deze operatie ter bestrijding van piraterij bleek ook succesvol bij het afschrikken en beteugelen van piraterij voor de Somalische kust. Op grond van de overnameovereenkomsten met Kenia en de Seychellen zijn 75 van piraterij verdachte personen na hun detentie voor vervolging overgedragen aan Kenia en elf aan de Seychellen. De EU heeft samengewerkt met Unodc om in het kader van het stabiliteitsinstrument steun te verlenen aan het justitiële stelsel van Kenia en van de Seychellen. Naast het aanpakken van de effecten van piraterij, is de EU ook begonnen met activiteiten die regionale maritieme capaciteit moeten helpen ontwikkelen.

Bescherming van burgers bij gewapende conflicten

De EU is een actieve speler geweest bij de besprekingen over de bescherming van burgers bij gewapende conflicten en bij de aanneming van resolutie 1894 van de VN-Veiligheidsraad (2009). De EU is bereid om samen met de VN opleidingsconcepten en -modules te ontwikkelen.

Verscheidenheid van instrumenten

Netwerkvermogens (NEC)

Er is vooruitgang geboekt bij de werkzaamheden met betrekking tot netwerkvermogens ter ondersteuning van het GVDB. In dit verband, en met het oog op de uitvoering van het NEC-concept ter ondersteuning van de civiel-militaire coördinatie (CMCO), werd erop gewezen dat het van belang is geleidelijk en gestadig te werk te gaan, en met voldoende steun van hoog niveau binnen de EU-instellingen en de lidstaten.

EUSC

Omdat het EP erop had aangedrongen dat het Satellietcentrum van de Europese Unie (EUSC) ten volle wordt ontwikkeld, zodat zijn mogelijkheden volledig worden benut, heeft het EUSC in 2009 onmisbare steun verleend aan de militaire operaties van de EU, met name EU Navfor Atalanta en Eufor Tsjaad/CAR. De EUSC is ook een steeds belangrijker rol gaan spelen bij de ondersteuning van de civiele missies van de EU, met name de EU-waarnemingsmissie in Georgië. Het betrekken van alle NAVO-leden die geen EU-lid zijn bij activiteiten van het EUSC was een belangrijke stap voor de verdere ontwikkeling van de EUSC.

Er is verder gewerkt aan de veiligheidsdimensie van de wereldwijde monitoring van milieu en veiligheid (GMES), conform het belang ervan op het gebied van GBVB/GVDB.

4. Grotere coherentie en efficiëntie

Er is verder gewerkt aan planning en ontwikkeling van civiele vermogens, en dat is sterk verbeterd door het begeleidingsproces waarbij een goed gecoördineerd kader voor vermogensontwikkeling is geformuleerd, met bijzondere nadruk op ondersteuning van missies, aan de hand van concrete maatregelen die verband houden met snelle inzet, menselijke hulpbronnen, financiën en uitrusting, onder meer het besluit om opslagcapaciteit voor de EU te creëren.

In 2009 zijn verbeteringen vastgesteld op het gebied van missieondersteuning via het sluiten van nog meer kadercontracten, het besluit om tijdelijke opslagcapaciteit te creëren voor EUPM en daarbij een haalbaarheidsstudie voor een permanente oplossing uit te voeren, en op het gebied van menselijke hulpbronnen, een gerichte verbetering van het proces voor de vorming van een troepenmacht via betere planning, meer voorspelbaarheid en stroomlijning van de vereiste vaardighedenpakketten.

Deze processen zullen in 2010 worden voortgezet en geconsolideerd.

Samenwerking met derde landen

Naarmate de taakstelling en de reikwijdte van de GVDB-opdrachten zich uitbreiden, wordt de bijdrage van de partners belangrijker. Er is een regelmatige dialoog over het GVDB in verband met crisisbeheersing gevoerd met partners, onder andere met de Europese NAVO-landen die niet tot de EU behoren, andere landen die kandidaat zijn voor toetreding tot de EU, en de VS, Canada, Rusland, Oekraïne en andere derde landen. Twaalf derde landen (Albanië, Angola, Canada, Chili, Kroatië, FYROM, Noorwegen, Nieuw-Zeeland, Zwitserland, Turkije, Oekraïne en de VS) hebben in belangrijke mate bijgedragen aan zeven van de lopende missies en operaties. (onder meer Eufor Althea, Eulex Kosovo, EUPM BiH, Eupol Copps, Eupol Afghanistan, Eunavfor Atalanta en Eupol RD Congo). Voorts hebben Albanië, Kroatië en Rusland waardevolle steun verleend voor de operatie Eufor Tsjaad/CAR, die in maart 2009 afliep.

Bij de activiteiten ter bestrijding van piraterij en de operatie Eunavfor Atalanta is vruchtbare interactie met andere partners tot stand gekomen (met onder meer China, India, Rusland, Japan, Maleisië, Oman, Saudi-Arabië, de Seychellen en Jemen).

De deelneming van derde landen is een goede zaak om zowel politieke als operationele redenen. Zij biedt een extra handvat voor de versterking van de politieke betrekkingen van deze landen met de EU en daardoor een breder draagvlak voor het streven van de EU naar vrede en stabiliteit.

Na besprekingen in het PVC over de deelname van derde landen aan GVDB-operaties, zal de HV een aanbeveling aan de Raad doen inzake de overige landen waarmee nog onderhandelingen voor het sluiten van kaderdeelnamenovereenkomsten moeten worden geopend.

De wereldwijde rol van de Europese Unie is de afgelopen jaren sterk toegenomen. De Unie heeft bijgedragen aan de stabiliteit en democratie in het aangrenzende gebied, de betrekkingen met haar internationale partners versterkt, bijgedragen tot de aanpak van crisissen en conflicten in de hele wereld, goed bestuur en mensenrechten bevorderd, en ontwikkeling gesteund. Wij hebben 23 GVDB-missies ingezet, hoofdzakelijk van civiele maar ook van militaire aard. Het zijn allemaal verwezenlijkingen waar we trots op mogen zijn. In vergelijking met een decennium geleden, hebben wij meer vertrouwen en zijn wij competent en effectiever bij het vergroten van onze invloed in de wereld.

Maar we krijgen ook met grotere dreigingen te maken. De kwesties waarmee we geconfronteerd worden - terrorisme en georganiseerde criminaliteit, proliferatie, natuurrampen, regionale conflicten, veiligheid, energievoorziening, klimaatverandering, illegale migratie - zijn allemaal complexer geworden, en meer onderling verweven. Vaak waren we slechts in beperkte mate in staat om ze tegen te gaan. Willen wij succesvol reageren, dan is een totaalaanpak nodig waarbij we het hele gamma aan beschikbare instrumenten inzetten, en waarbij de achterliggende oorzaken net zo goed aangepakt worden als de symptomen. Er zijn ook partnerschappen nodig, met landen en organisaties in de hele wereld. Kortom, een pro-actief, effectief en goed gecoördineerd Europees buitenlands beleid is nu essentiëler dan ooit tevoren in onze geschiedenis.

Het Verdrag van Lissabon biedt nieuwe mogelijkheden ⁶⁹. Dank zij het nieuwe institutionele kader zullen we de middelen beter kunnen afstemmen op de prioriteiten ⁷⁰. Hv/vv Catherine Ashton, zal in haar drievoudige hoedanigheid een centrale rol spelen om dit waar te maken, samen met de lidstaten, de Commissie en het Europees Parlement.

Met de Europese dienst voor extern optreden ⁷¹ beschikt de EU over een volledig nieuw en uniek instrument: een externe dienst die namens de EU als geheel werkt, en ons in staat zal stellen coherenter en effectiever op te treden op het wereldwijde toneel. De instelling van de EDEO is daarom een kernprioriteit voor de Europese Unie, en een unieke kans, die we niet voorbij mogen laten gaan.

Deze taak is dringend. De gebeurtenissen in de wereld zullen niet wachten tot wij onze interne institutionele regelingen gereed hebben. De agenda in 2010 is veeleisender dan enige andere die de EU de afgelopen twintig jaar heeft moeten uitvoeren. Ondanks tekenen van herstel, ijlen de effecten van de economische crisis nog steeds na in de wereld. In veel gebieden is onze planeet gewelddadiger en instabieler dan een generatie geleden. De conflicten in Afghanistan, Pakistan, Jemen en Somalië hebben gevolgen tot ver buiten hun grenzen. Het wereldwijde non-proliferatiesysteem staat onder druk als nooit tevoren, met name vanwege Iran. Natuurrampen zoals de aardbevingen in Haïti en Chili hebben de capaciteit van de internationale gemeenschap om snel in actie te komen inzake hulpverlening en wederopbouw, op de proef gesteld. En als achtergrond bij alle ontwikkelingen blijft het economische en politieke gewicht in de wereld verschuiven naar de opkomende economieën van Azië en Latijns-Amerika.

In deze veranderende wereld zal de Europese Unie een buitenlands beleid blijven voeren waarin onze waarden en belangen tot uiting komen. Wij zullen daarbij onze inspanningen en middelen richten op terreinen waar we een verschil kunnen maken. Er is weliswaar veel verwezenlijkt bij het opbouwen van een veilige en welvarende omgeving, maar er blijft nog veel werk voor de boeg. Verder weg moeten wij partnerschappen versterken, zowel met oude bondgenoten als met opkomende wereldspelers, en ze ertoe bewegen ambities in actie te vertalen. En we moeten ervoor zorgen dat het wereldwijde systeem, dat gebaseerd is op instellingen en regels, toegerust is op de uitdagingen van een nieuw tijdperk, door besluitvorming en macht te delen.

⁶⁹ Het Europees Parlement heeft op 7 mei 2009 een resolutie aangenomen over de nieuwe rol en verantwoordelijkheden van het Parlement bij de tenuitvoerlegging van het Verdrag van Lissabon (2008/2063(INI)) (P6_TA-PROV(2009)0373).

⁷⁰ Het Europees Parlement heeft op 7 mei 2009 een resolutie aangenomen over de gevolgen van het Verdrag van Lissabon op de ontwikkeling van het institutioneel evenwicht van de Europese Unie (2008/2073(INI)) (P6_TA-PROV(2009)0387).

Het Europees Parlement heeft op 7 mei 2009 een resolutie aangenomen over de financiële aspecten van het Verdrag van Lissabon (2008/2054(INI)) (P6_TA-PROV(2009)0374).

⁷¹ Het Europees Parlement heeft op 22 oktober 2009 een resolutie over de institutionele aspecten van de oprichting van de Europese Dienst voor extern optreden aangenomen (P7_TA-PROV(2009)0057).

De Westelijke Balkan is essentieel voor de stabiliteit en de welvaart van Europa. De EU zal het Europese perspectief voor deze regio steunen, voortbouwend op pretoetredingssteun en op het GBVB en het GVDB. In zijn conclusies van december 2009 verklaarde de Raad op de aanbeveling van de Commissie betreffende het openen van toetredingsonderhandelingen met de voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië (FYROM) te zullen terugkomen.

Hij voegde daar bovendien aan toe dat het handhaven van goed nabuurschap met een oplossing voor de naam, die voor beide partijen aanvaardbaar is en onder het gezag van de VN op basis van onderhandelingen tot stand komt, van cruciaal belang blijft. Op 1 mei 2010 is de Stabilisatie- en associatieovereenkomst tussen de EU en Montenegro in werking getreden. Het ligt in de lijn der verwachtingen dat de Commissie haar advies presenteert over de aanvraag voor EU-lidmaatschap van Montenegro, en zo mogelijk ook over die van Albanië. Indien opnieuw goede vorderingen gemaakt worden in de samenwerking met het ICTY, kan de Raad besluiten tot het starten van de ratificatie van de stabilisatie- en associatieovereenkomst tussen de EU en Servië. De Raad kan de Commissie ook opdragen een advies op te stellen over de aanvraag van Servië. De EU zal blijven proberen Bosnië en Herzegovina op koers te houden voor EU-lidmaatschap, en het land daarbij ondersteunen, via een versterkte EU-aanwezigheid, met inbegrip van EUPM en Eufor Althea. Verdere vooruitgang bij hervormingen is essentieel, ondanks een complexe politieke context en het vooruitzicht van verkiezingen in oktober 2010. In Kosovo blijft de EU gehecht aan de versterking van stabiliteit en ontwikkeling. Verdere vooruitgang met decentralisatie en hervormingen, en met goed bestuur en de rechtsstaat, zullen hoofdprioriteiten zijn die geschraagd moeten worden door zowel financiële als deskundigenbijstand en door de rechtsstaatmissie Eulex.

Turkije blijft een belangrijke regionale speler. Na de historische ondertekening van de protocollen tot normalisering van de betrekkingen tussen Turkije en Armenië in oktober 2009 ziet de EU nu uit naar de ratificatie en de implementatie ervan. Nu de intergouvernementele overeenkomst inzake de Nabucco-gaspijpleiding in juli 2009 is ondertekend, blijft de tijdige voltooiing van de zuidelijke corridor een van de hoogste prioriteiten van de EU op het gebied van energiezekerheid.

Het Europees nabuurschapsbeleid heeft een verandering teweeggebracht in de betrekkingen tussen de EU en haar burens. De EU-bijstand wordt nu op de hervormingsbehoeften van de partners toegesneden, en het volume ervan in het huidige financiële kader is met 32% toegenomen. Er blijft echter veel werk aan de winkel om de doelstellingen in verband met een gedeelde stabiliteit, veiligheid en welvaart te verwezenlijken. In het Verdrag van Lissabon is dit onderkend en wordt derhalve gesteld dat de EU met de naburige landen bijzondere betrekkingen ontwikkelt die erop gericht zijn een ruimte van welvaart en goed nabuurschap tot stand te brengen (artikel 8 VEU).

Het oostelijk partnerschap, dat in mei 2009 gelanceerd werd, biedt, zoals in de verklaring van Praag wordt gesteld, een platform voor snellere politieke associatie en verdere economische integratie tussen de Europese Unie en geïnteresseerde partnerlanden uit het oostelijk nabuurschap.

Binnen het multilaterale kader van het oostelijk partnerschap zal werk worden gemaakt van samenwerking en vrije dialoog om aan de doelstellingen van het partnerschap te voldoen. Het oostelijk partnerschap zal berusten op de beginselen inclusiviteit, differentiatie, conditionaliteit en gedeelde verantwoordelijkheid. Voorts dient de visumdialoog een uitermate concrete invulling te krijgen op basis van een actieplan voor visumliberalisering als doel op lange termijn. Met het nieuwe leiderschap van Oekraïne zal de EU toewerken naar politieke en economische stabiliteit. Het verlenen van hulp aan Moldavië bij het aangaan van de uitdagingen die het gevolg zijn van de economische crisis zal een prioriteit zijn en de inspanningen voor de oplossing van het conflict in Transnistrië volgens de 5+2-formule zullen worden voortgezet. De EU blijft ook open staan voor nauwere banden met Belarus, maar er kunnen alleen vorderingen worden gemaakt wanneer er ook stappen worden gezet naar meer democratisering, bescherming en bevordering van de mensenrechten, onder meer door afschaffing van de doodstraf.

In Georgië blijft de EU betrokken bij inspanningen om het langdurige conflict op te lossen, met name via de lopende gesprekken in Genève, die het enige forum blijven waarop alle partijen vertegenwoordigd zijn. EUMM Georgia zal centraal blijven staan bij het verzekeren van veiligheid en stabiliteit ter plaatse, zij het dat haar technische vermogens voortdurend geëvalueerd dienen te worden. De EU moet blijven verlangen dat EUMM toegang tot Abchazië en Zuid-Ossetië verkrijgt om zij aan zij toe te werken naar een terugkeer van de OVSE en de VN ter plaatse. De EU ziet ook uit naar de start van de onderhandelingen over associatieovereenkomsten met de drie landen van de Zuidelijke Kaukasus. De EU steunt de Minsk-groep in haar pogingen om een oplossing te vinden voor Nagorno-Karabach. De multilaterale dimensie van het oostelijk partnerschap zou kunnen bijdragen aan het herstellen van vertrouwen tussen Armenië en Azerbeidzjan.

De Unie voor de Middellandse Zee moet in 2010 vorderingen maken qua organisatie, structuur en financiering. Het opzetten van een secretariaat in Barcelona en de benoeming van de secretaris-generaal in maart 2010, zullen belangrijke stappen zijn, maar het zal van belang zijn dat zij snel operationeel worden en dat aan projecten in de regio kan worden gewerkt. Voor 2010 is een ambitieus programma van ministeriële vergaderingen gepland. De Europese Unie zal de besprekingen over de kaderovereenkomst tussen de EU en Libië voortzetten, teneinde de onderhandelingen zo spoedig mogelijk te kunnen afronden.

Buiten de buurlanden van de EU, ondermijnen conflicten nog altijd de stabiliteit in veel delen van de wereld. De ontwikkelingen in het Midden-Oosten zullen in 2010 de internationale agenda blijven beheersen. Een oplossing voor het Israëliisch-Palestijnse conflict is nu belangrijker dan ooit.

De EU blijft verzoeken om de onverwijld hervatting van onderhandelingen die, binnen een overeengekomen tijdsbestek, zullen leiden tot een tweestatenoplossing met de staat Israël en een onafhankelijke, democratische, aaneengesloten en levensvatbare Palestijnse staat, die in vrede en veiligheid zij aan zij leven. De EU zal geen andere wijzigingen van de grenzen van vóór 1967 erkennen, ook niet met betrekking tot Jeruzalem, dan die welke door beide partijen in onderling overleg zijn vastgesteld. Echte vrede is alleen mogelijk indien er door middel van onderhandelingen een oplossing wordt gevonden voor de status van Jeruzalem als toekomstige hoofdstad van twee staten. De EU zal samen met het Kwartet en haar Arabische partners, in nauw contact blijven met de partijen en hen ondersteunen bij de onderhandelingen. De EU zal blijven vragen om de onmiddellijke, permanente en onvoorwaardelijke opening van grensovergangen voor humanitaire hulp, commerciële goederen en personen van en naar Gaza. De EU steunt ten volle de uitvoering van het regeringsplan van de Palestijnse Autoriteit "Palestina, einde van de bezetting, oprichting van de staat" als een belangrijke bijdrage daartoe, en zij zal ijveren voor meer internationale steun voor dit plan. De EU is bereid een aanzienlijke bijdrage te leveren aan regelingen na afloop van het conflict, met als doel de duurzaamheid van de vredesakkoorden te verzekeren, en zij zal zich blijven inzetten voor EU-bijdragen met betrekking tot staatsopbouw, regionale kwesties, vluchtelingen, veiligheid en Jeruzalem. Voor algehele vrede in het Midden-Oosten is een regionale aanpak nodig. De EU zal de onderhandelingen tussen Israël en Syrië en tussen Israël en Libanon blijven steunen.

Elders in het Midden-Oosten waren de recente verkiezingen in Irak een verdere mijlpaal bij de stabilisering van dat land. In afwachting van de officiële einduitslagen is de EU bereid dit proces verder actief te ondersteunen en ziet zij ernaar uit te gelegener tijd een nieuwe Irakese regering te mogen begroeten. EUJUST LEX is van plan om verder bij te dragen tot de versterking van de rechtsstaat, onder meer met activiteiten in het land, zodra de veiligheidssituatie dit mogelijk maakt. In de afgelopen maanden, is de internationale bezorgdheid over de dreiging van instabiliteit in Jemen, mede vanwege banden met het internationale terrorisme, toegenomen. De EU zal werken met een totale strategie, en samenwerken met de buurlanden van Jemen in de regio, om die dreiging het hoofd te bieden en op de langere termijn politieke en economische ontwikkeling te brengen.

De algemene situatie betreffende de Iraanse nucleaire kwestie is momenteel zeer negatief. De inspanningen van China, Frankrijk, Duitsland, de Russische Federatie, het Verenigd Koninkrijk en de VS om Iran tot zinvolle onderhandelingen te bewegen, zijn tot nog toe niet erg succesvol gebleken. De EU blijft vast van plan om via onderhandelingen en met een tweesporenbeleid aan een oplossing te werken.

De Europese Unie is bereid de nodige maatregelen te nemen om het proces van de VN-Veiligheidsraad te begeleiden. De EU zal haar bezorgdheid blijven uitspreken over de negatieve impact van het Iraanse beleid op de stabiliteit en veiligheid in het Midden-Oosten, en zal blijven benadrukken dat Iran in de regio een verantwoordelijke rol moet spelen. De EU blijft ook zeer bezorgd over de mensenrechtensituatie in Iran en zal die in de toekomst actief blijven volgen, haar punten van zorg bij de Iraanse regering blijven aankaarten en Iran herinneren aan zijn internationale verplichtingen op het gebied van de mensenrechten, met name gedaan te maken met wandaden tegen het eigen volk, degenen die zich aan die wandaden schuldig hebben gemaakt ter verantwoording roepen, en wie slechts zijn rechten uitoefent in vrijheid te stellen. De EU blijft zich tevens ernstige zorgen maken over door de Iraanse autoriteiten genomen maatregelen om de vrije communicatie en ontvangst van informatie via televisie, radiosatellietuitzendingen en het internet door haar burgers te beletten. De EU is vastbesloten de ontwikkelingen met betrekking tot deze punten nauwlettend te blijven volgen, met het oogmerk een einde te maken aan deze onaanvaardbare situatie.

De situatie in Afghanistan blijft een grote uitdaging voor de internationale gemeenschap en voor de regering in Kaboel. De EU heeft in Afghanistan een alomvattende aanpak gevolgd, met een combinatie van politieke, civiele, militaire en ontwikkelingsinstrumenten. De EU zal haar inspanningen richten op versterking van de rechtsstaat, dit met name via Eupol Afghanistan, van de overheids capaciteit en van de instellingen om goed bestuur, mensenrechten en een efficiënt overheidsbestuur te bevorderen. Zij zal ook economische groei ondersteunen, meer bepaald via plattelandsontwikkeling en sociale vooruitgang. De acties van de EU zullen ten grondslag liggen aan de op 28 januari 2010 tijdens de internationale conferentie over Afghanistan te Londen overeengekomen overgangsstrategie.

Pakistan is een essentiële speler ten aanzien van Afghanistan, en moet ook de zware problemen in eigen land aanpakken. Afgezien van de sleutelrol in kwesties die te maken hebben met de stabiliteit en veiligheid in het land, roept de EU Pakistan ook op de samenwerking in essentiële kwesties zoals terrorismebestrijding, non-proliferatie, drugsbestrijding en mensenrechten te verbeteren. Zij is bereid Pakistaanse initiatieven te steunen inzake de hervorming van de veiligheidssector, de rechtsstaat en democratische instellingen, onder meer het kiesstelsel. Economische ontwikkeling zal hier, net als elders, ook essentieel zijn bij het brengen van stabiliteit op langere termijn.

In Afrika, zullen de instabiliteit en de regionale conflicten in sommige delen van het continent de ontwikkeling blijven ondermijnen. De EU zet zich sterk in voor Somalië, in samenwerking met internationale partners, onder meer de Afrikaanse Unie, de Verenigde Naties en de Verenigde Staten.

In 2010 zal de EU-opleidingsmissie, met basis in Uganda, worden ingezet, ter ondersteuning van de strijdkrachten van de federale overgangsregering, als onderdeel van onze alomvattende aanpak. Tegelijk is de EU de grootste verstrekker van humanitaire en financiële hulp aan het land, terwijl de maritieme operatie Atalanta bescherming heeft geboden tegen de dreiging van piraterij voor de Somalische kust. Het ontmoedigende effect van operatie Atalanta zal ook afhangen van een succesvolle vervolging van tijdens de operatie aangehouden verdachten. De EU moet samen met de landen van de door piraterij getroffen regio aansturen op onderlinge overnameovereenkomsten. Ook Sudan staat in 2010 voor grote uitdagingen, te weten verkiezingen in het hele land, inspanningen om vrede te brengen in de regio Darfur, en de voorbereiding van het referendum over de status van Zuid-Sudan dat in januari 2011 plaatsvindt. De EU zal samenwerken met de Afrikaanse Unie en anderen om de bevolking van Sudan een stabiele en democratische toekomst te brengen.

Uit deze voorbeelden blijkt dat vandaag geen enkel land de internationale uitdagingen alleen kan aangaan. In de wereld van de eenentwintigste eeuw, hebben partnerschappen een nieuw belang gekregen, als onmisbaar middel om de gemeenschappelijke uitdagingen op economisch en veiligheidsgebied aan te pakken. Het afgelopen decennium heeft de EU getracht haar banden met belangrijke wereldwijde actoren te versterken. Wij moeten de mogelijkheden van het Verdrag van Lissabon benutten, waardoor het voor ons gemakkelijker wordt samen te werken met andere partijen, en voor hen om met ons samen te werken, bij het nastreven van dit doel.

Onze banden met de VS blijven even belangrijk als ooit. In de meeste gevallen, is inzet aan weerszijden van de Atlantische Oceaan onmisbaar voor het aanpakken van de problemen van vandaag, maar daarnaast is het noodzakelijk dat beide partijen dezelfde richting willen uitgaan. Op de trans-Atlantische agenda staan onder meer de economische crisis en het veilig stellen van ons concurrentievermogen op lange termijn, wereldwijde veiligheid met inbegrip van non-proliferatie, terrorismebestrijding en ontwapening, het aanpakken van de opwarming van de aarde, het behalen van de millenniumdoelstellingen voor ontwikkeling, en regionale kwesties zoals Afghanistan en Pakistan en het vredesproces in het Midden-Oosten.

In het oosten is Rusland zowel een buurland als een belangrijke mondiale partner in kwesties zoals Iran, het Midden-Oosten, Afghanistan en de aanslepende conflicten in onze gemeenschappelijke buurlanden. Voorts is het in ons beider belang dat Rusland zich verder integreert in het internationale systeem, en zich aan de regels daarvan houdt. De onderhandelingen over een nieuwe overeenkomst tussen de EU en Rusland zullen moeten leiden tot een evenwichtige vooruitgang op alle gebieden van ons partnerschap.

India en China zijn essentiële partners, zowel in regionale als in mondiale aangelegenheden. Met India kunnen we ambitieuzer zijn in onze politieke uitwisselingen en samenwerking om gemeenschappelijke uitdagingen aan te pakken zoals Afghanistan, terrorisme, klimaatverandering, de financiële crisis, en non-proliferatie. Terrorismebestrijding, vredeshandhaving en vredesopbouw zijn terreinen waar meer samenwerking mogelijk is. Het partnerschap met China is van strategisch belang en dat zal mettertijd alleen maar zal toenemen. We moeten meer investeren in het opbouwen van netwerken van relaties die de EU in staat stellen haar waarden en belangen te bevorderen, op politiek en economisch gebied, en zich te wijden aan het ontwerpen van gezamenlijke oplossingen voor mondiale problemen.

In Oost-Azië blijft Japan een essentiële partner. Ook in dit geval is er ruimte voor meer actie op het gebied van vrede en veiligheid, in betrekkingen die traditioneel door economische belangen gedomineerd worden. Wat de Republiek Korea betreft, zullen de betrekkingen dit jaar opgewaardeerd worden tot een strategisch partnerschap, met name door het sluiten van de kaderovereenkomst en de vrijhandelsovereenkomst. Onze partnerschappen, met onder meer Brazilië, Mexico en Zuid-Afrika winnen aan belang. Samenwerking met internationale en regionale organisaties is ook essentieel. Het partnerschap tussen de Verenigde Naties en de EU is een fundamentele pijler van ons buitenlands beleid. Maar er kan nog meer diepgang worden ontwikkeld, met name op het gebied van crisisbeheersing. Ook onze banden met de NAVO moeten worden verbreed bij het nastreven van het gezamenlijke doel om meer veiligheid te kunnen bieden in ons continent en daarbuiten. De OVSE behoudt een belangrijke rol bij het samenbrengen van alle landen met een belang bij de Europese veiligheid. Dit heeft hernieuwde aandacht gekregen in het proces van Corfu over Europees-Atlantische veiligheid, waaraan de EU in 2010 impulsen zal blijven geven.

Die banden worden aangevuld met de banden met regionale organisaties buiten Europa. In Zuidoost-Azië heeft de Asean de betrekkingen met de EU verdiept. De ondertekening van een uitgebreide PSO met Indonesië in november 2009 was een belangrijke stap binnen de betrekkingen tussen de Asean en de EU. De EU zal het onderhandelingsproces over de PSO met andere Asean-leden voortzetten. Hernieuwde betrokkenheid bij bilaterale onderhandelingen met afzonderlijke Asean-landen zal een aanzet vormen voor een toekomstige overeenkomst in regionaal verband. In oktober 2010 zal in Europa, in Brussel, de achtste ASEM-top plaatsvinden. Zowel een nauwere economische band als een krachtige politieke dialoog met de opkomende Aziatische regio is van steeds groter belang voor de toekomst van Europa. Meer bepaald biedt de top bij uitstek een gelegenheid om punten van overeenkomst te formuleren aan de vooravond van belangrijke internationale onderhandelingen.

De eerste G20 die plaatsvindt in een land dat niet tot de G8 behoort, is een maand later gepland, en de 16e Conferentie van de Partijen bij het VN-Klimaatverdrag zal kort daarna in Cancún worden geopend.

De EU is de belangrijkste internationale partner voor de Afrikaanse Unie en de gemeenschappelijke strategie Afrika-EU onderstreept het nieuwe strategische partnerschap tussen Europa en Afrika. De derde top EU-Afrika eind november 2010 zal de EU, de AU en hun lidstaten een grote kans bieden om de in de kader van de strategie gemaakte eerste vorderingen te toetsen, een nieuwe impuls te geven aan ons ambitieuze partnerschap, en de beleidscoördinatie en de praktische samenwerking tussen de EU en Afrika te versterken. Op de top zullen de belangrijke mondiale uitdagingen zoals vrede en veiligheid, klimaatverandering, toegang tot energie en veiligheid, en het bereiken van de millenniumdoelstellingen worden besproken.

Wat Latijns-Amerika en het Caribisch gebied betreft, wordt tijdens de top in mei tussen de EU en de LAC de agenda voor het strategisch partnerschap voor de komende twee jaar vastgesteld middels de Verklaring van Madrid en het aangehechte actieplan. Andere verwachte resultaten zijn: sluiting van een associatieovereenkomst met Midden-Amerika en van een handelsovereenkomst met meerdere partijen met bepaalde Andeslanden (Colombia/Peru) en hervatting van de onderhandelingen over een associatieovereenkomst met Mercosur, de start van de investeringsfaciliteit voor Latijns-Amerika (LAIF), instelling van de EU-LAC-stichting, het akkoord over de inhoud van de gemeenschappelijke strategie EU-Cariforum, het akkoord over een gezamenlijk uitvoeringsplan met Mexico, bevestiging van een associatie voor ontwikkeling en innovatie met Chili en versterking van de bilaterale betrekkingen.

De EU zal in verschillende fora blijven ijveren voor versterking van de internationale regeling tegen de proliferatie van massavernietigingswapens. Een succesvolle en evenwichtige uitkomst van de toetsingsconferentie van het non-proliferatieverdrag blijft een specifieke prioriteit. Wij hebben ook een positieve bijdrage geleverd aan de top over nucleaire veiligheid in april 2010 in Washington, en blijven trachten het besef te vergroten dat de nucleaire veiligheid wereldwijd moet worden verbeterd. De EU zal doorgaan met het uitvoeren van haar beleid, met name de "Nieuwe actielijnen voor de EU in de strijd tegen de proliferatie van massavernietigingswapens en de overbrengingsmiddelen daarvoor".

Bescherming en bevordering van mensenrechten is een fundamenteel onderdeel van ons buitenlands beleid over de hele linie. Het nastreven van onze belangen moet altijd worden gecombineerd met de bevordering van onze waarden.

In 2010 zal de EU doorgaan met het bevorderen van de trend naar afschaffing van de doodstraf.

De EU zal in het kader van haar mensenrechtenbeleid de vrijheid van godsdienst en levensovertuiging alsmede de bestrijding van godsdienstige onverdraagzaamheid nauwlettend blijven volgen. Met de Republiek Moldavië is in februari 2010 een nieuwe mensenrechtendialoog geopend, en ook met Indonesië zal met een nieuwe mensenrechtendialoog worden begonnen. De EU zal haar betrekkingen met de ASEAN verder blijven ontwikkelen, onder meer door samenwerking met de nieuwe intergouvernementele commissie voor de rechten van de mens van de ASEAN, en nagaan of het mogelijk is een dialoog over mensenrechtenproblemen in die regio te starten. De EU zal zich ten volle inzetten bij de voorbereidingen van de toetsing voor 2011 van de VN-mensenrechtenraad. De actieve betrokkenheid van het Europees Parlement bij de evaluatie van de mensenrechtendialogen met Rusland en China, en de uitwisselingen in de bevoegde commissies in het Europees Parlement en de Raad zullen worden verwelkomd.

Nu het Europees veiligheids- en defensiebeleid in 2009 tien jaar bestaat, en het Verdrag van Lissabon in werking is getreden, is het duidelijk dat het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid zich op relatief korte tijd sterk heeft ontwikkeld. Duidelijk is echter ook dat wij ons vermogen om doeltreffend op te treden verder moeten verbeteren door middel van een strategischer besluitvorming, een grotere samenhang tussen onze beleidssectoren en sterkere militaire en civiele vermogens. Wij zullen binnen het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid blijven werken aan het verbeteren van onze snelle inzetbaarheid, het treffen van flexibeler missieondersteunende regelingen, het versterken van het mensenrechten- en het genderperspectief, en het nauw coördineren van de GVD-activiteiten op de stabilisatie- en ontwikkelingsinspanningen op langere termijn van de Europese Commissie en de internationale partners. Of wij een impact kunnen hebben, hangt af van onze toegang tot de nodige vermogens, in combinatie met toereikende politieke en financiële middelen.

Concluderend kan worden gesteld dat 2010 een mijlpaal zal worden voor het Europees buitenlands beleid. Het institutionele debat dat tot het Verdrag van Lissabon heeft geleid heeft bijna tien jaar geduurd. Nu dat proces is voltooid, kunnen wij aan een nieuw hoofdstuk beginnen. Dat is net op tijd, want meer dan ooit dient de EU haar blik naar buiten te richten en zich te verstaan met de rest van de wereld. Als zij dat zou nalaten zou dat méér betekenen dan alleen maar een gemiste kans. Het zou erop neerkomen dat wij de door ons geambieerde rol in mondiale aangelegenheden, die nodig is om onze belangen en waarden te verdedigen, opgeven. Het is nu tijd om woorden in daden om te zetten.

BIJLAGE I**Legal acts in the CFSP area**

DATE	OBJET	BASE JURIDIQUE	RÉFÉRENCE J.O.
I. MESURES RESTRICTIVES			
I.1 BALKANS OCCIDENTAUX			
24.09.2009	Prorogation de la position commune 2004/694/PESC concernant de nouvelles mesures définies à l'appui d'une mise en oeuvre effective du mandat du Tribunal pénal international pour l'ex-Yougoslavie (TPIY)	art. 15	2009/717/PESC L 253 (25.09.2009)
26.02.2009	Renouvellement des mesures définies à l'appui d'une mise en oeuvre effective du mandat du Tribunal pénal international pour l'ex-Yougoslavie (TPIY)	art. 15	2009/164/PESC L 55 (27.02.2009)
10.02.2009	Prorogation et modification de la position commune 2004/133/PESC concernant des mesures restrictives à l'égard d'extrémistes dans l'ancienne République yougoslave de Macédoine (ARYM)	art. 15	2009/116/PESC L 40 (11.02.2009)
I.2 AFRIQUE			
REPUBLIQUE DÉMOCRATIQUE DU CONGO			
27.04.2009	Application de la position commune 2008/369/PESC concernant l'adoption de mesures restrictives à l'encontre de la République démocratique du Congo	position commune 2008/369/PESC art. 6; art. 23 (2)	2009/349/PESC L 106 (28.04.2009)
26.01.2009	Modification de la position commune 2008/369/PESC concernant l'adoption de mesures restrictives à l'encontre de la République démocratique du Congo	art. 15	2009/66/PESC L 23 (27.01.2009)
RÉPUBLIQUE DE GUINÉE			
22.12.2009	Modification de la position commune 2009/788/PESC concernant des mesures restrictives à l'encontre de la République de Guinée	art. 29	2009/1003/PESC L 346 (23.12.2009)
22.12.2009	Institution des certaines mesures restrictives spécifiques à l'encontre de la République de Guinée	art. 215 §1 et 2	2009/1284/UE L 346 (23.12.2009)
27.10.2009	Mesures restrictives à l'encontre de la République de Guinée	art. 15	2009/788/PESC L 281 (28.10.2009) + rectificatif L 282 (29.10.2009)

DATE	OBJET	BASE JURIDIQUE	RÉFÉRENCE J.O.
SOMALIE			
16.02.2009	Mesures restrictives à l'encontre de la Somalie et abrogation de la position commune 2002/960/PESC	art. 15	2009/138/PESC L 46 (17.02.2009)
ZIMBABWE			
26.01.2009	Renouvellement des mesures restrictives à l'encontre du Zimbabwe	art. 15	2009/68/PESC L 23 (27.01.2009)
I.3 ASIE / OCÉANIE			
BIRMANIE / MYANMAR			
18.12.2009	Modification de la position commune 2006/318/PESC renouvelant les mesures restrictives à l'encontre de la Birmanie/du Myanmar	art. 29	2009/981/PESC L 338 (19.12.2009)
13.08.2009	Modification de la position commune 2006/318/PESC renouvelant les mesures restrictives à l'encontre de la Birmanie/du Myanmar	art. 15	2009/615/PESC L 210 (14.08.2009)
27.04.2009	Renouvellement des mesures restrictives à l'encontre de la Birmanie/du Myanmar	art. 15	2009/351/PESC L 108 (29.04.2009)
RÉPUBLIQUE POPULAIRE DÉMOCRATIQUE DE CORÉE			
22.12.2009	Modification de la position commune 2006/795/PESC concernant l'adoption de mesures restrictives à l'encontre de la République populaire démocratique de Corée	art. 29	2009/1002/PESC L 346 (23.12.2009)
22.12.2009	Modification du règlement (CE) n o 329/2007 concernant des mesures restrictives à l'encontre de la République populaire démocratique de Corée	art. 215 §1 et 2	2009/1283/UE L 346 (23.12.2009)
04.08.2009	Mise en oeuvre de la position commune 2006/795/PESC concernant l'adoption de mesures restrictives à l'encontre de la République populaire démocratique de Corée	position commune 2006/795/PESC art. 6(1) art. 23(2)	2009/599/PESC L 203 (05.08.2009)
27.07.2009	Modification de la position commune 2006/795/PESC concernant l'adoption de mesures restrictives à l'encontre de la République populaire démocratique de Corée	art. 15	2009/573/PESC L 197 (29.07.2009)

DATE	OBJET	BASE JURIDIQUE	RÉFÉRENCE J.O.
I.4 MOYEN-ORIENT / GOLFE			
IRAN			
15.12.2009	Modification du règlement (CE) n o 423/2007 concernant l'adoption de mesures restrictives à l'encontre de l'Iran	art. 215 §1 et 2	2009/1228/UE L 330 (16.12.2009)
17.11.2009	Mise en oeuvre de l'article 7, paragraphe 2, du règlement (CE) n o 423/2007 concernant l'adoption de mesures restrictives à l'encontre de l'Iran et abrogeant la décision 2008/475/CE	règlement (CE) no 423/2007 art. 15 (2)	2009/1100/CE L 303 (18.11.2009)
17.11.2009	Mise en oeuvre de la position commune 2007/140/PESC concernant l'adoption de mesures restrictives à l'encontre de l'Iran	position commune 2007/140/PESC art. 7 (2) art. 23 (2)	2009/840/PESC L 303 (18.11.2009)
IRAQ			
05.03.2009	Modification de la position commune 2003/495/PESC sur l'Iraq	art. 15	2009/175/PESC L 62 (06.03.2009)
I.5 EUROPE ORIENTALE ET ASIE CENTRALE			
BIÉLORUSSIE			
15.12.2009	Prorogation des mesures restrictives à l'encontre de certains fonctionnaires de Biélorussie prévues dans la position commune 2006/276/PESC et abrogeant la position commune 2009/314/PESC	art. 29	2009/969/PESC L 332 (17.12.2009)
06.04.2009	Modification de la position commune 2006/276/PESC concernant des mesures restrictives à l'encontre de certains fonctionnaires de Biélorussie et abrogeant la position commune 2008/844/PESC	art. 15	2009/314/PESC L 93 (07.04.2009)
RÉPUBLIQUE DE MOLDAVIE			
16.02.2009	Renouvellement des mesures restrictives à l'encontre des dirigeants de la région de Transnistrie de la République de Moldova	art. 15	2009/139/PESC L 46 (17.02.2009)
OUZBÉKISTAN			
15.12.2009	Abrogation du règlement (CE) n o 1859/2005 instituant certaines mesures restrictives à l'encontre de l'Ouzbékistan	art. 215 §1, art. 301	2009/1227/UE L 330 (16.12.2009)

DATE	OBJET	BASE JURIDIQUE	RÉFÉRENCE J.O.
II. PESD			
II.1 BALKANS OCCIDENTAUX			
15.12.2009	Prorogation du mandat du chef de la Mission de police de l'Union européenne (MPUE) en Bosnie-Herzégovine	art. 38, troisième alinéa décision 2009/906/PESC art. 10 §1	2009/958/PESC MPUE/1/2009 L 330 (16.12.2009)
08.12.2009	Mission de police de l'Union européenne (MPUE) en Bosnie-et-Herzégovine	art. 28, art. 43 §2	2009/906/PESC L 322 (09.12.2009)
11.11.2009	Nomination du commandant de la force de l'Union européenne pour l'opération militaire de l'Union européenne en Bosnie-et-Herzégovine	art. 25, troisième alinéa; action commune 2004/570/PESC art. 6	2009/836/PESC BiH/15/2009 L 299 (14.11.2009)
09.06.2009	Modification de l'action commune 2008/124/PESC relative à la mission «État de droit» menée par l'Union européenne au Kosovo, EULEX KOSOVO	art. 14	2009/445/PESC L 148 (11.06.2009)
II.2 AFRIQUE			
04.12.2009	Nomination du commandant de la force de l'Union européenne pour l'opération militaire de l'Union européenne en vue d'une contribution à la dissuasion, à la prévention et à la répression des actes de piraterie et de vols à main armée au large des côtes de la Somalie (Atalanta)	art. 38 action commune 2008/851/PESC art. 6	2009/946/PESC ATALANTA/8/2009 L 327 (12.12.2009)
08.12.2009	Modification de l'action commune 2008/851/PESC concernant l'opération militaire de l'Union européenne en vue d'une contribution à la dissuasion, à la prévention et à la répression des actes de piraterie et de vols à main armée au large des côtes de la Somalie	art. 28, art. 43 §2	2009/907/PESC L 322 (09.12.2009)

DATE	OBJET	BASE JURIDIQUE	RÉFÉRENCE J.O.
17.11.2009	Modification et prolongation de l'action commune 2008/112/PESC relative à la mission de l'Union européenne visant à soutenir la réforme du secteur de la sécurité en République de Guinée- Bissau (UE RSS GUINÉE-BISSAU)	art. 14	2009/841/PESC L 303 (18.11.2009)
23.10.2009	Signature et conclusion de l'accord entre l'Union européenne et la République des Seychelles relatif au statut des forces placées sous la direction de l'Union européenne dans la République des Seychelles, dans le cadre de l'opération militaire de l'Union européenne Atalanta	art. 24	2009/916/PESC L 323 (10.12.2009)
23.10.2009	Signature et application provisoire de l'échange de lettre entre l'Union européenne et la République des Seychelles sur les conditions et les modalités régissant le transfert, de l'EUNAVFOR à la République des Seychelles, des personnes suspectées d'actes de piraterie ou des vols à main armée, ainsi que leur traitement après un tel transfert	art. 24	2009/877/PESC L 315 (02.12.2009)
19.10.2009	Abrogation de l'action commune 2007/677/PESC relative à l'opération militaire de l'Union européenne en République du Tchad et en République centrafricaine	art. 14	2009/795/PESC L 283 (30.10.2009)
19.10.2009	Modification de l'action commune 2007/405/PESC relative à la mission de police de l'Union européenne menée dans le cadre de la réforme du secteur de la sécurité (RSS) et son interface avec la justice en République démocratique du Congo (EUPOL RD Congo)	art. 14	2009/769/PESC L 274 (20.10.2009)

DATE	OBJET	BASE JURIDIQUE	RÉFÉRENCE J.O.
02.10.2009	Modification de la décision Atalanta/2/2009 du Comité politique et de sécurité relative à l'acceptation de contributions d'États tiers à l'opération militaire de l'Union européenne en vue d'une contribution à la dissuasion, à la prévention et à la répression des actes de piraterie et de vols à main armée au large des côtes de la Somalie (Atalanta), ainsi que la décision Atalanta/3/2009 du Comité politique et de sécurité établissant le Comité des contributeurs pour l'opération militaire de l'Union européenne en vue d'une contribution à la dissuasion, à la prévention et à la répression des actes de piraterie et de vols à main armée au large des côtes de la Somalie (Atalanta)	art. 25 troisième alinéa action commune 2008/851/PESC art. 10 décision ATALANTA/2/2009 décision ATALANTA/3/2009 + addendum	2009/758/PESC ATALANTA/7/2009 L 270 (15.10.2009)
25.09.2009	Nomination du chef de la mission de conseil et d'assistance de l'Union européenne en matière de réforme du secteur de la sécurité en République démocratique du Congo (EUSEC RD Congo)	art. 25 troisième alinéa action commune 2009/709/PESC art. 8	2009/723/PESC EUSEC/1/2009 L 257 (30.09.2009)
15.09.2009	Mission de conseil et d'assistance de l'Union européenne en matière de réforme du secteur de la sécurité en République démocratique du Congo (EUSEC RD Congo)	art. 14, art. 25 troisième alinéa, art. 28 §3 premier alinéa	2009/709/PESC L 246 (18.09.2009)
27.07.2009	Signature et application provisoire de l'accord entre l'Union européenne et la République de Croatie sur la participation de la République de Croatie à l'opération militaire de l'Union européenne en vue d'une contribution à la dissuasion, à la prévention et à la répression des actes de piraterie et de vols à main armée au large des côtes de la Somalie (opération Atalanta)	art. 24	2009/597/PESC L 202 (04.08.2009)
22.07.2009	Nomination du commandant de la force de l'Union européenne pour l'opération militaire de l'Union européenne en vue d'une contribution à la dissuasion, à la prévention et à la répression des actes de piraterie et de vols à main armée au large des côtes de la Somalie (Atalanta)	art. 25 troisième alinéa action commune 2008/851/PESC art. 6 §1	2009/559/PESC ATALANTA/6/2009 L 192 (24.07.2009)

DATE	OBJET	BASE JURIDIQUE	RÉFÉRENCE J.O.
25.06.2009	Modification et prorogation de l'action commune 2007/406/PESC relative à la mission de conseil et d'assistance de l'Union européenne en matière de réforme du secteur de la sécurité en République démocratique du Congo (EUSEC RD Congo)	art. 14	2009/509/PESC L 172 (02.07.2009)
15.06.2009	Modification et prorogation de l'action commune 2007/405/PESC relative à la mission de police de l'Union européenne menée dans le cadre de la réforme du secteur de la sécurité (RSS) et son interface avec la justice en République démocratique du Congo (EUPOL RD Congo)	art. 14	2009/466/PESC L 151 (16.06.2009)
10.06.2009	Modification de la décision Atalanta/2/2009 du Comité politique et de sécurité relative à l'acceptation de contributions d'États tiers à l'opération militaire de l'Union européenne en vue d'une contribution à la dissuasion, à la prévention et à la répression des actes de piraterie et de vols à main armée au large des côtes de la Somalie (Atalanta), ainsi que la décision Atalanta/3/2009 du Comité politique et de sécurité établissant le Comité des contributeurs pour l'opération militaire de l'Union européenne en vue d'une contribution à la dissuasion, à la prévention et à la répression des actes de piraterie et de vols à main armée au large des côtes de la Somalie (Atalanta)	art. 25 troisième alinéa action commune 2008/851/PESC art. 10 §2 décision ATALANTA/2/2009 décision ATALANTA/3/2009 + addendum	2009/446/PESC ATALANTA/5/2009 L 148 (11.06.2009)
27.05.2009	Nomination d'un commandant de l'opération de l'Union européenne pour l'opération militaire de l'Union européenne en vue d'une contribution à la dissuasion, à la prévention et à la répression des actes de piraterie et de vols à main armée au large des côtes de la Somalie (Atalanta)	art. 25 troisième alinéa	2009/413/PESC ATALANTA/4/2009 L 132 (29.05.2009)
18.05.2009	Modification de l'action commune 2008/112/PESC relative à la mission de l'Union européenne visant à soutenir la réforme du secteur de la sécurité en République de Guinée-Bissau (UE RSS GUINÉE- BISSAU)	art. 14	2009/405/PESC L 128 (27.05.2009)

DATE	OBJET	BASE JURIDIQUE	RÉFÉRENCE J.O.
21.04.2009	Établissement d'un Comité des contributeurs pour l'opération militaire de l'Union européenne en vue d'une contribution à la dissuasion, à la prévention et à la répression des actes de piraterie et de vols à main armée au large des côtes de la Somalie (Atalanta)	art. 25 troisième alinéa action commune 2008/851/PESC art. 10 §5	2009/369/PESC ATALANTA/3/2009 L 112 (06.05.2009) + addendum L 119 (14.05.2009)
21.04.2009	Acceptation de contributions d'États tiers à l'opération militaire de l'Union européenne en vue d'une contribution à la dissuasion, à la prévention et à la répression des actes de piraterie et de vols à main armée au large des côtes de la Somalie (Atalanta)	art. 25 troisième alinéa action commune 2008/851/PESC art. 10 §2	2009/356/PESC ATALANTA/2/2009 L 109 (30.04.2009)
26.02.2009	Échange de lettres entre l'Union européenne et le gouvernement du Kenya sur les conditions et les modalités régissant le transfert, de la force navale placée sous la direction de l'Union européenne (EUNAVFOR) au Kenya, des personnes soupçonnées d'avoir commis des actes de piraterie qui sont retenues par l'EUNAVFOR et de leurs biens saisis en possession de cette dernière, ainsi que leur traitement après un tel transfert	art. 24	2009/293/PESC L 79 (25.03.2009)
17.03.2009	Nomination du commandant de la force de l'Union européenne pour l'opération militaire de l'Union européenne en vue d'une contribution à la dissuasion, à la prévention et à la répression des actes de piraterie et de vols à main armée au large des côtes de la Somalie (Atalanta)	action commune 2008/851/PESC art. 6 §1	2009/288/PESC ATALANTA/1/2009 L 76 (24.03.2009)
II.3 ASIE / OCÉANIE			
17.11.2009	Modification de l'action commune 2007/369/PESC relative à l'établissement de la Mission de police de l'Union européenne en Afghanistan (EUPOL AFGHANISTAN)	art. 14	2009/842/PESC L 303 (18.11.2009)

DATE	OBJET	BASE JURIDIQUE	RÉFÉRENCE J.O.
II.4 MOYEN-ORIENT / GOLFE			
15.12.2009	Nomination du chef de la mission intégrée «État de droit» de l'Union européenne pour l'Iraq, EUJUST LEX	art. 38 action commune 2009/475/PESC art. 9 §2	2009/982/PESC EUJUST LEX/2/2009 L 338 (19.12.2009)
15.12.2009	Nomination du chef de la mission de police de l'Union européenne pour les territoires palestiniens	art. 38, troisième alinéa action commune 2005/797/PESC art. 11 §1	2009/957/PESC EUPOL COPPS/2/2009 L 330 (16.12.2009)
15.12.2009	Modification de l'action commune 2005/797/PESC concernant la mission de police de l'Union européenne pour les territoires palestiniens	art. 28, art. 43 §2	2009/955/PESC L 330 (16.12.2009)
20.11.2009	Modification de l'action commune 2005/889/PESC établissant une mission de l'Union européenne d'assistance à la frontière au point de passage de Rafah (EU BAM Rafah)	art. 14	2009/854/PESC L 312 (27.11.2009)
03.07.2009	Nomination du chef de la mission intégrée «État de droit» de l'Union européenne pour l'Iraq, EUJUST LEX	art. 25 troisième alinéa action commune 2009/475/PESC art. 9(2)	2009/596/PESC L 202 (04.08.2009)
11.06.2009	Mission intégrée «État de droit» de l'Union européenne pour l'Iraq, EUJUST LEX	art. 14	2009/475/PESC L 156 (19.06.2009)
27.05.2009	Établissement d'un Comité des contributeurs pour la mission de police de l'Union européenne pour les territoires palestiniens (EUPOL COPPS)	art. 25 troisième alinéa action commune 2005/797/PESC art. 12(3);	2009/412/PESC EUPOL COPPS/1/2009 L 132 (29.05.2009)

DATE	OBJET	BASE JURIDIQUE	RÉFÉRENCE J.O.
II.5 EUROPE ORIENTALE ET ASIE CENTRALE			
31.07.2009	Prorogation du mandat du chef de la mission d'observation de l'Union européenne en Géorgie, EUMM Georgia	art. 25 troisième alinéa; action commune 2008/736/PESC art. 10 §1	2009/619/PESC EUMM GEORGIA/1/2009 L 214 (19.08.2009)
27.07.2009	Modification et prorogation de l'action commune 2008/736/PESC concernant la mission d'observation de l'Union européenne en Géorgie, EUMM Georgia	art. 14	2009/572/PESC L 197 (29.07.2009)
27.07.2009	Modification et prorogation de la décision 2008/901/PESC relative à une mission d'enquête internationale indépendante sur le conflit en Géorgie	art. 13 §3, art. 23 §1	2009/570/PESC L 197 (29.07.2009)
23.03.2009	Modification de l'action commune 2008/736/PESC concernant la mission d'observation de l'Union européenne en Géorgie, EUMM Georgia	art. 14	2009/294/PESC L 79 (25.03.2009)
III. INSTITUTIONNALISATION DE LA PESD: AGENCE EUROPÉENNE DE DÉFENSE, INSTITUT D'ÉTUDES DE SÉCURITÉ, CENTRE SATELLITAIRE ET COLLÈGE EUROPÉEN DE SÉCURITÉ ET DE DÉFENSE			
10.11.2009	Modification de l'action commune 2001/555/PESC relative à la création d'un centre satellitaire de l'Union européenne	art. 14	2009/834/PESC L 297 (13.11.2009)
14.09.2009	Règlement du personnel du Centre satellitaire de l'Union européenne	action commune 2001/555/PESC action commune 2006/998/PESC art. 9, paragraphe 3	2009/747/PESC L 276 (21.10.2009)
IV. REPRÉSENTANTS SPÉCIAUX DE L'UNION EUROPÉENNE			
IV.1 AFGHANISTAN/PAKISTAN			
15.06.2009	Nomination du représentant spécial de l'Union européenne pour l'Afghanistan et le Pakistan et abrogeant l'action commune 2009/135/PESC	art. 14, art. 18(5), art. 23(2)	2009/467/PESC L 151 (16.06.2009)
16.02.2009	Prorogation du mandat du représentant spécial de l'Union européenne en Afghanistan	art. 14, art. 18(5), art. 23(2)	2009/135/PESC L 46 (17.02.2009)

DATE	OBJET	BASE JURIDIQUE	RÉFÉRENCE J.O.
IV.2 ANCIENNE RÉPUBLIQUE YUGOSLAVE DE MACÉDOINE (ARYM)			
15.09.2009	Prorogation du mandat du représentant spécial de l'Union européenne dans l'ancienne République yougoslave de Macédoine (ARYM)	art. 14, art. 18(5), art. 23(2)	2009/706/PESC L 244 (16.09.2009)
16.02.2009	Prorogation du mandat du représentant spécial de l'Union européenne dans l'ancienne République yougoslave de Macédoine (ARYM)	art. 14, art. 18(5), art. 23(2)	2009/129/PESC L 46 (17.02.2009)
IV.3 ASIE CENTRALE			
16.02.2009	Prorogation du mandat du représentant spécial de l'Union européenne pour l'Asie centrale	art. 14, art. 18(5), art. 23(2)	2009/130/PESC L 46 (17.02.2009)
IV.4 BOSNIE-HERZÉGOVINE			
11.03.2009	Nomination du représentant spécial de l'Union européenne en Bosnie-et-Herzégovine	art. 14, art. 18(5), art. 23(2)	2009/181/PESC L 67 (12.03.2009)
IV.5 CAUCASE DU SUD			
16.02.2009	Prorogation du mandat du représentant spécial de l'Union européenne pour le Caucase du Sud	art. 14, art. 18(5), art. 23(2)	2009/133/PESC L 46 (17.02.2009)
IV.6 GÉORGIE			
15.12.2009	Modification de l'action commune 2009/131/PESC prorogeant le mandat du représentant spécial de l'Union européenne pour la crise en Géorgie	art. 28, art. 31(2), art. 33	2009/956/PESC L 330 (16.12.2009)
27.07.2009	Prorogation du mandat du représentant spécial de l'Union européenne pour la crise en Géorgie	art. 14, art. 18(5), art. 23(2)	2009/571/PESC L 197 (29.07.2009)
16.02.2009	Prorogation du mandat du représentant spécial de l'Union européenne pour la crise en Géorgie	art. 14, art. 18(5), art. 23(2)	2009/131/PESC L 46 (17.02.2009)

DATE	OBJET	BASE JURIDIQUE	RÉFÉRENCE J.O.
IV.7 KOSOVO			
07.08.2009	Modification de l'action commune 2009/137/PESC prorogeant le mandat du représentant spécial de l'Union européenne au Kosovo	art. 14, art. 18(5), art. 23(2)	2009/605/PESC L 206 (08.08.2009)
16.02.2009	Prorogation du mandat du représentant spécial de l'Union européenne au Kosovo	art. 14, art. 18(5), art. 23(2)	2009/137/PESC L 46 (17.02.2009) + Rectificatif L 91 (03.04.2009)
IV.8 PROCESSUS DE PAIX AU MOYEN-ORIENT			
16.02.2009	Prorogation du mandat du représentant spécial de l'Union européenne pour le processus de paix au Moyen-Orient	art. 14, art. 18(5), art. 23(2)	2009/136/PESC L 46 (17.02.2009)
IV.9 RÉGION DES GRANDS LACS AFRICAINS			
16.02.2009	Prorogation du mandat du représentant spécial de l'Union européenne pour la région des Grands Lacs africains	art. 14, art. 18(5), art. 23(2)	2009/128/PESC L 46 (17.02.2009)
IV.10 RÉPUBLIQUE DE MOLDAVIE			
16.02.2009	Prorogation du mandat du représentant spécial de l'Union européenne en République de Moldavie	art. 14, art. 18(5), art. 23(2)	2009/132/PESC L 46 (17.02.2009)
IV.12 SOUDAN			
16.02.2009	Prorogation du mandat du représentant spécial de l'Union européenne pour le Soudan	art. 14, art. 18(5), art. 23(2)	2009/134/PESC L 46 (17.02.2009)
V. NON-PROLIFERATION			
22.12.2009	Soutien d'activités de l'Union européenne visant à promouvoir auprès des pays tiers le contrôle des exportations d'armements et les principes et critères de la position commune 2008/944/PESC	art. 26(2) et art. 31(1)	2009/1012/PESC L 348 (29.12.2009)
27.07.2009	Soutien des activités de l'OIIAC dans le cadre de la mise en oeuvre de la stratégie de l'UE contre la prolifération des armes de destruction massive	art. 13(3) et art. 23(1)	2009/569/PESC L 197 (29.07.2009)
19.01.2009	Soutien d'activités de l'UE visant à promouvoir auprès des pays tiers le processus d'élaboration d'un traité sur le commerce des armes, dans le cadre de la stratégie européenne de sécurité	art. 13(3) et art. 23(1)	2009/42/PESC L 17 (22.01.2009)

DATE	OBJET	BASE JURIDIQUE	RÉFÉRENCE J.O.
VI. LUTTE CONTRE LE TERRORISME			
22.12.2009	Modification du règlement (CE) no 881/2002 instituant certaines mesures restrictives spécifiques à l'encontre de certaines personnes et entités liées à Oussama ben Laden, au réseau Al-Qaida et aux Taliban	art. 215 §2	2009/1286/UE L 346 (23.12.2009)
22.12.2009	Mise à jour de la liste des personnes, groupes et entités auxquels s'appliquent les articles 2, 3 et 4 de la position commune 2001/931/PESC relative à l'application de mesures spécifiques en vue de lutter contre le terrorisme	art. 29	2009/1004/PESC L 346 (23.12.2009)
22.12.2009	Mise en oeuvre de l'article 2, paragraphe 3, du règlement (CE) n o 2580/2001 concernant l'adoption de mesures restrictives spécifiques à l'encontre de certaines personnes et entités dans le cadre de la lutte contre le terrorisme, et abrogeant le règlement (CE) n o 501/2009	règlement (CE) no 2580/2001 art. 2 §3	2009/1285/UE L 346 (23.12.2009)
15.06.2009	Mise à jour de la position commune 2001/931/PESC relative à l'application de mesures spécifiques en vue de lutter contre le terrorisme et abrogeant la position commune 2009/67/PESC	art. 15 et 34	2009/468/PESC L 151 (16.06.2009) + Corrigendum L 353 (31.12.2009)
26.01.2009	Mise à jour de la position commune 2001/931/PESC relative à l'application de mesures spécifiques en vue de lutter contre le terrorisme et abrogeant la position commune 2008/586/PESC	art. 15 et 34	2009/67/PESC L 23 (27.01.2009)
VII. SECURITÉ			
30.11.2009	Conclusion de l'accord entre l'Australie et l'Union européenne sur la sécurité des informations classifiées	art. 24	2010/53/PESC L 26 (30.01.2010)
16.03.2009	Conclusion de l'accord entre l'Union européenne et Israël sur les procédures de sécurité pour l'échange d'informations classifiées	art. 24	2009/558/PESC L 192 (24.07.2009)
PROCESSUS DE PAIX AU MOYEN-ORIENT			
27.10.2009	Accueil temporaire de certains Palestiniens par des États membres de l'UE	art. 15	2009/787/PESC L 281 (28.10.2009)

BIJLAGE II

Appearances by representatives of the Council in the European Parliament in the field of CFSP/ESDP in 2009

I. Appearances by the Presidency:

No	DATE	PERSON/SUBJECT	PLACE
1	19.02	Formal sitting with President Klaus	Mini Plenary, Brussels
2	14.01	PM Topolánek on the priorities of the CZ Pcy	EP Plenary, Strasbourg
3	25.03	PM Topolánek on the results of the Spring European Council	EP Plenary, Strasbourg
4	06.04	PM Topolánek and DFM Kohout	ACP-EU JPA, Prague
5	15.07	PM Fischer on results of CZ Pcy and the European Council	EP Plenary, Strasbourg
6	14.01	FM Schwarzenberg on the situation in the Middle East/Gaza	EP Plenary, Strasbourg
7	20.01	FM Schwarzenberg on the CFSP priorities of the CZ Pcy	AFET, Brussels
8	17.03	FM Schwarzenberg	EMPA 5th Plenary Session, Brussels
9	18.04	FM Schwarzenberg	66th EP/US Congress Transatlantic Legislators' Dialogue, Prague
10	22.04	FM Schwarzenberg - during the vote on Turkmenistan	EP Plenary, Strasbourg
11	16.12.08	VPM Vondra met Conference of Committee Chairs	EP, Strasbourg
12	14.01	VPM Vondra on the Gas supply to the EU by Ukraine and Russia	EP Plenary, Strasbourg
13	14.01	VPM Vondra on the situation in the Horn of Africa	EP Plenary, Strasbourg
14	14.01	VPM Vondra on relations between the EU and Belarus	EP Plenary, Strasbourg
15	14.01	VPM Vondra on commemoration of Srebrenica	EP Plenary, Strasbourg
16	03.02	VPM Vondra on resettlement of Guantánamo prisoners	EP Plenary, Strasbourg
17	03.02	VPM Vondra on alleged use of European countries by the CIA for the transport and illegal detention of prisoners	EP Plenary, Strasbourg
18	04.02	VPM Vondra on Kosovo	EP Plenary, Strasbourg
19	04.02	VPM Vondra on consular protection of EU citizens in third countries	EP Plenary, Strasbourg
20	18.02	VPM Vondra on the Barcelona Process -Union for the Mediterranean	Mini Plenary, Brussels
21	11.03	VPM Vondra on preparation of the European Council	EP Plenary, Strasbourg
22	11.03	VPM Vondra on Croatia, Turkey and FYROM progress reports 2008	EP Plenary, Strasbourg
23	11.03	VPM Vondra on the mandate of the ICT for the former Yugoslavia	EP Plenary, Strasbourg

No	DATE	PERSON/SUBJECT	PLACE
24	25.03	VPM Vondra on transatlantic relations	EP Plenary, Strasbourg
25	25.03	VPM Vondra on Turkmenistan	EP Plenary, Strasbourg
26	25.03	VPM Vondra on EU-Belarus dialogue	EP Plenary, Strasbourg
27	25.03	VPM Vondra met Conference of Committee Chairs	EP, Strasbourg
28	01.04	VPM Vondra on a recommendation to the Council on the new EU-Russia agreement	Mini Plenary, Brussels
29	05.05	VPM Vondra on preparation of the European Council	EP Plenary, Strasbourg
30	23.04	Minister of Employment and Social Affairs Necas on the situation in Moldova	EP Plenary, Strasbourg
31	23.04	Minister of Employment and Social Affairs Necas on Western Balkans	EP Plenary, Strasbourg
32	23.04	Minister of Employment and Social Affairs Necas on Non-proliferation	EP Plenary, Strasbourg
33	27.01	DFM Kohout on the results of GAERC (26-27/1)	Extraordinary AFET
34	24.02	DFM Kohout on the results of GAERC (23-24/2)	AFET, Brussels
35	25.02	DFM Kohout	1st Northern Dimension Forum, Brussels
36	17.03	DFM Kohout on the results of GAERC (16-17/3)	Extraordinary AFET, Brussels
37	28.04	DFM Kohout on results of GAERC (27-28/4)	Extraordinary AFET, Brussels
38	06.05	DFM Kohout on UN Conference on Racism	EP Plenary, Strasbourg
39	06.05	DFM Kohout on Human Rights in the world 2008	EP Plenary, Strasbourg
40	07.05	DFM Kohout	High-Level Contact Group for the relations with the Turkish Cypriot Community, Strasbourg
41	21.01	Director General for EU Countries, Burianek , CZ MFA	11th EP-BiH IPM, Brussels
42	21.01	COHOM chair Dlouha on the priorities of the CZ Pcy in the area of Human Rights	DROI, Brussels
43	29.01	PSC chair Amb. Sramek on the priorities of the CZ Pcy in the field of ESDP	SEDE, Brussels
44	10.02	COHOM chair Dlouha on three human rights reports (clauses, dialogues and sanctions)	DROI, Brussels

No	DATE	PERSON/SUBJECT	PLACE
45	11.02	CZ Dep. Military Representative to the EU Pavel , CZ Perm. Rep.	EP-Afghanistan IPM, Brussels
46	16.02	Dep. Director Holikova , CZ MFA	EU-Georgia PCC, Brussels
47	16.02	Dep. Director Holikova , CZ MFA	EU-Russia PCC, Brussels
48	23.02	Ambassador Kuhnl	EU-Croatia JPC, Zagreb
49	24.02	COREPER 2 Amb. Vicenova , CZ Perm. Rep.	EU-Ukraine PCC, Brussels
50	16.03	COARM chair Ms Sequensova	SEDE
51	19.03	Director of South and South-East Europe Department, Szunyog , CZ MFA	16th EP-Albania IPM, Tirana
52	25.03	DG Karfik , Section for Non-European Countries and Development Cooperation, CZ MFA	EU-Chile JPC in Strasbourg
53	26.03	Chair of EEA/EFTA WG Soukupova	EEA JPC
54	31.03	DG Secka , EU Section, CZ MFA	EU-FYROM JPC, Brussels
55	31.03	COREPER 2 Amb. Vicenova , CZ Perm. Rep.	EU-Turkey JPC, Brussels
56	31.03	Head of External Relations Unit Fajkusova , CZ Perm. Rep.	EU-Mexico JPC, Brussels
57	06.04	Director of South and South-East Europe Department, Szunyog , CZ MFA	2nd EP/Kosovo IPM, Pristina
58	07.04	Ambassador of Poland in Armenia, Knothe	EU-Armenia PCC, Yerevan
59	08.04	Ambassador Hrda , DG, Cabinet of the Minister, MFA	EuroLat JPA, Madrid
60	16.04	COHOM chair Dlouha on the Human Rights policies towards Russia and China	DROI, Brussels
61	15.07	PM Reinfeldt on presentation of the SE Pcy programme	EP Plenary, Strasbourg
62	07.10	PM Reinfeldt on results of the referendum in Ireland	Mini Plenary, Brussels
63	11.11	PM Reinfeldt on the outcome of the European Council incl. the mandate and attributions of the President of the European Council and of the High Representative/vice-president of the Commission, as well as the structure of the new Commission	Mini Plenary, Brussels
64	16.12	PM Reinfeldt on the results of the European Council and the SE Pcy	EP Plenary, Strasbourg

No	DATE	PERSON/SUBJECT	PLACE
65	24.02	FM Bildt in preparation of the SE Pcy	AFET, Brussels
66	15.07	FM Bildt on Iran	EP Plenary, Strasbourg
67	15.07	FM Bildt on China	EP Plenary, Strasbourg
68	15.07	FM Bildt on Honduras	EP Plenary, Strasbourg
69	21.07	FM Bildt on presentation of the SE Pcy programme	AFET, Brussels
70	25.11	FM Bildt on the enlargement strategy 2009 concerning the countries of the Western Balkans, Iceland and Turkey	EP Plenary, Strasbourg
71	25.11	FM Bildt on a political solution with regard to the piracy off the coast of Somalia	EP Plenary, Strasbourg
72	10.12	FM Bildt on the results of the SE Pcy programme	AFET, Brussels
73	17.11	MoD Tolgfors on SE Pcy programme in the field of ESDP	AFET, Brussels
74	16.09	Minister for Europe Malmström on EU strategy for the Baltic Sea area	EP Plenary, Strasbourg
75	16.09	ME Malmström on the EC/Tajikistan PCA	EP Plenary, Strasbourg
76	20.10	ME Malmström on Democracy building in external relations	EP Plenary, Strasbourg
77	21.10	ME Malmström on the preparation of the European Council	EP Plenary, Strasbourg
78	21.10	ME Malmström on EEAS	EP Plenary, Strasbourg
79	21.10	ME Malmström on Transatlantic relations	EP Plenary, Strasbourg
80	04.11	ME Malmström on the results of GAERC	AFET, Brussels
81	11.11	ME Malmström on EU-Russia Summit	Mini Plenary, Brussels
82	25.11	ME Malmström on the preparation of the European Council	EP Plenary, Strasbourg
83	15.12	ME Malmström on the conclusions of the Foreign Affairs Council on the Middle East Peace Process, including the situation in eastern Jerusalem	EP Plenary, Strasbourg
84	15.12	ME Malmström on restrictive measures affecting the rights of individuals following the entry into force of the Lisbon Treaty	EP Plenary, Strasbourg
85	15.12	ME Malmström on the situation in Georgia	EP Plenary, Strasbourg
86	16.12	ME Malmström on new EU action plan for Afghanistan and Pakistan	EP Plenary, Strasbourg
87	16.12	ME Malmström on Belarus	EP Plenary, Strasbourg
88	16.12	ME Malmström on Violence in the Democratic Republic of Congo	EP Plenary, Strasbourg
89	08.07	Deputy DG Rydberg , head of Middle East and North Africa, SE MFA on Iran ("in camera")	Enlarged AFET bureau
90	31.08	COHOM Chair Hammar skjöld on presentation of the SE Pcy priorities in the field of human rights	DROI, Brussels
91	07.09	PSC chair Amb. Skoog on presentation of the SE Pcy programme in the field of ESDP	SEDE, Brussels

No	DATE	PERSON/SUBJECT	PLACE
92	15.09	State Secretary Belfrage on the results of GAERC (14-15/9)	AFET, Strasbourg
93	30.09	Amb. for Human Rights, Nordlander on EU human rights dialogues ("in camera")	DROI, Brussels
94	06.10	ACP Chair Sohlström on state of play in the negotiations for the 2nd revision of the Cotonou Agreement	DEVE, Brussels
95	06.10	COAFR Chair Ndisi on the situation in Mauritania	DEVE, Brussels
96	14.10	Chair of Mashreq/Maghreb WG Jardfeldt	Israel + Palestinian delegations
97	15.10	Ambassador Winberg , SE MFA	SEDE Workshop: "Anti-Personnel Landmines: achievements and practices a decade after the 1997 Mine Ban Treaty", Brussels
98	15.10	COEST co-chair Hagström	Belarus delegation
99	15.10	COEST co-chair Fredriksson	Russia delegation
100	03.11	Deputy DG Rydberg , head of Middle East and North Africa, SE MFA	EMPA, Brussels
101	03.11	Euromed Coordinator Ambassador Carlsson	EMPA, Brussels
102	04.11	Chair of Mashreq/Maghreb WG Jardfeldt	Maghreb delegation
103	09.11	COTRA Chair Brodén	32nd EP-Canada IPM
104	11.11	COEST Chair Hagström	7th EU-Kyrgyzstan PCC
105	12.11	COASI Chair Ozaki-Macias	7th EP/Malaysia IPM
106	16.11	Deputy PSC amb. Hartzell on the situation in Somalia	SEDE, Brussels
107	18.11	State Secretary Belfrage on the results of GAERC (16-17/11)	AFET, Brussels
108	30.11	COHOM Chair Hammar skjöld on the results of the SE Pcy Programme in the field of human rights	SEDE, Brussels
109	30.11	Amb. for Human Rights, Nordlander on the results of the Pcy Programme on Human Rights	DROI, Brussels
110	02.12	SE Ambassador to Armenia and Azerbaijan, Aden	10th EU-Azerbaijan PCC
111	09.12	Counsellor Lärke , SE Perm. Rep	Delegation to the EU-Turkey JPC
112	10.12	PSC chair, Amb. Skoog on results of the SE Pcy in the field of ESDP	SEDE, Brussels

No	DATE	PERSON/SUBJECT	PLACE
113	16.12	PSC chair, Amb. Skoog on the Foreign Affairs Council Conclusions (8/12) on the Middle East Peace Process	AFET WG on Middle East, Strasbourg
114	16.12	Swedish Ambassador to the Council of Europe, Sjögren	3rd EP-Serbia IPM

II. Presidency appearances as part of the 2006 I.I.A. (joint consultation meetings on the financing of CFSP)⁷²:

No	DATE	PERSON/ SUBJECT	PLACE
1	19.02	PSC chair Amb. Sramek	AFET/BUDG bureaux, EP
2	02.04	PSC chair Amb. Sramek	AFET/BUDG bureaux, EP
3	22.07	PSC chair Amb. Skoog	AFET/BUDG bureaux, EP
4	07.10	PSC chair Amb. Skoog	AFET/BUDG bureaux, EP
5	02.12	PSC chair Amb. Skoog	AFET/BUDG bureaux, EP

III. SG/HR Solana/ HR Ashton (from 1/12):

No	DATE	PERSON/ SUBJECT	PLACE
----	------	-----------------	-------

EP- appearances:

1	18.02	SG/HR Solana on role of the EU in the Middle East + joint Debate on CFSP, ESS/ESDP and NATO	Mini Plenary, Brussels
2	17.03	SG/HR Solana	EMPA 5th Plenary Session, Brussels
3	02.12	HR Ashton - exchange of views	AFET, Brussels
4	15.12	HR Ashton on the conclusions of the Foreign Affairs Council on the Middle East Peace Process, including the situation in eastern Jerusalem	EP Plenary, Strasbourg
5	15.12	HR Ashton on restrictive measures affecting the rights of individuals following the entry into force of the Lisbon Treaty	EP Plenary, Strasbourg
6	16.12	HR Ashton on new EU action plan for Afghanistan and Pakistan	EP Plenary, Strasbourg

⁷² Minimum five meetings per year required according to the 2006 I.I.A. OJ C 139, 14.06.2006, p. 1

No	DATE	PERSON/ SUBJECT	PLACE
----	------	-----------------	-------

Special Committee meetings⁷³:

7	29.04	SG/HR Solana meeting with the EP Special Committee on access to classified documents	JL
---	-------	---	----

Meetings with EP President:

8	05.03	SG/HR Solana meeting with EP President Pöttering	EP
9	18.06	SG/HR Solana meeting with EP President Pöttering	JL
10	07.09	SG/HR Solana meeting with EP President Buzek	EP

IV. Informal working lunches between members of the PSC and AFET, SEDE and DROI chairs:

No	DATE	PERSON/ SUBJECT	PLACE
1	10.02	Informal PSC lunch with AFET, SEDE and DROI chairs	JL
2	06.10	Informal PSC lunch with new AFET, SEDE and DROI chairs	JL

V. European Union Special Representatives (EUSRs):

No	DATE	PERSON/ SUBJECT	PLACE
1	19.01	EUSRs Semneby and Morel on the South Caucasus and the crisis in Georgia	AFET, Brussels
2	19.01	EUSR Fouéré on FYROM	AFET, Brussels
3	21.01	EUSR (and HR) Lajčák on Bosnia and Herzegovina's progress towards European integration	11th EP-BiH IPM, Brussels
4	11.02	EUSR Feith on Kosovo	AFET, Brussels
5	01.09	EUSR Feith on Kosovo	AFET, Brussels
6	06.10	EUSR Sequi on Afghanistan/Pakistan	AFET, Brussels

⁷³ OJ C298, 30.11.2002, p. 1

No	DATE	PERSON/ SUBJECT	PLACE
7	11.11	EUSR Semneby	Enlarged bureau of AFET + Delegation for relations with Armenia, Azerbaijan and Georgia
8	24.11	EUSR Otte	AFET WG on Middle East, Strasbourg

VII. European Union Military Committee (EUMC):

No	DATE	PERSON/ SUBJECT	PLACE
1	03.09	Chairman of the EUMC General Bentgeat	SEDE, Brussels

VIII. Senior Council Secretariat officials:

No	DATE	PERSON/ SUBJECT	PLACE
1	20.01	PR on non-proliferation of WMD Giannella on the use of EC air safety regulations to reduce the number of air cargo companies involved in arms trafficking	DEVE, Brussels
2	29.01	Counter-Terrorism Coordinator de Kerchove on fight against terrorism	SEDE, Brussels
3	09.02	Policy Unit Director Schmid on cyber security	SEDE, Brussels
4	10.02	PR for Human Rights Kionka on three human rights reports (clauses, dialogues and sanctions)	DROI, Brussels
5	10.02	PR on non-proliferation of WMD Giannella on non proliferation issues and arms exports control	SEDE, Brussels
6	16.03	Director DG E VIII Arnould on EUFOR/CHAD and Athena financing	SEDE, Brussels
7	08.07	DG Cooper on Iran ("in camera")	Enlarged AFET bureau, Brussels
8	31.08	PR for Human Rights Kionka on the SE Pcy human rights priorities	DROI, Brussels
9	07.09	PR on non-proliferation of WMD Giannella	SEDE, Brussels
10	30.09	Civil OpsCdr Klompenerhouwer on civilian ESDP missions	SEDE, Brussels
11	13.10	DG Cooper on Bosnia-Herzegovina ("in camera")	AFET WG on the Western Balkans + AFET coordinators
12	04.11	DG Cooper ("in camera")	Iran delegation

No	DATE	PERSON/ SUBJECT	PLACE
13	16.11	Ops Cdr Admiral Hudson on EUNAVFOR ATALANTA	SEDE jointly with TRAN and PECH
14	16.11	PR for Somalia Joana on Somalia	SEDE, Brussels
15	01.12	CMPD Deputy DG Arnould on CSDP - current issues	SEDE, Brussels

IX. Other senior officials:

No	DATE	PERSON/ SUBJECT	PLACE
1	01.12	EDA Chief Executive Weis on activities of the EDA	SEDE, Brussels

X. Official EP visits to ESDP missions/operations in theatre or OHQ:

No	DATE	PERSON/ SUBJECT	PLACE
1	09.01	SEDE and TRAN visited OHQ EU NAVFOR ATALANTA	Northwood, UK
2	24-27.02	SEDE visited EUMM Georgia	Georgia

XI. Official EP visits to Council Agency Headquarters:

No	DATE	PERSON/ SUBJECT	PLACE
1	19.03	SEDE visited EDA	Brussels
2	03.12	SEDE visited SATCEN	Torrejon, Spain

BIJLAGE III

CFSP budget 2009 - commitment appropriations

Actions financed in 2009:

19.0301 Monitoring and implementation of peace and security processes	€
2009/294/CFSP EUMM Georgia	2.100.000,00
2009/572/CFSP EUMM Georgia (prolongation until 14 September 2010, € 12.500.000)	9.000.000,00
2009/854/CFSP EU Border Assistance Mission for the Rafah Crossing Point (EUBAM Rafah)	1.120.000,00
19.0302 Non-proliferation and disarmament	
2008/974/CFSP Support for the Hague Code of Conduct	1.015.000,00
2008/858/CFSP Support of the Biological and Toxin Weapons Convention (BTWC)	1.400.000,00
2009/42/CFSP Support on EU activities - Arms Trade Treaty (UNIDiR)	836.260,00
2008/230/CFSP EU code of conduct on arms export - Sweden	116.500,00
2009/569/CFSP Support for OPCW activities - EU Strategy against Proliferation of WMDs	2.110.000,00
19.0303 Conflict resolution and other stabilisation measures	
2009/444/CFSP EULEX Kosovo (prolongation until 14 June 2010)(100 + 15.8 Mio)	115.835.118,00
2009/475/CFSP EUJUST LEX Iraq	10.800.000,00
2009/509/CFSP EUSEC DR Congo (1 October 2009 - 30 September 2010)	10.900.000,00
19.0305 Preparatory and follow-up measures	
Audit of AMM accounts	21.950,00
Purchase of equipment for preparatory measures	19.000,00
19.0306 European Union Special Representatives	
2009/128/CFSP EUSR African Great Lakes	1.425.000,00
2009/134/CFSP EUSR Sudan	1.800.000,00
2009/129/CFSP EUSR FYROM	305.000,00
2009/706/CFSP EUSR FYROM (prolongation until 31 March 2010)	263.000,00
2009/137/CFSP EUSR Kosovo	645.000,00
2009/605/CFSP EUSR Kosovo (budget increase)	102.000,00
2009/130/CFSP EUSR Central Asia	998.000,00
2009/132/CFSP EUSR Moldova	1.280.000,00
2009/136/CFSP EUSR Middle East Process	1.190.000,00
2009/133/CFSP EUSR South Caucasus	2.510.000,00
2009/131/CFSP EUSR for the Crisis in Georgia	445.000,00
2009/956/CFSP EUSR for the Crisis in Georgia	72.000,00
2009/135/CFSP EUSR Afghanistan - 2009/467/EUSR Afghanistan and Pakistan	2.830.000,00
2009/181/CFSP EUSR in Bosnia and Herzegovina	3.200.000,00

19.0307 Police Missions

2008/643/CFSP EUPOL Afghanistan (€ 64.000.000)	19.000.000,00
2009/445/CFSP EUPOL Afghanistan (extension until 30 May 2010)	17.400.000,00
2008/890/CFSP EUPM BiH (€12.400.000)	6.581.172,00
2009/906/CFSP EUPM BiH (€14.100.000 - prolongation until 31 Dec 2010)	14.100.000,00
2009/841/CFSP EU SSR GUINEA-BISSAU (prolongation until 31 May 2010)	1.530.000,00
2009/769/CFSP EUPOL RD Congo (extension until 30 June 2010)	5.150.000,00
2009/955/CFSP EUPOL COPPS (extension until 31 Dec 2010)	6.650.000,00

Bibliografische gegevens

Secretariaat-generaal van de Raad

Jaarverslag van de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid aan het Europees Parlement over de voornaamste aspecten en de fundamentele keuzen van het GBVB

2010 — 78 blz. — 21 x 29,7 cm

ISBN 978-92-824-2758-3

ISSN 1831-9114

doi : 10.2860/35484

QC-AH-10-001-NL-C

Gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid

www.consilium.europa.eu
www.eeas.europa.eu

